

EKONOMSKA ŠOLA LJUBLJANA

RAZISKOVALNA NALOGA

KAKO MLADE OBDRŽATI NA KMETIJAH?

Področje: Ekonomija

Mentorica: Suzana Andoljšek, prof.

Avtorica: Nuša Levstek

Ljubljana, april 2023

KAZALO VSEBINE

1	POVZETEK	7
1.1	Ključne besede	7
2	UVOD	8
2.1	Opredelitev področja in opis problema	8
2.2	Metode dela	9
2.3	Namen in cilji raziskovalne naloge	9
2.4	Hipoteze	9
3	ZGODOVINA SLOVENSKEGA KMETIJSTVA	10
3.1	Pred vojno	10
3.2	Obdobje prve svetovne vojne	10
3.3	Obdobje v času Jugoslavije	10
3.4	Obdobje po osamosvojitvi Slovenije	10
4	KMETIJSTVO V ŠTEVILKAH	11
4.1	Kmetijska gospodarstva v Sloveniji	11
4.2	Delovna sila	11
4.3	Izobrazba samozaposlenih kmetov v Sloveniji	12
5	OBLIKE KMETIJSTVA	13
5.1	Intenzivno in ekstenzivno kmetijstvo	13
5.2	Samooskrbno in tržno kmetijstvo	13
5.3	Monokulturno in polikulturno kmetijstvo	14
5.4	Tradicionalno in sodobno kmetijstvo	14
6	NAJPOGOSTEJŠE KMETIJSTE DEJAVNOSTI V ŠTEVILKAH	15
6.1	Rastlinska pridelava v letu 2021	15
6.2	Živinoreja, mleko in mlečni izdelki v decembru 2022	16
6.3	Gozdarstvo	16
6.4	Ribištvo	16
7	ZNAČILNOSTI SLOVENSKEGA KMETIJSTVA	17
7.1	Naravni pogoji za razvoj kmetijstva v Sloveniji	17
7.1.1	Relief	17
7.1.2	Podnebje	18
7.1.3	Voda	18
7.1.4	Prst	18
8	PROBLEMI SLOVENSKEGA KMETIJSTVA	19

8.1	Kmetijska mehanizacija	19
8.2	Beg z dežele	19
8.3	Stopnja samooskrbe	19
8.4	Nekonkurenčnost	20
8.5	Zemljiška razdrobljenost.....	20
8.6	Izginjanje kmetijskih zemljišč	20
8.7	Podnebne spremembe	20
8.7.1	Načini prilagajanja na podnebne spremembe	20
8.7.2	Ukrepi prilagajanja na podnebne spremembe	21
9	KMETIJSKE SUBVENCije.....	22
9.1	Skupna kmetijska politika EU.....	22
9.1.1	Neposredna plačila (I. steber)	22
9.1.2	Program za razvoj podeželja (II. steber).....	23
9.1.3	Tržni ukrepi za reševanje težavnega položaja na trgu (III. steber).....	23
9.2	Pomoč »de minimis« in izredna finančna pomoč.....	23
9.3	Podpora lokalnih skupnosti	23
9.4	Način oddaje vlog	24
9.5	Plačilo za mlade kmete	24
9.5.1	Kdo so upravičenci?	24
9.5.2	Višina plačila.....	24
9.6	Podpora za strna žita	24
9.7	Podpora za mleko v gorskih območjih.....	25
9.8	Podpora za zelenjadnice.....	25
9.9	Podpora za rejo govedi.....	25
10	ZVEZA SLOVENSKE PODEŽELJSKE MLADINE (ZSPM).....	26
10.1	Zgodovina društva	26
10.2	Društva pod okriljem ZSPM.....	26
10.3	Osnovne dejavnosti ZSPM.....	27
10.4	Mladi in kmetijska politika	27
10.4.1	Zagovorništvo.....	27
10.4.2	Informiranje in izobraževanje	27
10.4.3	Sodelovanje z deležniki	27
11	INOVATIVNI MLADI KMETJE	28
11.1	Inovativni mladi kmet 2021	28
12	EVROPSKA NAGRADA ZA MLADE KMETE	29

13	KAMPANJA »LEPO JE BITI KMET«	30
13.1	Mnenja kmetov, ki so del kampanje.....	30
14	COPA-COGECA.....	33
14.1	Zgodovina.....	33
14.2	Naloge	33
15	DEDOVANJE KMETIJ	34
16	VPLIV PANDEMIJE NA MLADE KMETE	35
16.1	Ukrepi, sprejeti v času pandemije	35
17	CENE V KMETIJSTVU	37
18	DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH.....	38
19	EKOLOŠKO KMETIJSTVO.....	39
19.1	Nadzor	39
19.2	Označevanje	39
20	OGLAŠEVANJE SLOVENSКИH KMETIJSКИH IZDELKOV	41
21	KMETIJSTVO V EU	42
21.1	Kmetijske subvencije EU po državah.....	42
21.2	Statistike o zaposlitvah v kmetijstvu v EU.....	42
21.3	Mladi kmetje v EU	43
22	EMPIRIČNI DEL.....	44
22.1	Analiza ankete	44
22.2	Intervju z gospodično Polono Globočnik, nekdanjo članico organizacije Copa-Cogeca, ki skrbi za interese evropskih kmetov	58
22.3	Predstavitev Ekološke sirarne Kocjančič d.o.o. in intervju z lastnikom Markom Kocjančičem.....	63
23	RAZPRAVA	69
24	ZAKLJUČEK.....	71
25	ZAHVALA.....	72
14	VIRI IN LITERATURA	73
15	VIRI SLIK.....	75
16	PRILOGE.....	77
16.1	Anketni vprašalnik	77
16.2	Članki	83

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Intenzivno (levo) in ekstenzivno (desno) kmetijstvo</i>	<i>13</i>
<i>Slika 2: Samooskrbno (levo) in tržno (desno) kmetijstvo</i>	<i>13</i>
<i>Slika 3: Monokulturno (levo) in polikulturno (desno) kmetijstvo.....</i>	<i>14</i>
<i>Slika 4: Tradicionalno (levo) in sodobno (desno) kmetijstvo.....</i>	<i>14</i>
<i>Slika 5: Prst.....</i>	<i>18</i>
<i>Slika 6: Logotip ZSPM.....</i>	<i>26</i>
<i>Slika 7: Skupinska slika sodelujočih na kmečkih igrah 2022.....</i>	<i>27</i>
<i>Slika 8: Logotip za Inovativnega mladega kmeta/kmetico</i>	<i>28</i>
<i>Slika 9: Razglasitev inovativnega mladega kmeta 2021</i>	<i>28</i>
<i>Slika 10: Gregor Slavec, prejemnik evropske nagrade za mladega kmeta.....</i>	<i>29</i>
<i>Slika 11: Tik Tok profil »Lepo je biti kmet«</i>	<i>30</i>
<i>Slika 12: Simon Čretnik, mladi gospodar kmetije</i>	<i>31</i>
<i>Slika 13: Janez Rakovec, kmetija pr`Matjaž</i>	<i>31</i>
<i>Slika 14: Klemen Bobnar</i>	<i>32</i>
<i>Slika 15: Logotip Copa-Cogece</i>	<i>33</i>
<i>Slika 16: Oznaki za ekološki pridelek oz. živilo</i>	<i>39</i>
<i>Slika 17: Oglas za lokalno pridelano hrano</i>	<i>41</i>
<i>Slika 18: Razdelitev subvencij po državah EU.....</i>	<i>42</i>
<i>Slika 19: Zaposlitve v kmetijstvu v EU.....</i>	<i>43</i>
<i>Slika 20: Polona Globočnik</i>	<i>58</i>
<i>Slika 21: Bratje Kocjančič</i>	<i>63</i>
<i>Slika 22: Hlev Ekološke sirarne Kocjančič.....</i>	<i>64</i>
<i>Slika 23: Krave na Ekološki kmetiji Kocjančič v Gotenici.....</i>	<i>65</i>
<i>Slika 24: Sir Ekološke sirarne Kocjančič</i>	<i>66</i>

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Kmetijska gospodarstva in kmetijska zemljišča v Sloveniji v letu 2000 in 2016.....</i>	<i>11</i>
<i>Tabela 2: Starost kmetov v Sloveniji.....</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 3: Izobrazba samozaposlenih kmetov v letu 2005</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 4: Izobrazba samozaposlenih kmetov v letu 2021</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 5: Kravje mleko, odkupljeno s kmetijskih gospodarstev, Slovenija.....</i>	<i>16</i>

KAZALO GRAFOV

<i>Graf 1: Pridelek nekaterih poljščin in grozdja v tonah v Sloveniji</i>	<i>15</i>
<i>Graf 2: Vrednost odkupljenega okroglega lesa, Slovenija, 2022.....</i>	<i>16</i>
<i>Graf 3: Kmetijska zemljišča v Sloveniji</i>	<i>17</i>
<i>Graf 4: Stopnja samooskrbe.....</i>	<i>19</i>
<i>Graf 5: Indeksi cen kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih (povprečje 2015=100) po: Kmetijski pridelek.....</i>	<i>37</i>
<i>Graf 6: Najpogostejše dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah v Sloveniji v letu 2016.....</i>	<i>38</i>
<i>Graf 7: Število ekoloških kmetijskih gospodarstev.....</i>	<i>40</i>
<i>Graf 8: Starost kmetijskih gospodarjev v Evropski Uniji v letu 2016.....</i>	<i>43</i>
<i>Graf 9: Spol.....</i>	<i>44</i>
<i>Graf 10: Starost.....</i>	<i>44</i>
<i>Graf 11: Status.....</i>	<i>45</i>
<i>Graf 12: V kateri regiji živite?</i>	<i>45</i>
<i>Graf 13: Ali živite na podeželju?.....</i>	<i>46</i>

<i>Graf 14: Imate željo, da bi kdaj živeli na podeželju?</i>	<i>46</i>
<i>Graf 15: Imate doma vrt, rastlinjak, sadno drevje, v loncih vsajeno zelenjavo ipd. za samooskrbo? ..</i>	<i>47</i>
<i>Graf 16: Ali imate doma kmetijo (zemljišče, gospodarsko poslopje ali kmečko žival)?</i>	<i>47</i>
<i>Graf 17: Ali ste seznanjeni z evropskimi in državnimi pomočmi, ki jih lahko pridobite? Če ste, ali jih uveljavljate?</i>	<i>48</i>
<i>Graf 18: S čim se ukvarjate na vaši kmetiji?</i>	<i>48</i>
<i>Graf 19: Kako velika je vaša kmetija?</i>	<i>49</i>
<i>Graf 20: Ali bi si želeli imeti kmetijo?</i>	<i>49</i>
<i>Graf 21: Zakaj ne bi imeli kmetije?</i>	<i>50</i>
<i>Graf 22: Zakaj je po vašem mnenju slovensko kmetijstvo pomembno?</i>	<i>51</i>
<i>Graf 23: Kakšna je po vašem mnenju povprečna starost zaposlenih v kmetijstvu v Sloveniji?</i>	<i>52</i>
<i>Graf 24: Kakšna je po vašem mnenju povprečna izobrazba mladih kmetov v Sloveniji?</i>	<i>52</i>
<i>Graf 25: Se vam zdi slovensko kmetijstvo napredno?</i>	<i>53</i>
<i>Graf 26: Ali so po vašem mnenju subvencije za mlade kmete dovolj visoke?</i>	<i>53</i>
<i>Graf 27: Se vam zdi, da je Slovenija s pridelavo hrane dovolj samooskrbna, da uvod iz drugih držav ne bi bil potreben?</i>	<i>54</i>
<i>Graf 28: Ali po vašem mnenju slovenski kmetje zaslužijo dovolj?</i>	<i>54</i>
<i>Graf 29: Koliko mislite, da slovenski kmetje zaslužijo z naslednjimi dejavnostmi? (1-zelo malo, 5-zelo veliko).....</i>	<i>55</i>
<i>Graf 30: Kako bi dosegli, da bi slovenski kmetje zaslužili več?</i>	<i>55</i>
<i>Graf 31: Vse več mladih se seli iz podeželja v mesta. Zaradi tega prihaja do upadanja kmetijske dejavnosti, ki pa je za nas še kako pomembna. Zakaj menite, da do tega prihaja?</i>	<i>56</i>
<i>Graf 32: Kako bi po vašem mnenju dosegli, da bi mladi ostajali na podeželju in se ukvarjali s kmetijstvom?</i>	<i>57</i>

1 POVZETEK

Hrana je osnovna dobrina, saj brez nje ne moremo živeti. V letu 2021 smo v Slovenijo uvozili kar 2,3 milijona ton hrane in pijač, kar kaže na to, da Slovenija ni samooskrbna. Kmetijstvo ima poseben družbeni pomen, saj poleg zagotavljanja hrane vpliva tudi na kakovost tal, zraka, voda, biotsko raznovrstnost ter prispeva k razvoju in poseljenosti podeželja. Zaskrbljujoče je, da se čedalje manj mladih odloča za poklic kmeta. Mladi odhajajo v tujino ali večja slovenska mesta, podeželja pa postajajo »prazna«.

Namen raziskovalne naloge je bil zato raziskati, kako mlade pritegniti za delo v kmetijstvu, s kakšnimi težavami se soočajo in kakšne so njihove možnosti za lažje kmetovanje ter preko anketnega vprašalnika ugotoviti, kakšen je pogled Slovencev na mlade v kmetijstvu. Opravila sem tudi intervjuja s Polono Globočnik, nekdanjo predstavnico Copa-Cogence, in Markom Kocjančičem, lastnikom ekološke kmetije.

V zadnjih letih smo zaradi pandemije in vojne v Ukrajini spoznali, da preskrba s hrano še zdaleč ni samoumevna. Zato bomo morali kot družba aktivno pristopiti k urejanju razmer, ki bodo omogočile, da se bo več mladih odločilo za kmetovanje. Prav vsi pa lahko prispevamo k temu, tako da kupujemo lokalno hrano in s tem podpremo slovenske kmete. Tako skrbimo za nas same in za boljšo prihodnost!

1.1 Ključne besede

Kmetijstvo, mladi, izobrazba, dejavnosti, subvencije, organizacije, cene.

2 UVOD

2.1 Opredelitev področja in opis problema

Že od svojih malih nog živim na podeželju, obdana z naravo. Doma imamo tudi manjšo kmetijo za samooskrbo. Kmetijstvo mi že od nekdaj veliko pomeni. Prav to je bil razlog, da sem se pri izbiri teme tako odločila. Pri iskanju problema sem se takoj spomnila na mlade, ki jim kmetijstvo prav nič ne diši. Spominjam se časov, ko sem bila majhna, stara komaj nekaj let. Takrat je skoraj vsaka hiša v naši mali vasici imela njivo ali pa kakšno žival. Danes pa temu ni več tako. Odločila sem se, da raziščem področje kmetijstva in izbrskam čim več podatkov, s katerimi bi mlade lahko pozvala h kmetovanju. Želim si, da poklic kmeta ne bi bil več zasmehovan poklic, saj brez kmetijstva ni hrane, brez hrane pa ni življenja.

Pri branju literature sem našla misel, ki se mi je še posebej vtisnila v spomin. Pravi pa takole:

»Kmetijstvo ni le poklic, je način življenja - in postati mora vrednota! Nauči te modrosti, iznajdljivosti, ter tega, da so izzivi minljivi, priložnosti pa lahko ustvarjamo tudi sami. Vodi te skozi številne preizkušnje, toda ob koncu dneva, ob žetvi in ob vsakem majhnem uspehu ti da tisto neprecenljivo zadovoljstvo, ki poplača (skoraj) vse skrbi. Naša skupna odgovornost je skrb do narave, živali in do (so)ustvarjanja kmetijstva, ki ga želimo kmetovati. Do kmetijstva, ki nam bo omogočalo dostojno življenje.« Doris Letina (ZSPM)

2.2 Metode dela

V svoji raziskovalni nalogi sem uporabila različne metode dela. Za sestavo teoretičnega dela sem preučila slovensko literaturo in internetne vire. Kasneje sem izvedla spletno anketo. Za še boljši vpogled na področju kmetijstva sem izvedla dva intervjuja, drugi obsega tudi praktičen primer (predstavitev kmetije).

2.3 Namen in cilji raziskovalne naloge

V svoji raziskovalni nalogi želim ugotoviti, kako mlade spodbuditi k opravljanju kmetijske dejavnosti, kaj jih pri tem ovira in kako si lahko pomagajo.

V raziskovalni nalogi sem si zastavila naslednje cilje:

- Pregled teoretičnega izhodišča in izdelava ankete s področja kmetijstva.
- Pridobiti poglede in mnenja strokovnjakov in poznavalcev na področju kmetijstva.
- Pridobiti podatke o ekološki kmetiji, ki jo vodijo mladi in inovativni kmetje.
- Podati priporočila, kako mlade prepričati, da ostanejo na podeželju in se lotijo kmetijstva.

2.4 Hipoteze

V raziskovalni nalogi sem postavila naslednje hipoteze in raziskovalno vprašanje:

H1: Večina anketirancev, ki nima kmetije, si je tudi ne želijo imeti.

H2: Polovica anketirancev, ki živi v mestu, si želi živeti na podeželju.

H3: Mnenje anketirancev je, da so nosilci kmetij predvsem starejši kmetje (nad 50 let).

H4: Polovica anketirancev opravlja eno izmed kmetijskih dejavnosti za svojo samooskrbo (npr. vrt z zelenjavo, sadno drevje, reja živali ipd.).

H5: Večina anketirancev ve, da Slovenija nima zadostne samooskrbe, zato veliko izdelkov uvozi v državo.

H6: 70 % anketirancev misli, da je povprečna izobrazba kmetov srednješolska.

H7: Po mnenju anketirancev je slovensko kmetijstvo ne napredno in zato mislijo, da bo v naslednjih letih potrebno vlagati v razvoj kmetij.

H8: Po mnenju anketirancev je v Sloveniji premalo državne pomoči za mlade kmete.

RV1: Kako bi mlade obdržali na kmetijah, da ne bi več množično odhajali v mesta? Kako bi mlade spodbudili h kmetovanju?

3 ZGODOVINA SLOVENSKEGA KMETIJSTVA

3.1 Pred vojno

Slovenija je bila v času Avstro-Ogrske pretežno agrarna dežela. Njeno gospodarstvo je temeljilo na primarnih dejavnostih kot sta gozdarstvo in kmetijstvo, imela pa je tudi že nekaj industrije. Za kmetijstvo je bilo najbolj pomembno to, da je imela v avstrijski polovici zagotovljen trg za svoje pridelke (Maček 2020, 200-203).

3.2 Obdobje prve svetovne vojne

V območju slovenske države je od kmetijstva živelo dobre tri četrtine prebivalstva. Slovenija je na svetovni trg izvažala agrarne produkte in polizdelke, od tam pa uvažala industrijske izdelke (Maček 2020, 200-203).

3.3 Obdobje v času Jugoslavije

Po prvi svetovni vojni in s prehodom v novo državo sta slovensko kmetijstvo in slovenski kmečki stan doživela velik udarec. Ostale jugoslovanske države so bile bolj zaostale. Njihova skoraj edina panoga pa je bila kmetijstvo, zato je Slovenija imela zelo močno konkurenco cenениh kmetijskih pridelkov. Prisiljena je bila postati pretežno industrijska država (Maček 2020, 200-203).

3.4 Obdobje po osamosvojitvi Slovenije

Po osamosvojitvi je prišlo do padca dohodkov ter naraščanja brezposelnosti, kmetijstvo pa je delovalo kot pomemben blažilec teh učinkov predhodnega obdobja.

V Sloveniji danes več kot polovica prebivalstva živi na podeželju. Kmetijstvo za velik del prebivalstva predstavlja vir hrane in dodaten dohodek (Maček 2020, 200-203).

4 KMETIJSTVO V ŠTEVILKAH

V Sloveniji kmetijstvo ustvarja okoli 1,2 % bruto domačega proizvoda.

4.1 Kmetijska gospodarstva v Sloveniji

Najnovejši podatki na SURS-u kažejo, da je bilo leta 2020 v Sloveniji 67.927 kmetijskih gospodarstev, kar znaša 10 % manj kot leta 2010 in 21 % kot leta 2000.

V Sloveniji imamo po podatkih SiStat-a (iz leta 2016) 69.902 kmetijskih gospodarstev, ki skupaj upravljajo 479.589 hektarjev kmetijskih zemljišč, kar znaša povprečno 6,9 hektarja kmetijskih zemljišč na vsako kmetijsko gospodarstvo in približno 6 glav velike živine na kmetijsko gospodarstvo. Od 69.902 kmetijskih gospodarstev je za 40.149 kmetij za lastno porabo in 29.523 kmetij za prodajo, 231 kmetijskih podjetij, 69.671 pa je družinskih kmetij.

Po podatkih iz leta 2000 je bilo v Sloveniji 86.467 kmetijskih gospodarstev, ki so skupaj upravljala 485.879 hektarjev kmetijskih zemljišč, kar je znašalo povprečno 5,6 hektarja kmetijskih zemljišč na kmetijsko gospodarstvo. Od vseh kmetijskih gospodarstev je bilo 131 kmetijskih podjetij in 86.336 družinskih kmetij.

V Sloveniji imamo 5,4 % delež ekološkega kmetovanja. Polnomočno v kmetijstvu je zaposlenih 76.108 prebivalcev RS (SURS, 2022).

Tabela 1: Kmetijska gospodarstva in kmetijska zemljišča v Sloveniji v letu 2000 in 2016

Leto	Št. kmetijskih gospodarstev	Kmetijska zemljišča (v ha)
2000	86.467	485.879
2016	69.902	479.589

Vir: SURS (Kmetijska gospodarstva, splošni pregled)

Če primerjamo podatke iz leta 2000 in 2020, ugotovimo, da se je število kmetijskih gospodarstev zmanjšalo za 16.565, s tem pa se je zmanjšala tudi skupna velikost kmetijskih zemljišč za 6.290 hektarjev.

4.2 Delovna sila

Po podatkih SURS-a se delež starejše populacije na kmetijah povečuje. Leta 1991 se je s kmetijstvom ukvarjalo 15,3 % ljudi, starejših od 65 let, leta 2016 pa že 23,3 %. Delež mlajše generacije pod 25 let pa se strmo znižuje. Leta 1991 je bilo 33,5 % kmetov, mlajših od 25 let, leta 2016 pa le še 9,3 %.

Povprečna starost gospodarjev kmetijskih gospodarstev je okoli 57 let, vendar je stanje v Evropski uniji (EU) še bolj kritično. Povprečna starost kmetov v Sloveniji pa je 63 let (SURS, 2022).

Tabela 2: Starost kmetov v Sloveniji

Starost kmetov	2010	2016
Pod 25 let	25.456	16.494
25-35 let	28.008	24.201
35-45 let	34.387	31.137
45-55 let	39.963	39.997
55-65 let	36.157	40.087
Nad 65 let	41.274	41.254

Vir: SURS

Kot lahko vidimo v tabeli, se je med letoma 2010 in 2016 število mladih kmetov pod 25 let zmanjšalo za 8.962. Število kmetov med 25 in 35 let se je zmanjšalo za 3.807, v ostalih starostnih skupinah pa se število ni pretirano spremenilo. Iz tega lahko ugotovimo, da se število mladih kmetov res znižuje (SURS, 2016).

4.3 Izobrazba samozaposlenih kmetov v Sloveniji

Po podatkih SiStat-a je bilo leta 2005 v Sloveniji 31.336 samozaposlenih kmetov, od tega jih je imelo 48,5 % osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 33,1 % srednješolsko izobrazbo, le 1,6 % pa jih je imelo višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo. Za ostalih 16,8 % kmetov izobrazba ni znana.

Leta 2021 je bilo v Sloveniji samozaposlenih 20.726 kmetov. Od tega jih je imelo 32,4 % osnovnošolsko izobrazbo, 57,7 % srednješolsko in 9,9 % višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo.

Iz teh podatkov lahko razberemo, da se število zaposlenih v kmetijstvu zmanjšuje, dobra lastnost pa je ta, da se število visoko izobraženih kmetov zvišuje.

Tabela 3: Izobrazba samozaposlenih kmetov v letu 2005

	2005			
Izobrazba	Osnovnošolska ali manj	Srednješolska	Višješolska, visokošolska	Neznano
Samozaposleni kmetje	15.195	10.375	513	5.256

Vir: SURS (Delovno aktivno prebivalstvo po statističnih regijah delovnega mesta, statusu zaposlitve, doseženi izobrazbi in spolu, Slovenija)

Tabela 4: Izobrazba samozaposlenih kmetov v letu 2021

	2021			
Izobrazba	Osnovnošolska ali manj	Srednješolska	Višješolska, visokošolska	Neznano
Samozaposleni kmetje	6.716	11.954	2.056	-

Vir: SURS (Delovno aktivno prebivalstvo po statističnih regijah delovnega mesta, statusu zaposlitve, doseženi izobrazbi in spolu, Slovenija)

5 OBLIKE KMETIJSTVA

5.1 Intenzivno in ekstenzivno kmetijstvo

Kmetijstvo delimo glede na intenzivnost proizvodnje, ki je odvisna od količine vloženega dela, sredstev in dobička. Za intenzivno kmetijstvo so značilni temeljita obdelava, veliko vloženega truda in sredstev ter velik dobiček. Intenzivno kmetijstvo je značilno predvsem za gospodarsko razvite države. Nasprotje pa je ekstenzivno kmetijstvo, ki je značilno za manj razvite države. Njegova značilnost je majhna količina vloženih sredstev, obdelava je manj temeljita, s tem pa je tudi dobiček manjši v primerjavi z intenzivnim kmetijstvom (eucbeniki.sio, 2022).

Slika 1: Intenzivno (levo) in ekstenzivno (desno) kmetijstvo

5.2 Samooskrbno in tržno kmetijstvo

Glede na to, komu je pridelek namenjen, delimo kmetijstvo na samooskrbno in tržno. Samooskrbno kmetijstvo je namenjeno za družinsko porabo, pridelki tržnega kmetijstva pa so namenjeni prodaji na tržišču (eucbeniki.sio, 2022).

Slika 2: Samooskrbno (levo) in tržno (desno) kmetijstvo

5.3 Monokulturno in polikulturno kmetijstvo

Kmetijstvo glede na gojenje kulture delimo na monokulturno in polikulturno. Pri monokulturnem kmetijstvu gre za pridelovanje le ene kulturne rastline (npr. pšenica, kava) ali rejo ene živali (npr. ovčerejske farme v Avstraliji). Za polikulturno kmetijstvo pa je značilno pridelovanje več kulturnih rastlin oz. reja različnih živali.

Monokulturno kmetijstvo je zelo tvegano, saj lahko slabe vremenske razmere, bolezni ali škodljivci uničijo celoten pridelek. Druga slabost pa je ta, da so cene odvisne od nihanja cen na svetovnem trgu, zato lahko pridelovalci ostanejo brez dobička (eucbeniki.sio, 2022).

Slika 3: Monokulturno (levo) in polikulturno (desno) kmetijstvo

5.4 Tradicionalno in sodobno kmetijstvo

Tradicionalno kmetijstvo je običajno ekstenzivno, polikulturno in samooskrbno. Zanj je značilno ročno obdelovanje zemljišč.

Sodobno kmetijstvo je v večini primerov intenzivno. Za večjo donosnost in enostavnejše obdelovanje se dandanes uporabljajo sodobna kmetijska mehanizacija (kot so traktorji, obračalniki, kombajni ipd.), agrokemična sredstva za uničevanje mrčesa, pesticidi za uničevanje plevela in gnojila. Tako kmetijstvo je večinoma tržno usmerjeno, monokulturno in specializirano (eucbeniki.sio, 2022).

Slika 4: Tradicionalno (levo) in sodobno (desno) kmetijstvo

6 NAJPOGOSTEJŠE KMETIJSKE DEJAVNOSTI V ŠTEVILKAH

6.1 Rastlinska pridelava v letu 2021

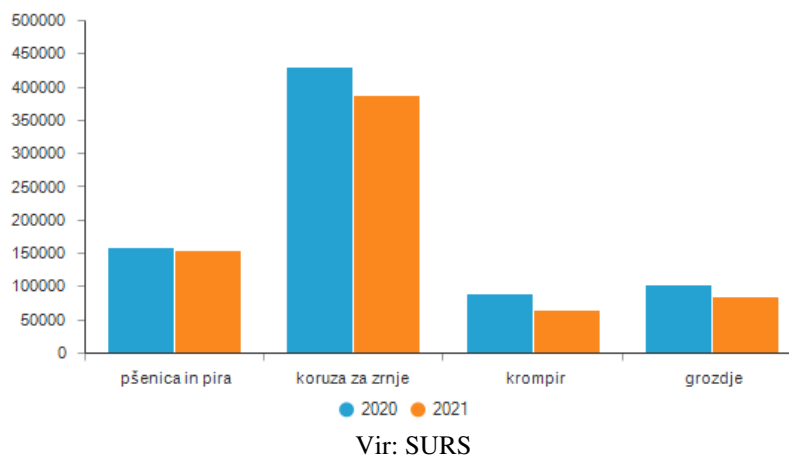
V letu 2021 je bilo v Sloveniji 479.486 hektarjev kmetijskih zemljišč v uporabi. Od tega je bilo 175.265 hektarjev njiv in 28.620 hektarjev trajnih nasadov. Letina strnih žit je bila odlična, saj smo pridelali kar 154.500 ton pšenice in pire. Sicer je to 2 % manj kot leto prej, vendar je potrebno poudariti, da je bilo posajenih tudi za 2 % manj površin. Pšenice je obrodila 5,8 tone na hektar, kar je 14 % večji hektarski donos v povprečju zadnjih 10 let. Na drugi strani je krompir, ki je v primerjavi z letom 2020 obrodil za 23 % manj. Tudi oljnic je bilo manj, čeprav so bile posajene na približno enaki površini kot v letu 2020.

Zelenjavo smo posadili na 6.200 hektarjev površin, kar znaša 10 % manj kot leto prej. Pridelali smo skoraj 115.000 ton zelenjave.

Letina pri sadju in oljkah je bila zelo slaba, saj se je v pomladnih mesecih pripetila pozeba, poleti pa še suša in toča. Npr. skupni pridelek češenj je znašal manj kot desetino pridelka v letu 2020. Tudi če upoštevamo desetletno povprečje, je bil pridelek manjši za kar 85 %.

Pridelek grozdja je znašal 84.000 ton, kar je za petino manj kot leto prej (SURS, 2021).

Graf 1: Pridelek nekaterih poljščin in grozdja v tonah v Sloveniji

6.2 Živinoreja, mleko in mlečni izdelki v decembru 2022

Slovenija je predvsem znana po velikem številu goveda. 1. decembra 2022 so imeli slovenski kmetje kar 464.828 glav goveda. Krave so do takrat oddale 575.000 ton kravjega mleka, kar je za 13.800 ton manj kot v letu 2021.

Tabela 5: Kravje mleko, odkupljeno s kmetijskih gospodarstev, Slovenija

	2021	2022	2021–2022
	tone		Stopnja rasti (%)
Skupaj	588.770	574.955	-2,3
Slovenske mlekarne	415.913	395.391	-4,9

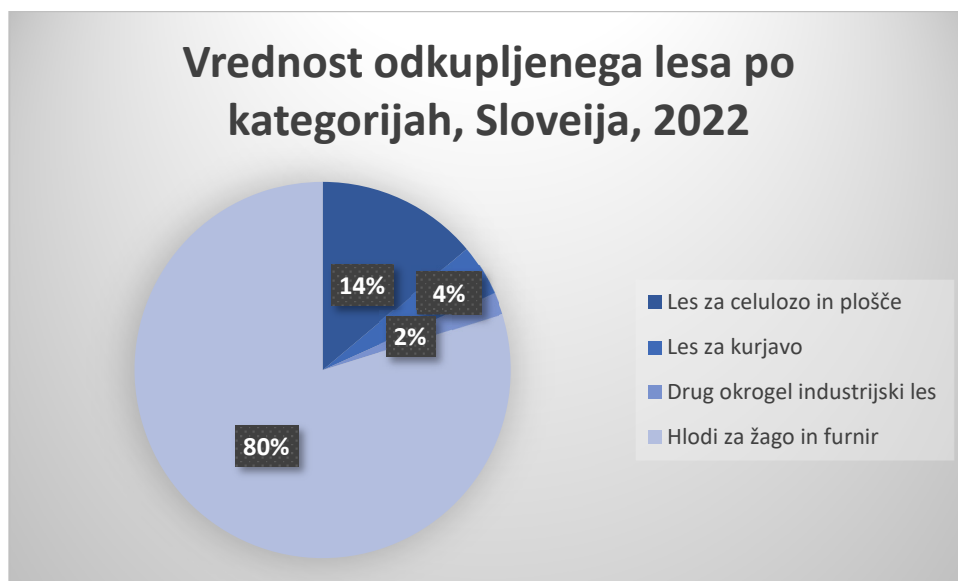
Vir: SURS

V letu 2022 smo imeli tudi 202.148 prašičev in 7.199.237 glav perutnine, kar je za desetino več kot leto prej.

6.3 Gozdarstvo

Slovenija je ena izmed treh držav v Evropi z največ gozda. V letu 2022 je bilo odkupljenega za 67,5 milijona evrov okroglega lesa iz zasebnih gozdov, kar je za 13 % več kot v letu prej.

Graf 2: Vrednost odkupljenega okroglega lesa, Slovenija, 2022

Vir: SURS

6.4 Ribišтво

Ribištvo je v Sloveniji eno izmed tradicionalnih dejavnosti, ki je zlasti na Obali močno prepleteno s turizmom. V letu 2021 so ribiči v našem morju naložili 106,4 ton rib. Vrednost ulova je znašala 0,88 milijona evrov. Vzrejenih je bilo 1.692 ton vodnih organizmov, v morskem gospodarstvu pa je bilo registriranih 131 ribiških plovil.

7 ZNAČILNOSTI SLOVENSKEGA KMETIJSTVA

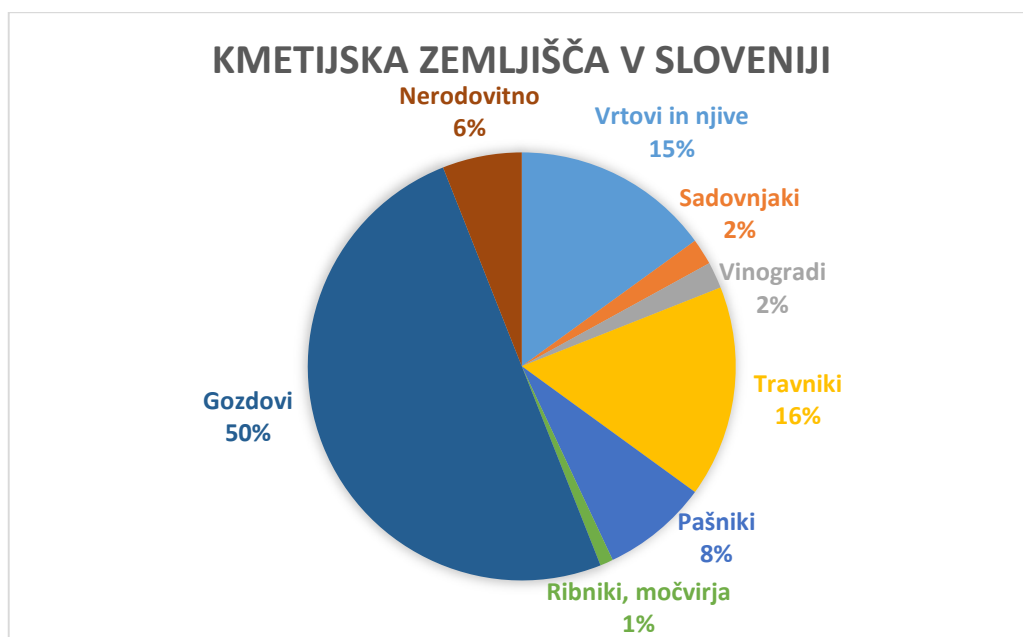
7.1 Naravni pogoji za razvoj kmetijstva v Sloveniji

7.1.1 Relief

Med Evropskimi državami se Slovenija uvršča med tiste, ki imajo manj ugodne razmere za kmetijstvo, saj je velik del slovenskega površja hribovitega in kraškega. Tu pa se nahaja kar 80 % vseh kmetijskih gospodarstev v državi. Samo na območjih, ki jih označujemo kot gorska, se nahaja 50 % vseh kmetijskih zemljišč v uporabi. Na hribovitih območjih se uveljavlja hribovsko kmetijstvo, ki pa je za 30 % manj produktivno od nižinskega.

Rodovitna področja se nahajajo v nižinah, npr. v Obpanonskih pokrajinah. Dokaj ugodne možnosti so še na dnu večjih kotlin v Predalpskih pokrajinah in na gričevjih Obsredozemskih pokrajin. V Sloveniji je le okoli 30 % površin primernih za kmetijstvo. Od tega je največ travnikov, vrtov in njiv ter pašnikov. Tako majhna površina ne zagotavlja samooskrbe. Slovenija pridelava le polovico potrebne hrane, zato jo mora uvažati (Senegačnik 2022, 90).

Graf 3: Kmetijska zemljišča v Sloveniji

Vir: WIKIPEDIA

7.1.2 Podnebje

Na kmetijstvo pa ne vpliva samo relief, ampak tudi podnebje. Najboljša kmetijska zemljišča se nahajajo v severovzhodni Sloveniji, kjer je najbolj ugodno podnebje. Na območjih z gorskim podnebjem so temperature nižje čez vse leto. Tukaj je tudi največ padavin, ki pozimi padejo v obliki snega. Zato tukaj kmetijska predelava ni mogoča (Senegačnik 2022, 90).

7.1.3 Voda

Za kmetijstvo je voda zelo pomembna. Za svojo rast jo potrebujejo rastline, na drugi strani pa tudi živali brez vode ne morejo živeti. V hribih težav z vodo ni, medtem ko v Obpanonskih in Primorskih pokrajinah poleti vode primanjkuje, saj prihaja do sušnih obdobji. Kmetje se poslužujejo namakalnih sistemov, ki pa so zelo dragi, zato zaloge vode iščejo v podtalnicah (eucbeniki.sio, 2022).

7.1.4 Prst

V Sloveniji niso vsa zemljišča rodovitna. Rodovitnost je odvisna od prsti, ta pa od kamninske podlage. Debelejša kot je prst, bolj je zemlja rodovitna in bogata z minerali (eucbeniki.sio, 2022).

Slika 5: Prst

8 PROBLEMI SLOVENSKEGA KMETIJSTVA

8.1 Kmetijska mehanizacija

Kmetijstvo se vse bolj mehanizira, potreba po delovni sili pa se zmanjšuje, zato se kmetje zaposlujejo v tovarnah in na drugih delovnih mestih, kmetijstvo pa postaja njihova dopolnilna dejavnost. Delež prebivalstva, ki se preživlja s kmetijstvom, je trenutno 6,9 % (Senegačnik 2022, 92).

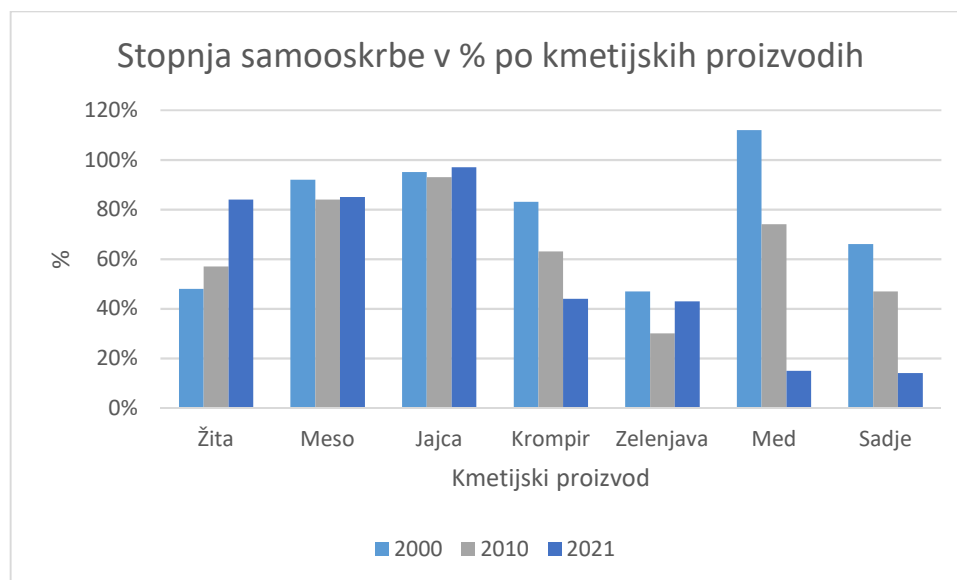
8.2 Beg z dežele

Po drugi svetovni vojni se je začela deagrarizacija (opuščanje kmetijskih zemljišč), s tem pa se je začel množični beg z dežele. Ljudje so se začeli zaposlovati v nekmetijskih dejavnostih. V odmaknjenih podeželjih pa se je po deagrarizaciji začela še depopulacija. Prebivalstvo se je začelo seliti v večje kraje, bližje delovnim mestom (Senegačnik 2022, 92).

8.3 Stopnja samooskrbe

Stopnja samooskrbe je iz leta v leto manjša. Domača proizvodnja presega domačo porabo predvsem pri živilorejskih proizvodih (npr. mleku, govejem in perutninskem mesu). Pri rastlinskih pridelkih pa svojih potreb ne zadovoljujemo. Pri sadju pokrivamo okoli 20 % vseh svojih potreb, pri zelenjavi pa okoli 40 % vseh potreb (Senegačnik 2022, 93).

Graf 4: Stopnja samooskrbe

Vir: SURS

8.4 Nekonkurenčnost

Druga težava slovenskega kmetijstva pa so zagotovo trgovske verige. Uvoženi izdelki iz Afrike in Azije so bolj ugodni kot domači. Če želi biti slovenski kmet konkurenčen, mora prodajati po manjši ceni, kot so njegovi stroški. Brez dobička tudi ni denarja za nadaljnji razvoj kmetije (eucbeniki.sio, 2022).

8.5 Zemljiška razdrobljenost

Največja težava slovenskega kmetijstva sta zagotovo zemljiška razdrobljenost in razpršenost, ki sta posledica zakona, ki je dovoljeval delitev posesti med dediče. Parcele so zato postale majhne in razpršene na več lokacijah. Največja razdrobljenost je na območju Prekmurja.

Po vojni so za rešitev tega problema začeli izvajati komasacije. To je postopek, pri katerem združujejo majhne in prostorsko oddaljene parcele različnih lastnikov na določenem območju v nov kompleks, ki ga nato razdelijo med iste lastnike tako, da dobijo večje in bolj skupaj ležeče parcele. Komasacij je v zadnjih letih precej manj (Senegačnik 2022, 94).

8.6 Izginjanje kmetijskih zemljišč

V Sloveniji se je število kmetij od leta 1970 pa do danes zmanjšalo za kar 150.000 hektarjev kmetijskih zemljišč. Zemljišča se zmanjšujejo predvsem zaradi ozelenjevanja (njive se spreminjajo v travnike) in ogozdovanja (zemljišča se zaraščajo z gozdom), v nižinah pa zaradi zidave hiš in cestnih povezav (eucbeniki.sio, 2022).

8.7 Podnebne spremembe

Podnebne spremembe vse bolj vplivajo na naša življenja. S segrevanjem ozračja prihaja do vse pogostejših uničujočih vremenskih razmer. Vse večkrat se dogajajo neurja s točo, suše, vročinski valovi in pozebe. Te razmere imajo na kmetijstvo zelo velik vpliv, saj ima lahko negativno posledico na količino in kakovost hrane. Če želimo posledice podnebnih sprememb obvladovati, se moramo prilagajati (gov.si, 2022).

8.7.1 Načini prilagajanja na podnebne spremembe

V rastlinski proizvodnji se kmetje prilagajajo s pomočjo naslednjih ukrepov:

- pravilna izbira tehnologij predelave,
- pravilna izbira sort,
- ustrezna izbira datumov setve,
- sajenje manj občutljivih kultur,
- uvedba namakalnih sistemov.

V živinoreji je najbolj pomembno, da izberemo pravo pasmo živali glede na lokacijo in pogoje, v katerih kmetujemo.

Kmetje imajo na voljo javno službo kmetijskega svetovanja, ki deluje pod okriljem Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije. Pomagajo jim pri:

- pripravi tehnoloških navodil,
- svetovanju glede blažitve vpliva segrevanja ozračja,
- seznanjanju s predvidenimi vremenskimi stanji,
- spremljanju stanja na kmetijskih površinah,
- predstavitvi možnosti blaženja posledic ipd.

8.7.2 Ukrepi prilagajanja na podnebne spremembe

Program razvoja podeželja je namenjen tudi sofinanciranju in spodbujanju ukrepov v zvezi s podnebnimi spremembami. Najpogostejši ukrepi prilagajanja kmetijstva na podnebne spremembe so:

- sofinanciranje zavarovalnih premij,
- letalska obramba pred točo,
- izvajanje ukrepov Programa razvoja podeželja (naložbe v namakanje, protitočne mreže, kolobarjenje, tehnologija pridelave in reje živali ter ozaveščanje in informiranje kmetov).

9 KMETIJSKE SUBVENCije

Kmetijstvo je za vsako državo zelo pomembno, saj zagotavlja preskrbo prebivalstva s hrano, vpliva na kakovost voda, tal, zraka itd. Ob enem je tudi zelo tvegano, saj je v veliki meri odvisno od naravnih razmer in nestabilnosti cen. Države imajo interes, da se nizki osnovni dohodki povečajo in da se izboljša njihova vzdržnost, zato izvajajo posebne ukrepe v okviru kmetijske politike. Pri tem so glavni del subvencije oz. nepovratna sredstva.

Denarno pomoč kmetovalcem določata dva okvira:

- Ukrepi v okviru Skupne kmetijske politike (SKP) EU
- Izredna državna pomoč (podpora iz javnih sredstev)

9.1 Skupna kmetijska politika EU

Z vstopom v EU je Slovenija prevzela skupno kmetijsko politiko, ki je bila ustanovljena z namenom, da bi vsi evropski državljani dobili varno in cenovno dostopno hrano, ohranili naravne vire in varovali okolje. EU prispeva okoli 70 % vseh proračunskih izplačil.

Skupno kmetijsko politiko sestavljajo trije stebri:

- Dohodkovna podpora z neposrednimi plačili, ki nagrajuje kmete za okolju prijazno kmetovanje in zagotavljanje javnih dobrin, za katere trgi običajno ne plačujejo (na primer skrb za podeželje). Plačilo v celoti financira Evropski kmetijski jamstveni sklad (EKJS).
- Ukrepi za razvoj podeželja so namenjeni reševanju posebnih potreb in izzivov, s katerimi se soočajo podeželska območja. Sofinancirajo se iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in iz nacionalnih proračunov. Razmerje v financiranju je 4:1, pri čemer večji delež prispeva EU.
- Tržni ukrepi za reševanje težavnega položaja na trgu, na primer zaradi nenadnega zmanjšanja povpraševanja ali padca cen zaradi začasne prevelike ponudbe na trgu.

9.1.1 Neposredna plačila (I. steber)

Neposredna plačila na ravni EU predstavljajo v povprečju 30 % prihodka iz kmetijstva. Trenutno se v Sloveniji izvaja shema osnovnega plačila, pri kateri imajo pravico do izplačila tisti, ki izpolnjujejo posebne cilje, kot so zelena komponenta, proizvodno vezane podpore za mleko v gorskih območjih, za rejo goved, za strna območja in za zelenjadnice. V tem stebru so še plačila na območjih z naravnimi omejitvami in shema za mlade kmete.

Kmetje dobijo izplačana neposredna plačila pod pogojem, da upoštevajo standarde varstva okolja, prehranske varnosti, zdravja živali in rastlin in skrbijo za dobro stanje obdelovalnih površin.

9.1.2 Program za razvoj podeželja (II. steber)

Program za razvoj podeželja je namenjen podpori podeželskim območjem v EU za naslavljanje ekonomskih, okoljskih, podnebnih in družbenih izzivov današnjega časa. Vsaka članica oblikuje svoje programe razvoja podeželja za obdobje 7 let na podlagi ciljev države in ukrepov, ki jih predlaga EU.

Organ upravljanja v Sloveniji je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), ki pripravi in spreminja program.

Trenutni program v Sloveniji velja za:

- povečanje konkurenčnosti kmetijstva,
- zagotavljanje trajnostnega gospodarjenja z naravnimi viri in prilagajanje na podnebne spremembe,
- ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest.

9.1.3 Tržni ukrepi za reševanje težavnega položaja na trgu (III. steber)

Namen tržnih ukrepov je vzpostavitev ravnovesja na trgu. Te ukrepe predpiše in sofinancira Evropska komisija, MKGP pa se odloči, katere bo izvajala v Sloveniji. Cilj je stabilizirati kmetijske trge, preprečiti stopnjevanje tržnih kriz, okrepiti povpraševanje in pomagati kmetijskim sektorjem, da se bolje prilagodijo na spremembe na trgu.

9.2 Pomoč »*de minimis*« in izredna finančna pomoč

S pomočjo »*de minimis*« se rešuje položaj nosilcev kmetijske dejavnosti, ko pride do krizne situacije, zaradi katere se posamezni sektorji znajdejo v težavah in je treba hitro ukrepati.

Na MKGP spremljajo situacijo na trgu in kadar pride do upada prihodkov za več kot 30 %, se aktivira posamezna pomoč. Taki primeri so se v veliki meri dogajali v času korona krize, ki je prizadela tudi kmetijski sektor.

Kmetovalcem pripada več oblik finančne pomoči zaradi epidemije covid-19.

9.3 Podpora lokalnih skupnosti

Kmetijsko dejavnost podpirajo tudi lokalne skupnosti, kot so občine in regionalni javni skladi.

V 90 % gre za sofinanciranje naložb v kmetijsko gospodarstvo, predvsem za nakup kmetijske mehanizacije. Drug pomemben delež so plačila zavarovalnih premij za zavarovanje kmetijske proizvodnje in druga tehnična pomoč (informiranje, prenos znanja).

9.4 Način oddaje vlog

Danes se skoraj vse vloge oddajajo elektronsko in sicer v sistemu E-kmetije, ki zajema celoten kmetijski sektor.

E-kmetija kmetovalcem omogoča neposredno uporabo, kljub temu pa je malo takih, ki vloge oddajo sami. Okoli 97 % kmetovalcev vloge odda prek kmetijskosvetovalne službe, ki kmetom svetuje in pomaga pri oddaji vlog, saj najbolje pozna ukrepe, okolje in kmetije (nlb.si, 2022).

9.5 Plačilo za mlade kmete

Plačilo za mlade kmete je dohodkovna podpora za vse mlade, ki začenjajo kmetijsko dejavnost. S tem ukrepom želijo pomladiti kmetijski sektor. Olajšan jim je zagon dejavnosti (gov.si, 2020).

9.5.1 Kdo so upravičenci?

Če je nosilec kmetije fizična oseba, se šteje za »mladega kmeta« in upravičenca, če izpolnjuje naslednje pogoje:

- v letu vložitve vloge mora postati nosilec kmetijskega gospodarstva,
- nosilec mora biti mlajši od 40 let,
- če je eden od nosilcev kmetije že prej prejel plačilo, potem naslednji ni upravičen do plačila.

Če je nosilec kmetije pravna oseba, se šteje za »mladega kmeta«, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- fizična oseba ni starejša od 40 let v letu, ko se preloži vlogo,
- fizična oseba je v tekočem letu prvič postala nosilec kmetijskega gospodarstva (član posloводства) in je hkrati pridobila vsaj 50 % glasovalnih pravic v tej pravni osebi.

9.5.2 Višina plačila

Plačilu za mlade kmete je bilo leta 2019 namenjenih 1,5 % sredstev za neposredna plačila (2.014 milijonov evrov). Na posamezno plačilno pravico kmet dobi dodatek v vrednosti 74,66 evrov. Število plačilnih pravic, za katere pridobi plačilo, je omejeno na 90. Trajanje plačila za mladega kmeta je 5 let. Lahko se pa tudi zmanjša, če oseba ni postala nosilec kmetijskega gospodarstva za namen sheme.

9.6 Podpora za strna žita

Upravičenci do podpore za strna žita so nosilci kmetijskih gospodarstev, ki pridelujejo vsaj eno strno žito; to so pšenica, rž, pira, oves, ječmen in mešanica. Njihova površina za pridelavo mora znašati vsaj 0,3 hektarja. Višina podpore znaša 6,71 milijona evrov (gov.si, 2021).

9.7 Podpora za mleko v gorskih območjih

Podpora je namenjena ohranitvi proizvodnje mleka v slabih pogojih za proizvodnjo mleka. Upravičenci so nosilci kmetijskih gospodarstev:

- ki izvajajo kmetijsko dejavnost,
- površina njihove kmetije je več kot 1 hektar,
- katerih kmetijsko območje mora biti razvrščeno v območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost,
- ki na leto oddajo več kot 5.167 kg mleka,
- katerih govedo mora biti označeno v skladu s predpisi in je na dan 1. januarja tekočega leta mlajše od 15 let,
- katerih govedo je telilo vsaj enkrat do 25. februarja tekočega leta.

Višina podpore znaša 4,690 mio evrov (gov.si, 2021).

9.8 Podpora za zelenjadnice

Upravičenci so nosilci kmetijskih dejavnosti, ki:

- pridelujejo zelenjadnice (npr. brokoli, cvetača, fižol, buče, grah itd.),
- zelenjadnice pridelujejo na prostem,
- skupna ugotovljena površina znaša najmanj 0,3 hektarja,
- upoštevajo povprečno gostoto setve (gov.si, 2021).

9.9 Podpora za rejo govedi

Upravičenci so nosilci kmetijskih gospodarstev, ki:

- izvajajo kmetijsko dejavnost,
- upravičena površina znaša najmanj 1 hektar,
- imajo bika ali vola, starega več kot 9 mesecev.

Za podporo reje govedi so namenjeni 3 % iz ovojnice za neposredna plačila (gov.si, 2021).

10 ZVEZA SLOVENSKE PODEŽELJSKE MLADINE (ZSPM)

Zveza Slovenske podeželske mladine (ZSPM) je nevladna organizacija. Je nacionalna in prostovoljna, ki združuje mlade s podeželja in tudi tiste, ki čutijo pripadnost podeželju.

Slika 6: Logotip ZSPM

10.1 Zgodovina društva

29. februarja 1988 je v Žalcu potekala konferenca. Študentje kmetijstva, mladi kmetje in pospeševalci so se zavzeli za prihodnost slovenskega kmetijstva in ustanovili Zvezo slovenske kmečke mladine (ZSKM), ki je povezovala in zbliževala kmete, mladino ter stroko. Leta 1992 je iz ZSKM nastala ZSPM. Prva predsednica je bila Cvetka Mavrič. Sama pravi, da je bil namen mladih kmetov v takratnem času narediti spremembe v političnem in družbenem sistemu. »Prazen prostor« na podeželju je mlade gnalo ustanoviti nevladno in politično neodvisno organizacijo, ki bi se ukvarjala z mladimi na podeželju. ZSPM je na začetku imela veliko problemov. Eno leto je delovala brez pravnega statusa, saj se brez članov ni mogla registrirati kot pravna oseba. Aleš Kotnik, takratni aktivni član glavnega odbora, je povedal, da so aktivno iskali tri društva, ki so 3. aprila 1993 v Kranju formalno ustanovila ZSPM. Sprejela je tudi svoj statut in program dela. Mladinski svet Slovenije jim je razpisal tudi finančno pomoč za delovanje nevladnih organizacij (ZSPM.si, 2022).

10.2 Društva pod okriljem ZSPM

ZSPM ima 39 društev po celi Sloveniji in več kot 3000 posameznih članov. Vodstvo organizacije sestavlja predsednik in 10 članov glavnega odbora, od katerih vsak predstavlja eno regijo. Člani društva so preko internih družbenih kanalov obveščeni o dogodkih, ki jih organizira društvo. Poleg tega se društva udeležujejo tudi dogodkov, ki jih organizira ZSPM, da se člani društev iz celotne Slovenije zberejo, spoznajo, predvsem pa, da se družijo in da se imajo lepo. Tako se društva pomerijo v Državnih kmečkih igrah, državnemu kvizu Mladi in kmetijstvo, raznih športnih igrah ipd. (ZSPM.si, 2022).

Slika 7: Skupinska slika sodelujočih na kmečkih igrah 2022

10.3 Osnovne dejavnosti ZSPM

V okviru svoje dejavnosti:

- organizira in izvaja usposabljanja članov ter drugih zainteresiranih,
- vodi predpisane društvene evidence,
- sodeluje z drugimi organizacijami,
- promovira sebe in organizacije članice ter kmetijsko dejavnost,
- organizira ekskurzije, dogodke, delavnice, okrogle mize in seminarje.

10.4 Mladi in kmetijska politika

10.4.1 Zagovorništvo

Zagovorništvo sestavlja aktivnosti, ki povezujejo ideje in pripombe mladih kmetov. Udeleženci sodelujejo v raznih delovnih skupinah, srečanjih, sestankih, spletnih anketah, ipd.

10.4.2 Informiranje in izobraževanje

Pri ZSPM dajejo velik poudarek na izvajanje seminarjev, izobraževanj, okroglih miz in ostalih dogodkov. Organizirajo tudi ekskurzije, obiskujejo razne kmetijske in gozdarske sejme v Sloveniji in tujini. Spletni seminar ABC je namenjen mladim kmetom in ostalim, ki jih ta poklic utegne zanimati.

10.4.3 Sodelovanje z deležniki

Na ZSPM veliko sodelujejo s kmetijskim sektorjem. Ustvarili so Info točko, na katero lahko pošljejo vprašanja ter pripombe, ki jih nato posredujejo pristojnim organom in institucijam. Tako je omogočeno sodelovanje med mladimi kmeti in institucijami. Kmetje so tako vpleteni v sooblikovanje kmetijske politike (tako nacionalne kot tudi evropske).

11 INOVATIVNI MLADI KMETJE

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) in ZSPM vsako leto organizirata izbor za Inovativnega mladega kmeta. S tem je mlade spodbudijo k inovativnem razmišljanju in širjenju idej. Na tekmovanje se lahko prijavi vsak, ki dela na kmetiji in je mlajši od 40 let. Vse predstavitve in ideje so predstavljene v zborniku. Leta 2021 so bili kandidati predstavljeni tudi v oddaji Ljudje in zemlja na RTV SLO. Ideja mora prispevati k ohranjanju in razvoju kmetijstva, gozdarstva ali ribištva. Kandidati lahko predstavijo novosti, primerne za nadaljnji razvoj, novejša in izboljšane pristope k delu ali spremembe, ki pozitivno vplivajo na ekonomski učinek na kmetiji (KGZS.si, 2021).

Slika 8: Logotip za Inovativnega mladega kmeta/kmetico

11.1 Inovativni mladi kmet 2021

Leta 2021 je potekal 13. izbor Inovativnega mladega kmeta. Zmagovalec je postal Gregor Slavec iz Knežaka. Razglašen je bil v Predsedniški palači v Ljubljani. Zmagovalec je po očetu podedoval opuščeno kmetijo. V lasti ima koze srnaste in drežniške pasme, bovške ovce, cikasto govedo, kokoši nesnice in osle. Da bi kozjemu mleku dodal vrednost, je začel izdelovati sladoled z raznimi dodatki, postrežen v ekološki embalaži. V prihodnje želi svojo kmetijo se izboljšati z dodatnimi objekti in sodelovanjem z drugimi kmetijami (zspm.si).

Slika 9: Razglasitev inovativnega mladega kmeta 2021

12 EVROPSKA NAGRADA ZA MLADE KMETE

V Evropskem parlamentu v Bruslju je leta 2021 potekal 7. evropski kongres mladih kmetov. Kongres velja za enega najpomembnejših dogodkov s področja kmetijstva in razvoja podeželja v EU, saj podarja pomembno vlogo mladih kmetov za prihodnost evropskega kmetijskega sektorja. Eden od ambasadorjev je tudi slovenski evropski poslanec Franc Bogovič. Na kongresu je sodelovalo več kot 400 udeležencev iz vse Evrope. Slovenijo so na kongresu zastopali: evropski poslanec Franc Bogovič, Anja Mager, predsednica Zveze slovenske podeželske mladine in Gregor Slavec, inovativni mladi kmet 2021.

Poleg nagrade za inovativnega mladega kmeta je Gregor Slavec prejel nagrado za obuditev kmetijskega gospodarstva v Knežaku. Velja za prvega Slovenca, ki je prejel evropsko nagrado za mladega kmeta. Njegova zagnanost in ideje so prispevale k izboljšanju podeželskega območja (24.ur.com).

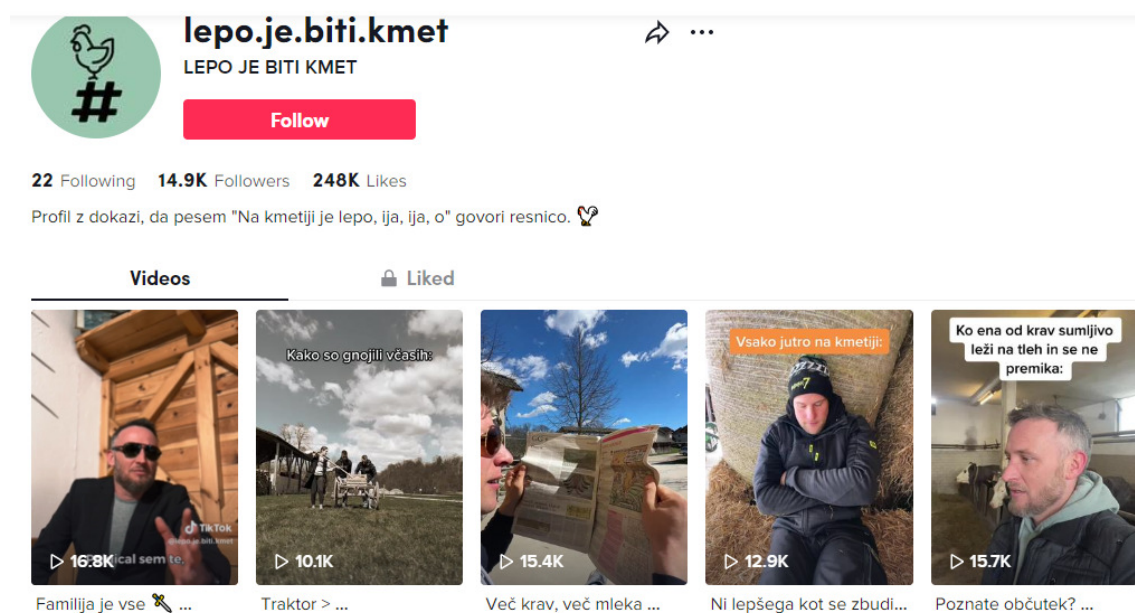

Slika 10: Gregor Slavec, prejemnik evropske nagrade za mladega kmeta

13 KAMPANJA »LEPO JE BITI KMET«

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano želi dvigniti ugled poklica kmeta in drugih poklicev, povezanih s kmetijstvom. Želijo, da ljudje ne bi več imeli negativnega in slabšalnega odnosa do kmetov. Zato so začeli s kampanjo »Lepo je biti kmet«. Cilj je dvigniti ugled kmetijskega poklica, povečati obisk srednjih kmetijskih šol ter ozaveščanje in informiranje o slovenskem kmetijstvu.

Ustvarili so Tik Tok profil, na katerem delijo informacije o različnih dogodkih in objavljajo smešne videe o kmetijstvu.

Slika 11: Tik Tok profil »Lepo je biti kmet«

13.1 Mnenja kmetov, ki so del kampanje

Sodoben kmet je izobražen, inovativen in posledično uspešen ter podjeten.

Simon Čretnik je mladi gospodar kmetije Čretnik. Povedal je: »Ker delam na svoji kmetiji, je vse odvisno od moje predanosti in zagrizenosti. To mi daje neverjetni zagon. Preprosto nisem človek, ki bi 8 ur na dan sedel v pisarni, po službi pa popolnoma pozabil na delo. Hočem in potrebujem več. Ves čas razmišljam, kako bi izboljšal svoje delo in kmetijo, saj ni boljšega občutka od trenutka zmagovalstva, ko se težka odločitev izkaže za pravilno.« (Simon Čretnik, lepojebitikmet.nasasuperhrana.si).

Poleg tega, da je sam svoj šef, je njegova kmetija inovativna. Ima veliko strojev, ki delo opravijo namesto njega. Ima hlev za krave molznice, ki je pokrit. Tla so iz materiala, ki kravam nudijo občutek, da so na pašniku. Poleg tega pa ima še robot za molzenje in masiranje krav.

Slika 12: Simon Čretnik, mladi gospodar kmetije

Janez Rakovec je delavec na družinski kmetiji Pr`Matjaž. Povedal je: »Vse se je začelo s poljedelstvom, gozdarstvom in predelavo mesa v domače suhomesnate izdelke, ki je z leti preraslo v trženje domače gorenjske kuhinje in pristnega kmečkega ambienta. Občutek, ko tvoja ideja zaživi in jo lahko preizkusiš v poslu, je izjemen in mi daje še več zagona za naprej.« (Janez Rakovec, lepojebitikmet.nasasuperhrana.si).

Slika 13: Janez Rakovec, kmetija pr`Matjaž

Klemen Bobnar je vplivnež, ki si ne boji umazati rok. Redno objavlja posnetke o kmetijstvu na svoj Youtube kanal in ostala družbena omrežja. Povedal je: » Tako kot narava tudi jaz redko počivam in sem že od majhnega ves čas v gibanju. Delo na svežem zraku mi daje nepopisen občutek svobode. To mi pomeni imeti pravi stik z naravo. Poleg razumevanja potreb domače zemlje in mašinerije, ki prispevajo h karseda učinkoviti izrabi vsega, kar ponuja. Zato zame ni lepšega od zvoka traktorja, ki daleč naokoli naznanja delavnost in odgovornost kmeta do tistega, kar mu je dano. Veselje do kmetijstva pa navsezadnje tudi zelo rad delim s sledilci na družbenih omrežjih, ki so vedno na tekočem z mojim delom.« (Klemen Bobnar, lepojebitikmet.nasasuperhrana.si).

Slika 14: Klemen Bobnar

Anja Podlesnik dela na družinski kmetiji v vasi Svibno. Je preprosto kmečko dekle s srednje velike družinske kmetije. Ukvarjajo se s prirejo mleka in gozdarstvom. Najbolj uživa pri delu s svojimi kravicami. Povedala je: »Nobeno delo mi ni pretežno, čar kmetovanja pa vidim predvsem v nešteti možnostih izražanja kreativnosti, ki me na domači kmetiji s čudovitim pogledom na Kum spremlja že od malih nog. Tukaj sem se naučila, kako izkoristiti okolico in ustvariti veliko iz ničesar. Zato me trdo delo in spoštovanje do vsega živega vodita na vseh področjih življenja. Čeprav se na koncu dneva vedno najraje vrnem k domačim kravicam.« (Anja Podlesnik, lepojebitikmet.nasasuperhrana.si).

(lepojebitikmet.nasasuperhrana.si, 2022)

14 COPA-COGECA

COPA in COGECA sta združenji dveh kmetijskih organizacij. COPA-COGECA je najmočnejša interesna skupina evropskih kmetov. Njen cilj je zagotavljati trajnostno, inovativno in konkurenčno kmetijstvo v EU ter omogočati zanesljivo preskrbo s hrano za 500 milijonov ljudi po vsej Evropi. COPA (*Comité des organisations professionnelles agricoles*) zastopa več kot 22 milijonov kmetov in njihovih družinskih članov. COGECA (*Comité général de la coopération agricole de l'Union européenne*) pa zastopa interese več kot 22.000 kmetijskih zadrug (copa-cogeca.eu).

Slika 15: Logotip Copa-Cogece

14.1 Zgodovina

COPA je bila ustanovljena 6. septembra 1958. Leto kasneje, natančneje 24. septembra 1959 so kmetijske zadruge ustanovile še COGENCO. 1. decembra 1962 sta se obe organizaciji združili. Njun sedež je še danes v Bruslju.

14.2 Naloge

Dejavnosti COPA-COGENCE so osredotočene na skupno kmetijsko politiko in druga področja politike, pomembna za kmete in kmetijske zadruge, kot so:

- varnost hrane,
- zdravje in dobro počutje živali,
- zdravje rastlin,
- neonesnaženo okolje,
- raziskave na področju kmetijstva,
- inovacije ...

15 DEDOVANJE KMETIJ

V Republiki Sloveniji je dedovanje urejeno z Zakonom o dedovanju. Posebnost pa predstavljajo kmetijska zemljišča. Njihovo dedovanje ureja Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev (ZDKG). Najbolj pomembno je poznati posebnosti pri dedovanju zaščitene kmetije. Zaščitena kmetija je kmetijska oz. kmetijsko-gozdarska gospodarska enota, ki je v lasti ene fizične osebe, zakonskega para, zunajzakonskega para, para v registrirani istospolni partnerski skupnosti ali v solasti starša in otroka in obsega najmanj 5 hektarjev in ne več kot 100 hektarjev primerljive kmetijske površine (2. člen ZDKG). Med zaščitene kmetije spadajo kmetijske in gozdne površine, stanovanjska in gospodarska poslopja, strojna mehanizacija, vse živali na kmetiji in vse pravice, ki so sestavni del kmetije (3. člen ZDKG). Zaščiteno kmetijo deduje praviloma samo en dedič, saj želimo preprečiti njihovo drobitev (4. člen ZDKG).

Pri dedovanju zaščitene kmetije ločimo tri položaje. Prvič, ko ima kmetija enega lastnika, drugič, ko je v solasti zakoncev, in tretjič, ko je v solasti starša in otroka.

Če ima kmetija enega lastnika je dedovanje enostavno. Dedič je tisti, ki ima namen obdelovati kmetijsko zemljišče. Če se ostali dediči ne strinjajo, imajo prednost zapustnikov zakonec in potomci, ki se usposablajo ali so se usposabljali za opravljanje kmetijske ali gozdarske dejavnosti. Če jih je več, imajo prednost tisti, ki so ali še vedno odraščajo na kmetiji in so s svojim delom prispevali k ohranitvi in razvoju kmetije. Prednost imajo potomci v bližnjem kolenu (7. člen ZDKG).

Če je kmetija v solasti zakoncev, je dedič kmetije preživel zakonec. Če umreta oba zakonca hkrati, pa velja, da deduje dedič, ki je najbolj usposobljen. Prednost imajo bližji sorodniki (8. člen ZDKG).

Če je kmetija v solasti enega od staršev in otroka, je dedič zaščitene kmetije preživel solastnik, če ima zakonito dedno pravico. Če je nima, se dedič določi v skladu s 7. členom ZDKG med zakonitimi dediči umrlega solastnika. Če umreta istočasno, velja za dediča otrok oz. potomec (po vstopni pravici) v skladu s 7. členom tega zakona (9. člen ZDKG).

Seveda pa so do dedovanja upravičeni tudi zapustnikovi potomci in partner, ki jim kmetija ne pripade. Le-ti dedujejo denarno vrednost v vrednosti nujnega deleža, ki že v splošnih pravilih dedovanja pripada vsakemu nujnemu dediču. Nujni delež izplača dedič, ki je dedoval zaščiteno kmetijo. Rok za izplačilo nujnega deleža določi sodišče glede na gospodarsko zmožnost zaščitene kmetije in socialne razmere v katerih se je dedič znašel. Ta rok lahko praviloma traja največ pet let, izjemoma pa lahko sodišče, na predlog dediča, ki je podedoval kmetijo rok podaljša do največ deset let (14. in 15. člen ZDKG).

16 VPLIV PANDEMIJE NA MLADE KMETE

Leta 2020, ko je izbruhnila pandemija covid-19, so v ZSPM pripravili spletni vprašalnik za mlade kmete, da bi ugotovili, kakšen vpliv je imela na kmetijstvo. V nadaljevanju so predstavljeni problemi, ki so jih vprašani največkrat izpostavili.

Mladi kmetje so bili med pandemijo izpostavljeni ustavitvi ali zmanjšanju prodaje, zmanjšanju dohodka in težavam pri nabavi repromateriala.

Največjo težavo jim je predstavljalo zaprtje gostiln, restavracij, vrtcev in šol ter ustavitev turizma, saj se je s tem ustavila tudi prodaja izdelkov in pijač preko teh kanalov. Naslednja težava pa so bile cene. Cene kmetijskih pridelkov in izdelkov so padale (mleko, meso), nižje so bile tudi cene lesa. Otežen jim je bil tudi dostop do strank, saj so bile tržnice zaprte, veliko strank pa se je tudi balo osebnega stika.

Nabava repromateriala (semena, sadike, krmila, gnojila) je predstavljala velik problem. Dostop do le-teh je bil onemogočen oz. otežen, cene pa višje. Težje je bilo dobiti tudi rezervne dele. Omejeno je bilo tudi veterinarsko delo (neosemenjevanje).

Vsi ti problemi so privedli do težav pri odplačevanju kreditov in nezmožnost plačila prispevkov. Nekateri kmetje so se znašli in uvedli dostavo na dom, vendar ta rešitev predstavlja dodatne stroške in resurse. (ZSPM.si, 2020).

16.1 Ukrepi, sprejeti v času pandemije

V času pandemije je bilo sprejetih veliko zakonov na področju kmetijstva. 20. marca 2020 je bil sprejet Zakon o interventnih ukrepih na področju kmetijstva, gozdarstva in prehrane (ZIUPKGP). Sprejetih je bilo kar nekaj zakonov.

Če zaradi pandemije ne bi bilo mogoče zagotoviti zadostne oskrbe s hrano, lahko minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v soglasju z ministrom za gospodarstvo odredi:

- prepoved izvoza oz. dajanja na trg posameznega kmetijskega pridelka, živila ali živali,
- prepoved ali omejitev uvoza posameznega kmetijskega pridelka, živila ali živali,
- omejitev višine cene posameznega kmetijskega pridelka, živila ali živali, namenjenih za hrano ljudi, v celotni verigi preskrbe s hrano, ki se določi na enoto kmetijskega pridelka, živila ali živali, ali omejitev višine cene semen, semenskega ali saditvenega materiala (2. člen ZIUPKGP).

Zakon določa tudi možnost imenovanja začasnega upravljalca kmetijskega gospodarstva. Če v primeru bolezni ali posledic koronavirusa nosilec ali njegovi družinski člani niso zmožni opravljati kmetijske dejavnosti, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano določi začasnega zastopnika, ki prejme denarno nadomestilo (jadek-pensa.si).

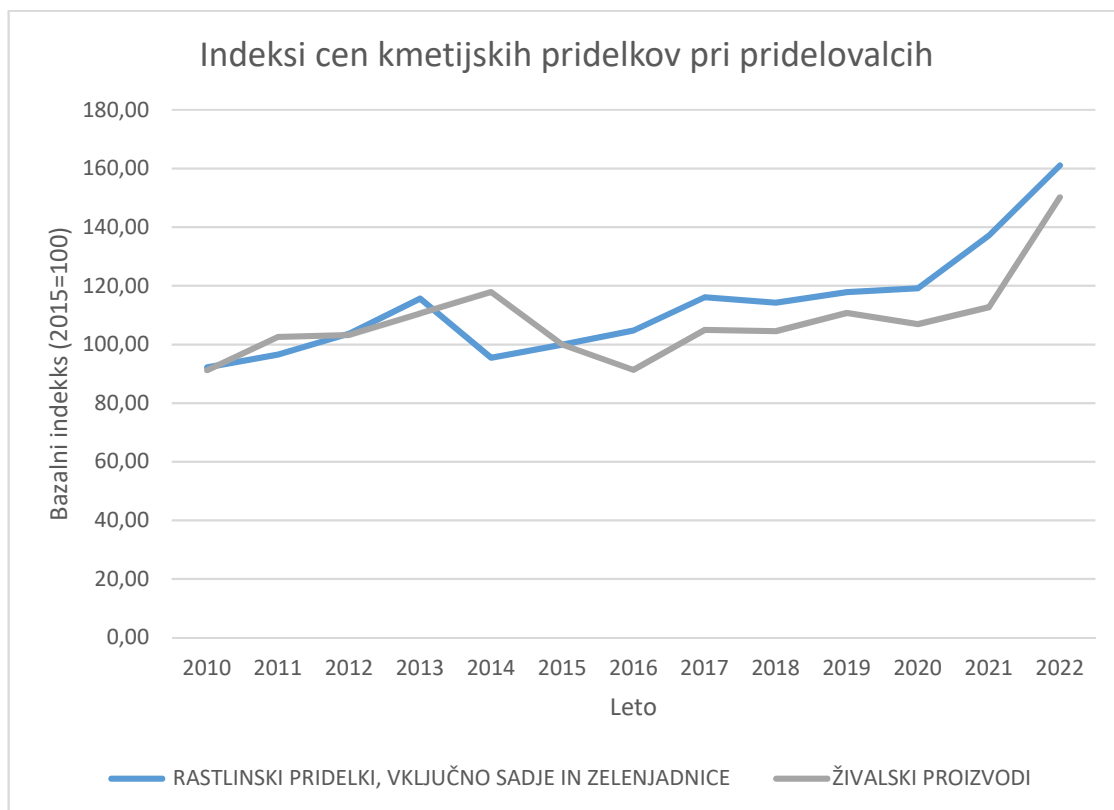
Leta 2021 so se v gospodarstvu pojavile težave izpada dohodka. Tudi kmetijstvo ni bilo izjema. Država je odredila finančna nadomestila, namenjena blažitvi izpada dohodka. Nadomestilo so lahko dobili tisti, ki so izpolnjevali 116. člen Zakona o interventnih ukrepih za pomoč pri omilitvi posledic drugega vala epidemije covid-19 (ZIUPOPDVED), ki je določal finančno nadomestilo zaradi izpada dohodka, če je nek kmetijski sektor utrpel najmanj 30 % izpad dohodka glede na povprečje zadnjih treh let. Do izplačila so bili upravičeni naslednji sektorji kmetijstva:

- vinogradništvo in vinarstvo (nezmožnost prodaje vina),
 - pridelava jabolk (nezmožnost prodaje zalog, dodatni stroški skladiščenja in hlajenja),
 - prireja govejega mesa,
 - pridelava jedilnega krompirja (nezmožnost prodaje zalog, dodatni stroški daljšega skladiščenja in hlajenja),
 - prireja prašičjega mesa,
 - reja drobnice (nezmožnost prodaje mesa),
 - dopolnilne dejavnosti na kmetiji (npr. omejitve v turizmu).
- (Kmetijski inštitut Slovenije 2021, 18)

17 CENE V KMETIJSTVU

Pandemija korona virusa je povzročila velik dvig cen v številnih dejavnostih, tudi v kmetijstvu. Ko smo že mislili, da se ne more pripetiti kaj hujšega, se je zgodila še vojna v Ukrajini, zaradi katere cene še naprej strmo naraščajo. Cene kmetijskih pridelkov so bile v letu 2022 najvišje glede na desetletno povprečje (SURS, 2022).

Graf 5: Indeksi cen kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih (povprečje 2015=100) po: Kmetijski pridelek

Vir: SURS

18 DOPOLNILNE DEJAVNOSTI NA KMETIJAH

Kmetijska dejavnost obsega pridelovanje kmetijskih rastlin oziroma živinorejo ter storitve za rastlinsko pridelavo oziroma živinorejo. Ker dohodek teh dejavnosti ni dovolj velik, se kmetje ukvarjajo še z drugimi dopolnilnimi dejavnostmi. Z njimi se povečajo dohodki kmetije in ustvarjajo nova delovna mesta.

Dovoljenje za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji lahko nosilec kmetije dobi z vlogo na pristojno upravno enoto (gov.si, 2022).

Na kmetijah lahko opravljajo več skupin dopolnilnih dejavnosti:

- predelava primarnih kmetijskih pridelkov (npr. proizvodnja moke, peka raznih dobrot, predelava mesa, mleka, medu, zelišč, volne, proizvodnja žganih pijač, predelava mesa),
- predelava gozdnih lesnih sortimentov (npr. izdelava lesenih briketov, pelet, drv, sekancev, izdelava drogov ali enostavnih izdelkov iz lesa),
- vzreja in predelava vodnih organizmov,
- prodaja kmetijskih izdelkov in pridelkov s kmetij,
- turizem na kmetiji,
- dopolnilne dejavnosti, povezane s tradicionalnimi znanji na kmetiji, storitvami oziroma izdelki (npr. lončarstvo, oglarstvo, sedlarstvo, tkalstvo),
- predelava rastlinskih odpadkov ter proizvodnja in prodaja energije iz obnovljivih virov (proizvodnja in prodaja energije iz lesne biomase, gnoja, sončnega, vetrnega ali vodnega vira),
- storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo (delo s traktorjem, pluzenje snega, vzdrževanje cest, sečnja, spravilo lesa iz gozda)
- ročna dela (izdelava olja, sokov, mletje žit, točenje medu, konzerviranje sadja).

Graf 6: Najpogostejše dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah v Sloveniji v letu 2016

Vir: SURS

19 EKOLOŠKO KMETIJSTVO

Ekološko kmetijstvo je način kmetovanja, pri katerem pridelujejo visoko kakovostno in varno hrano. To počnejo z naravnimi metodami. S tem ekološki kmetje prispevajo k zagotavljanju javnih dobrin, ohranjanju kulturne kmetijske krajine in varovanju okolja. Pomembno pa je tudi za dobrobit živali, saj z ekološkim kmetijstvom varujemo njihov dom. V ekološkem kmetijstvu je uporaba gnojil, pesticidov, gensko spremenjenih organizmov in proizvodov, pridobljenih iz teh organizmov prepovedana.

Kmetje lahko s pomočjo ekološkega kmetijstva ustvarijo višjo dodano vrednost. In to ne samo pri svojih proizvodih, temveč tudi pri drugih dejavnostih na kmetijah, saj se lahko podajo v ekološki turizem na kmetijah, razne dopolnilne dejavnosti idr.

19.1 Nadzor

Nadzorne organe za izvajanje kontrole nad ekološko pridelavo na podlagi vloge z odločbo imenuje minister za kmetijstvo.

19.2 Označevanje

Ekološki pridelki morajo biti v Sloveniji označeni z enotno označbo, vendar šele takrat, ko je za izdelek izdan certifikat v skladu s Pravilnikom o ekološki pridelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil. Poleg oznake se lahko uporabita okrajšavi bio ali eko (gov.si, 2022).

ekološki

Slika 16: Oznaki za ekološki pridelek oz. živilo

Na srečo v zadnjih letih opazamo trend naraščanja ekoloških kmetij. Po podatkih SiStat-a je bilo leta 2004 v Sloveniji le 910 ekoloških kmetij. Najvišje število je bilo v letu 2019, ko je bilo v Sloveniji kar 3494 ekoloških kmetij, v zadnjih dveh letih pa se je številka zmanjšala za nekaj več kot 30 kmetij in znaša 3358 ekoloških kmetijskih gospodarstev (SURS, 2022).

Graf 7: Število ekoloških kmetijskih gospodarstev

Vir: SURS

20 OGLAŠEVANJE SLOVENSКИH KMETIJSКИH IZDELKOV

Promocija lokalne hrane je pomembna, če želimo ohraniti slovensko pridelavo in predelavo hrane. Domač in osveščen potrošnik zagotavlja, da bo slovenska pridelava in predelava hrane uspešna in konkurenčna. Na ta način bo dolgoročno mogoče povečati samooskrbo Slovenije s kmetijskimi in živilskimi proizvodi.

V Sloveniji promocijo kmetijskih in živilskih proizvodov izvaja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki se delno financira iz proračuna Republike Slovenije, delno pa iz prispevkov sektorjev. Informiranje potrošnikov o lokalno pridelani hrani je eden izmed ciljev ministrstva že od leta 2013.

Vzpostavitev sheme kakovosti – izbrana kakovost zagotavlja potrošniku lažjo izbiro kakovostnih slovenskih kmetijskih in živilskih proizvodov. Rezultati meritev uspešnosti promocije so pokazale, da se je po nekaj letih izvajanja promocije odnos do lokalne hrane bistveno izboljšal. Vse več potrošnikov se zaveda, da je kupovanje lokalno pridelane hrane za njih koristno (gov.si, 2022).

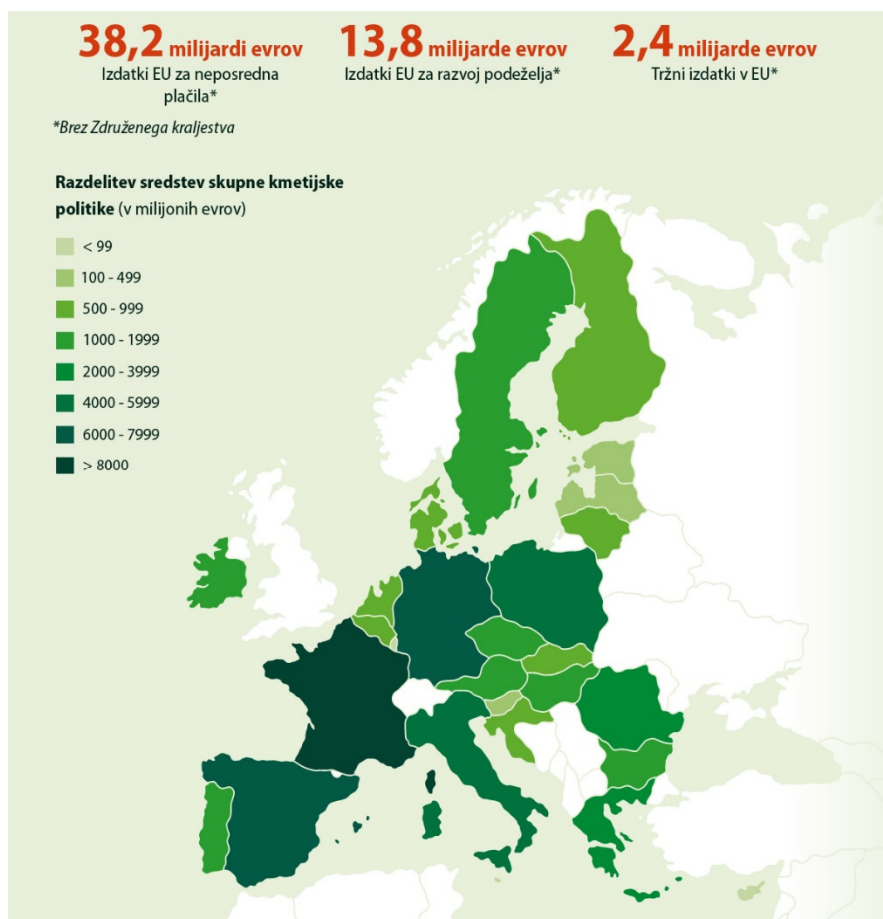
Slika 17: Oglas za lokalno pridelano hrano

21 KMETIJSTVO V EU

Kmetijstvo je pomembno za vse države EU. Vsaka od njih prejeme evropska sredstva preko skupne kmetijske politike.

21.1 Kmetijske subvencije EU po državah

Leta 2019 je bilo 38,2 milijarde evrov namenjenih neposrednim izplačilom kmetom, 13,8 milijarde pa razvoju podeželja. 2,4 milijarde pa so bile namenjene podpori trgu kmetijskih proizvodov.

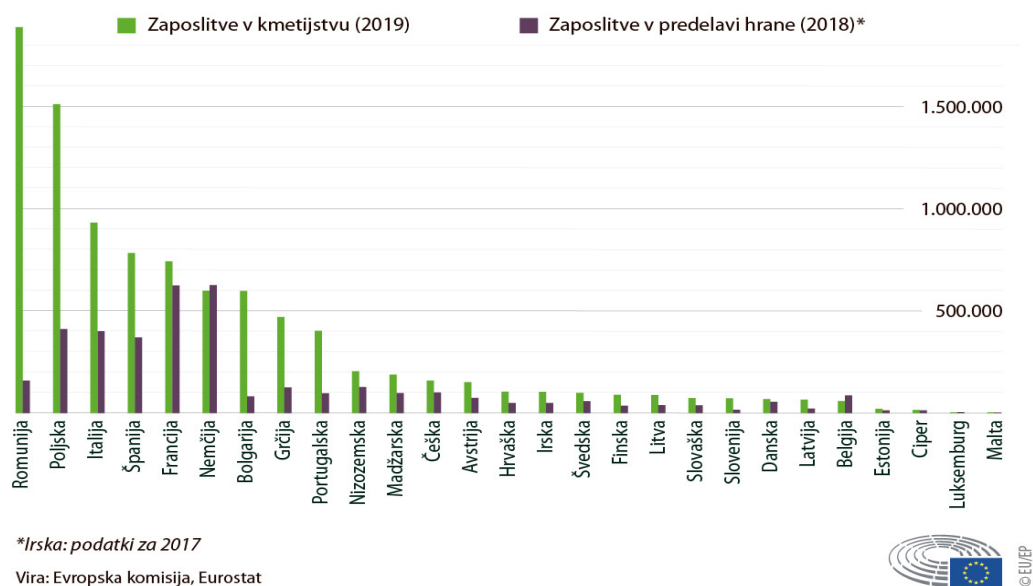

Slika 18: Razdelitev subvencij po državah EU

Kot lahko vidimo na sliki, Evropska Unija največ subvencij nameni Franciji, sledita Španija in Nemčija. Med države, ki prejmejo najmanj, pa sodijo Slovenija, Estonija, Latvija in Litva.

21.2 Statistike o zaposlitvah v kmetijstvu v EU

Kmetijstvo je v letu 2019 podpiralo 9.476.600 delovnih mest in še 3.769.850 v proizvodnji hrane (podatek za 2018). V letu 2020 je kmetijstvo predstavljalo 1,3 % BDP EU (europarl.europa.eu, 2022).

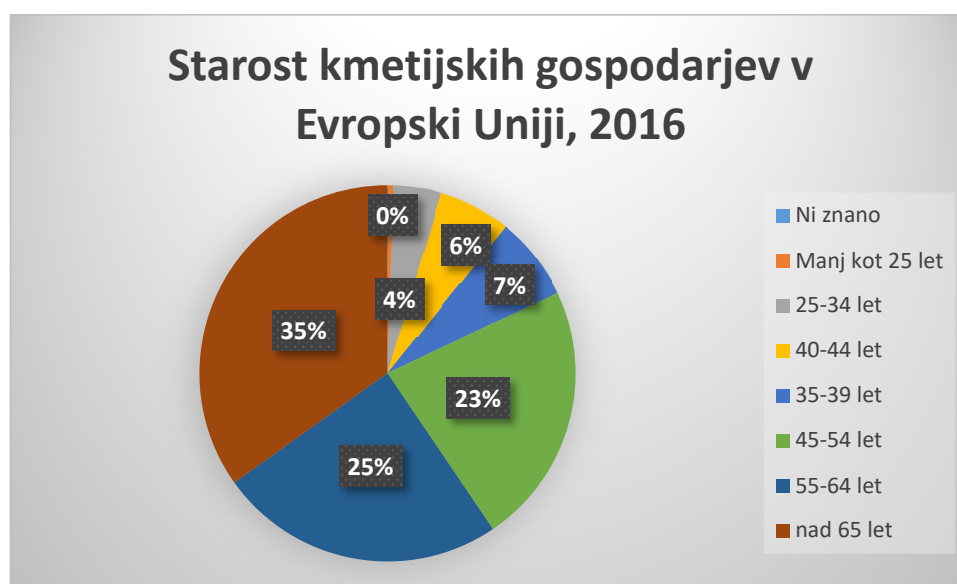
Slika 19: Zaposlitve v kmetijstvu v EU

V EU je največ zaposlenih v kmetijstvu v Romuniji, sledijo Poljska, Italija, Španija ... Če pogledamo Slovenijo, je šele na dvajsetem mestu od sedemindvajsetih držav.

21.3 Mladi kmetje v EU

V Evropski Uniji je zgolj 11 % kmetijskih gospodarstev, ki jih vodijo kmetje, mlajši od 40 let. Veliko državnih in evropskih organov si prizadeva, da bi čim več mladih privabili na kmetije, vendar je to za njih velik izziv. Evropska Unija je namenila nepovratna sredstva za mlade kmete in dodatna usposabljanja, saj si želijo, da bi v prihodnosti v večjem številu odločali za kmetijske dejavnosti.

Graf 8: Starost kmetijskih gospodarjev v Evropski Uniji v letu 2016

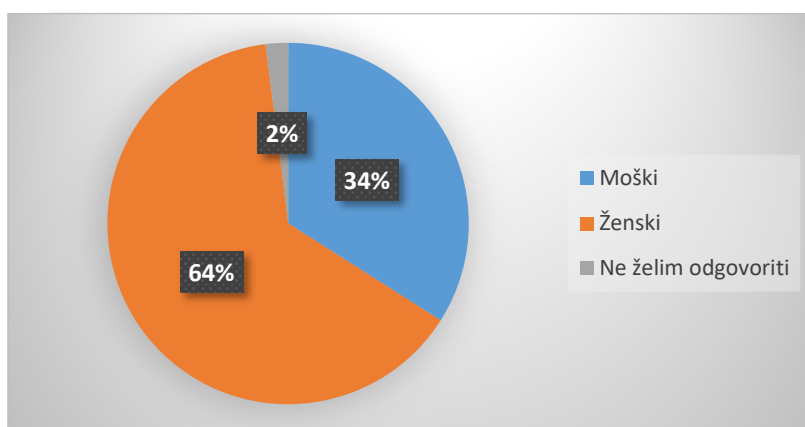
Vir: agriculture.ec.europa.eu

22 EMPIRIČNI DEL

Za namen raziskave v svoji raziskovalni nalogi sem med Slovenci opravila spletno anketo preko *spletne ankete Ika*. Izpolnjenih je bilo 309 anket. V namen raziskave sem opravila tudi dva intervjuja. Prek elektronske pošte sem opravila intervju z gospodično Polono Globočnik, nekdanjo članico Copa-Cogence, v živo pa še z gospodom Markom Kocjančičem, lastnikom kmetije Ekološka sirarna Kocjančič d.o.o. Rezultati so predstavljeni v nadaljevanju.

22.1 Analiza ankete

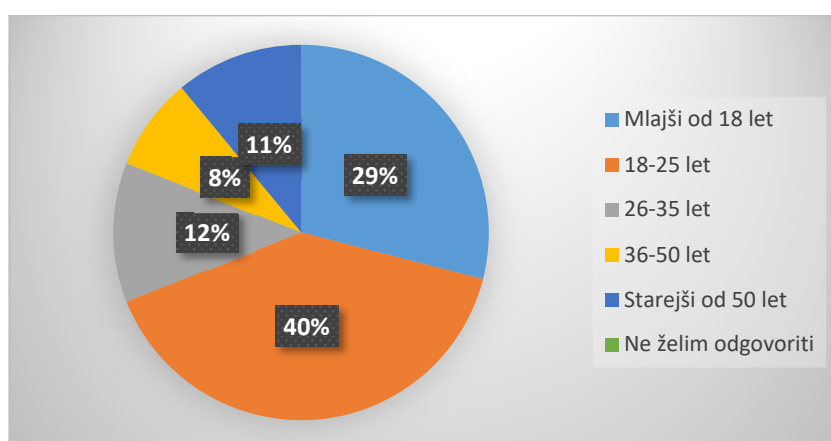
Graf 9: Spol

Vir: lasten

Rezultat: Med vsemi anketiranimi je v anketi sodelovalo 64 % ženskih predstavnic, 34 % moških predstavnikov, 2 % pa spola ni želelo razkriti.

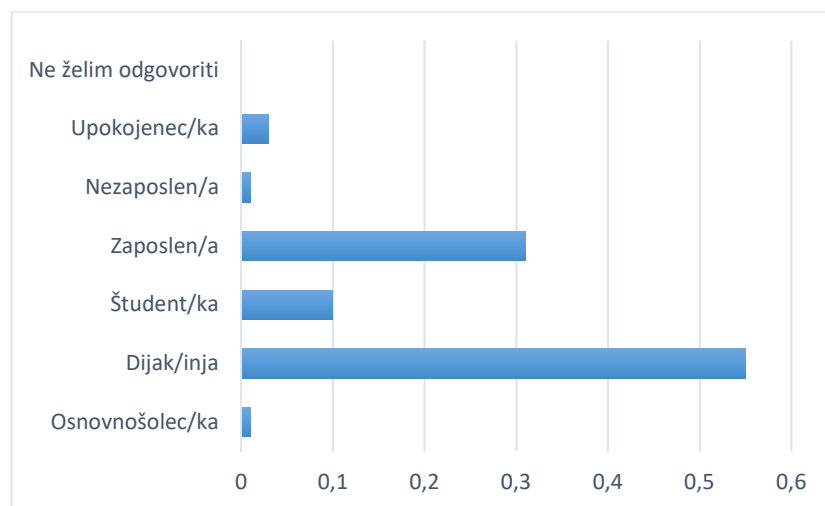
Graf 10: Starost

Vir: lasten

Rezultat: Med vsemi anketiranimi je v anketi sodelovalo 29 % anketirancev mlajših od 18 let, 40 % starih med 18 in 25 let, 12 % starih med 26 in 35 let, 8 % starih med 36 in 50 let in 11 % starejših od 50 let.

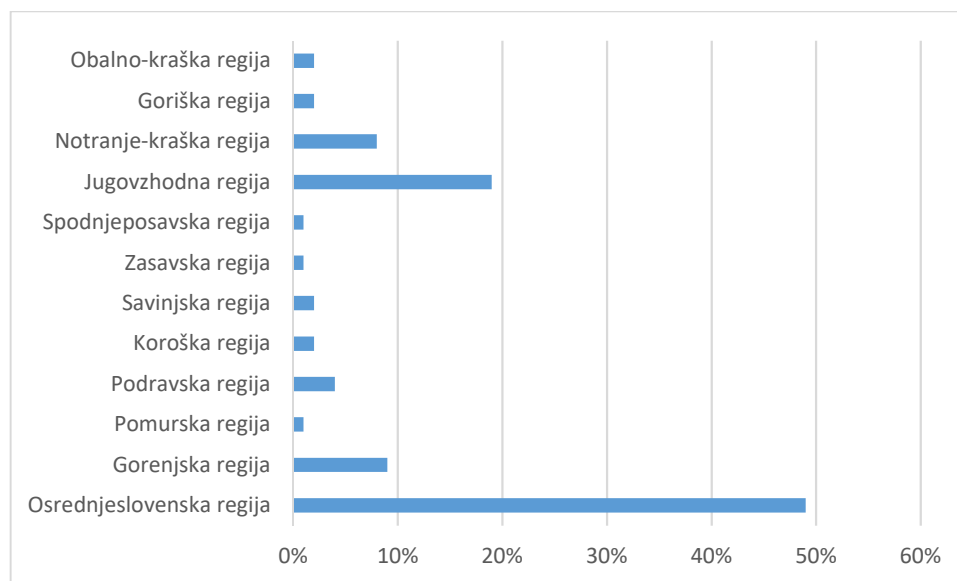
Graf 11: Status

Vir: Lasten

Rezultat: Med vsemi anketiranimi je v anketi sodelovalo 1 % osnovnošolcev, 55 % dijakov, 9 % študentov, 31 % zaposlenih, 1 % nezaposlenih in 3 % upokojencev.

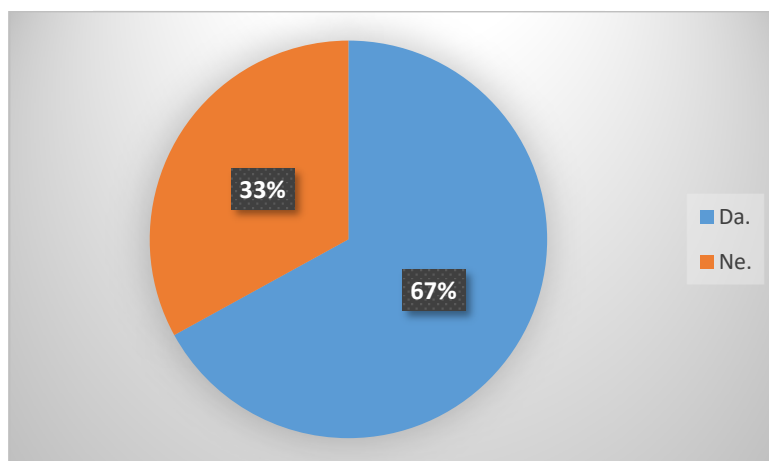
Graf 12: V kateri regiji živite?

Vir: lasten

Rezultat: V anketi je sodelovalo 49 % anketirancev iz Osrednjeslovenske regije, 19 % iz Jugovzhodne regije, 9 % iz Gorenjske regije, 1 % iz Pomurske, Zasavske in Spodnjeposavske regije, 2 % iz Koroške, Savinjske, Goriške in Obalno-kraške regije, 4 % iz Podravske regije in 8 % iz Notranje-kraške regije.

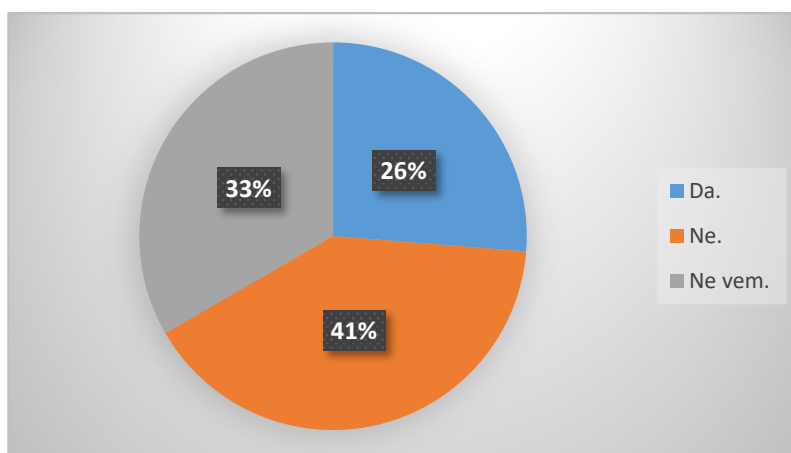
Graf 13: Ali živite na podeželju?

Vir: lasten

Rezultat: Od vseh 309 anketirancev je 67 % anketiranih odgovorilo, da živijo na podeželju, preostalih 33 % pa na podeželju ne živi.

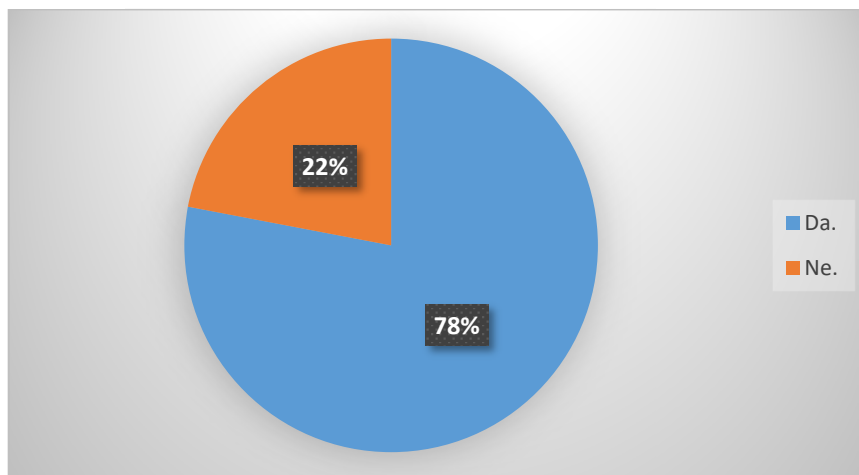
Graf 14: Imate željo, da bi kdaj živeli na podeželju?

Vir: lasten

Rezultat: Od 33 % anketirancev, ki so v prejšnjem vprašanju odgovorili, da ne živijo na podeželju, jih je 26 % priznalo, da si želijo živeti na podeželju. 41 % jih je odgovorilo, da si na podeželju ne želijo živeti, 33 % vprašanih pa na to vprašanje nima jasnega odgovora.

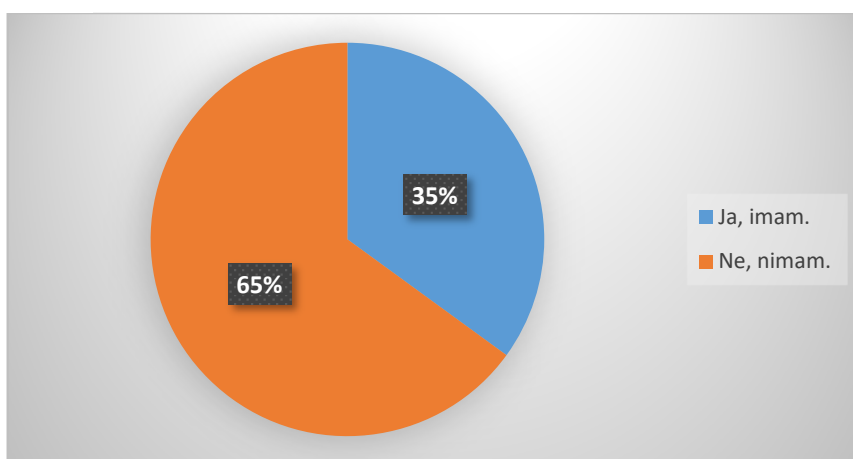
Graf 15: Imate doma vrt, rastlinjak, sadno drevje, v loncih vsajeno zelenjavo ipd. za samooskrbo?

Vir: lasten

Rezultat: 78 % anketirancev je odgovorilo, da imajo doma vrt, sadovnjak idr. za samooskrbo, medtem ko 22 % preostalih anketirancev te ugodnosti nima.

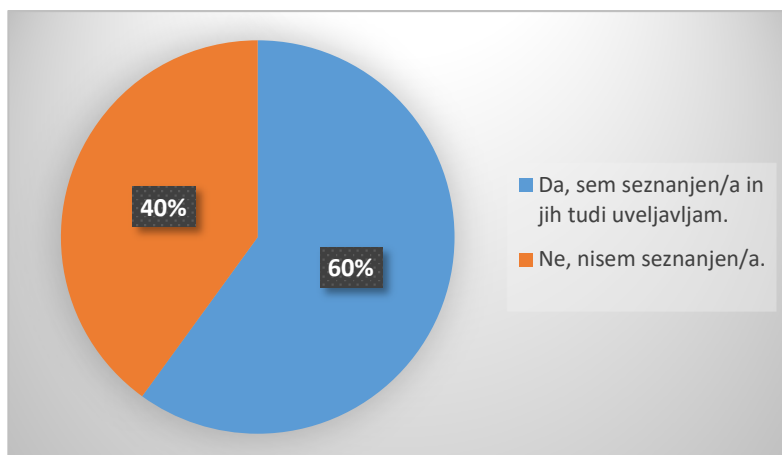
Graf 16: Ali imate doma kmetijo (zemljišče, gospodarsko poslopje ali kmečko žival)?

Vir: lasten

Rezultat: Izmed vseh anketirancev je 35 % takih, ki imajo doma kmetijo. Preostalih 65 % pa kmetije vsaj zaenkrat še nima.

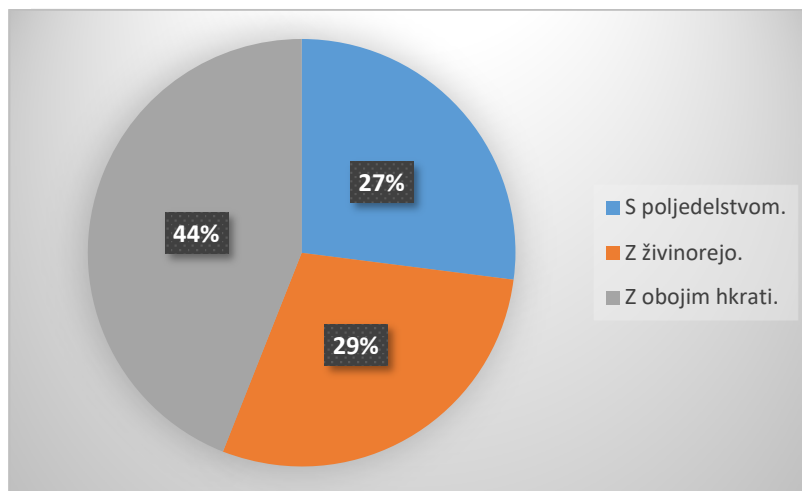
Graf 17: Ali ste seznanjeni z evropskimi in državnimi pomočmi, ki jih lahko pridobite? Če ste, ali jih uveljavljate?

Vir: lasten

Rezultat: Izmed vseh anketirancev, ki so odgovorili, da imajo kmetijo, jih je 60 % seznanjenih s subvencijami in jih tudi uveljavljajo, preostalih 40 % anketirancev pa s subvencijami niso seznanjeni.

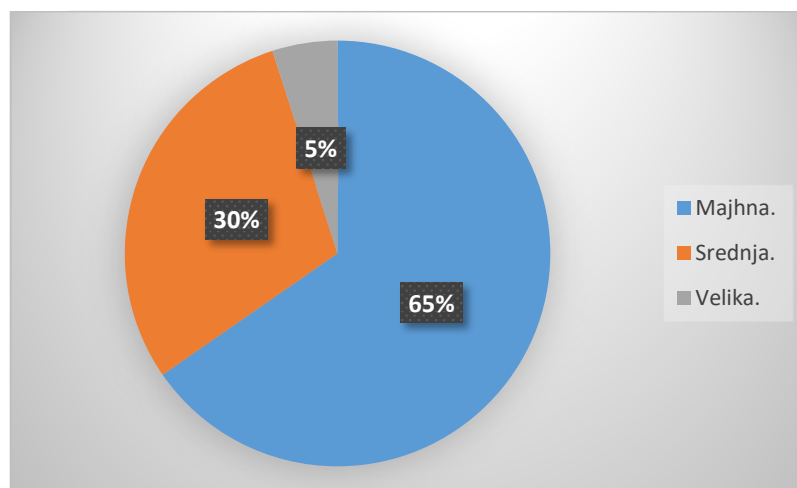
Graf 18: S čim se ukvarjate na vaši kmetiji?

Vir: lasten

Rezultat: Od vseh anketirancev, ki so odgovorili, da imajo kmetijo, se jih 27 % ukvarja s poljedelstvom, 29 % z živinorejo in 44 % s poljedelstvom in živinorejo hkrati.

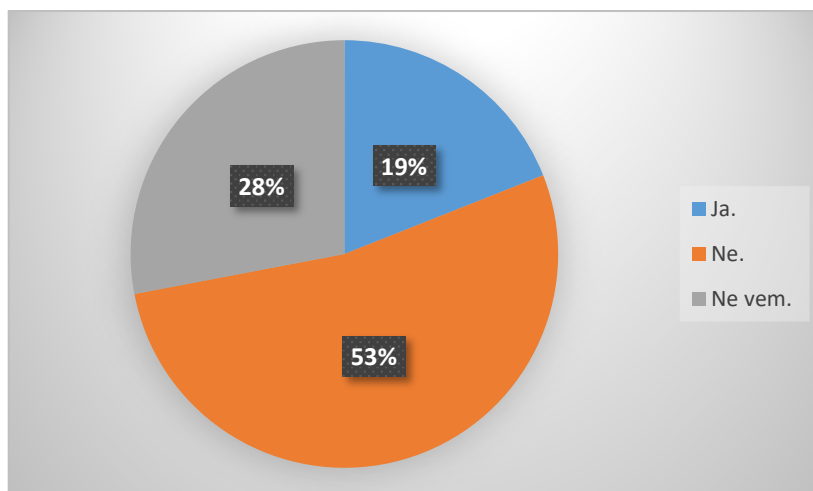
Graf 19: Kako velika je vaša kmetija?

Vir: lasten

Rezultat: Anketiranci, ki imajo kmetijo, so v veliki meri odgovorili, da je njihova kmetija majhna. Tako je odgovorilo kar 65 % anketirancev. 30 % vprašanih ima srednje veliko kmetijo, le 5 % pa ima veliko kmetijo.

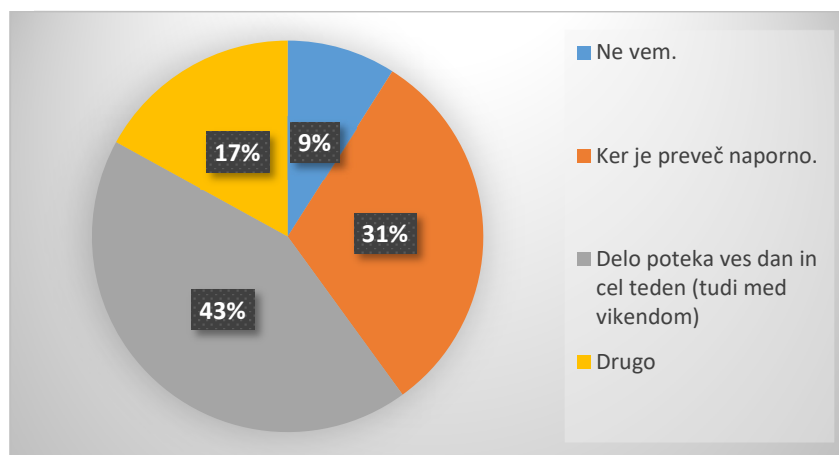
Graf 20: Ali bi si želeli imeti kmetijo?

Vir: lasten

Rezultat: Vse anketirance, ki nimajo kmetije, sem povprašala, če si jo želijo imeti. 53 % vprašanih je odgovorilo, da si kmetije ne želijo imeti. 19 % anketirancev si kmetijo želi, 28 % pa se ni moglo odločiti.

Graf 21: Zakaj ne bi imeli kmetije?

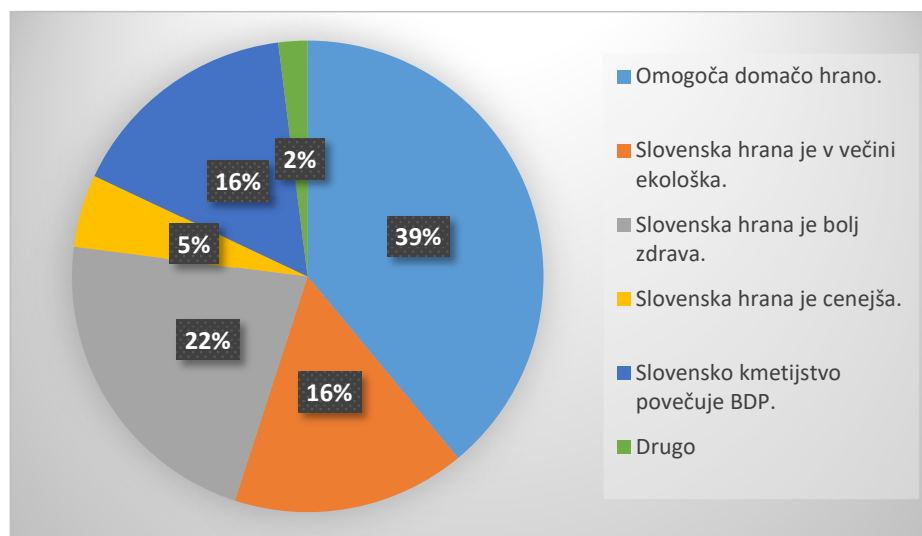
Vir: lasten

Rezultat: V prejšnjem vprašanju sem anketirance povprašala, če si želijo imeti kmetijo. Za vse, ki so na vprašanje odgovorili z ne, sem jim zastavila dodatno vprašanje, zakaj si kmetije ne želijo. 31 % jih meni, da je delo na kmetiji preveč naporno. 43 % vprašanih meni, da je v kmetijo potrebno vlagati veliko svojega časa, saj delo na kmetiji poteka vse dni v letu. 9 % anketirancev ne ve, zakaj si kmetije ne želijo, preostalih 17 % pa je navedlo dodatno mnenje.

Drugo:

Imam drugo zaposlitev.
Nimam kmetijskega zemljišča.
Imam druge karijerne cilje.
Imam veliko drugih obveznosti.
Nisem oseba, ki bi bila pripravljena hoditi v hlev in opravljati kmečka opravila.
To delo me ne zanima.
V taki prihodnosti se ne vidim.
Ker je veliko dela in odgovornosti.
To ni moj stil življenja.
Hlev mi smrdi.

Graf 22: Zakaj je po vašem mnenju slovensko kmetijstvo pomembno?

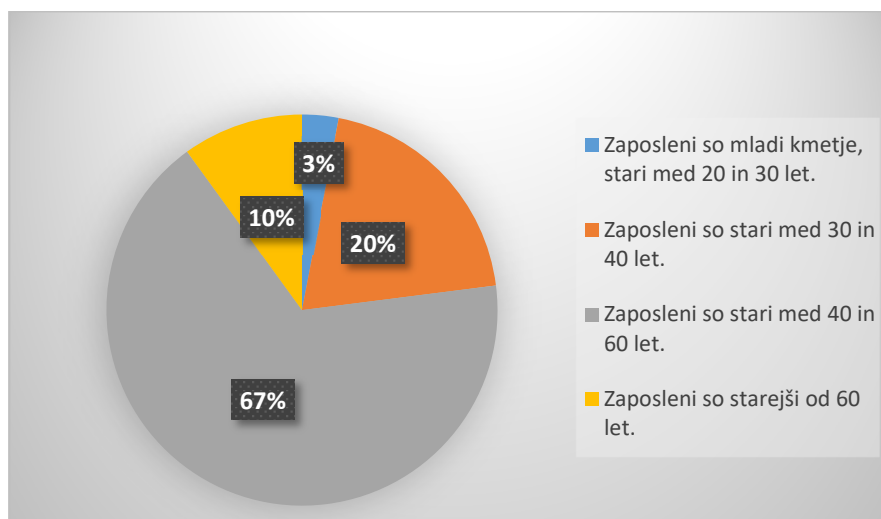
Vir: lasten

Rezultat: 39 % vseh anketirancev meni, da slovensko kmetijstvo omogoča domačo hrano, 22 % meni, da je slovenska hrana bolj zdrava, 16 % anketirancev meni, da je slovenska hrana v večini ekološka in da slovensko kmetijstvo povečuje BDP, le 5 % jih meni, da je slovenska hrana cenejša, preostala 2 % pa sta navedla svoje mnenje.

Drugo:

Omogoča večjo samostojnost na kmetijskem trgu.
Pripomore k samooskrbi.
Preprečuje, da bi se parcele zaraščale.
Ohranja kulturno krajino.
Krajša transportna veriga.
Ohranja raznoliko podeželsko krajino in ohranja habitate.
Ponuja večjo izbiro.

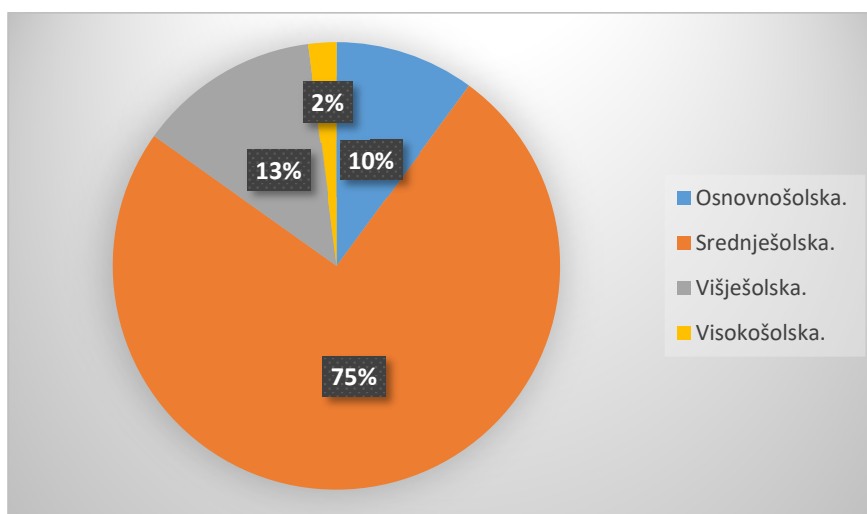
Graf 23: Kakšna je po vašem mnenju povprečna starost zaposlenih v kmetijstvu v Sloveniji?

Vir: lasten

Rezultat: Kar 67 % vprašanih meni, da je povprečna starost zaposlenih v kmetijstvu med 40 in 60 let. 20 % jih meni, da so kmetje stari med 30 in 40 let, 10 % jih je odgovorilo, da so kmetje starejši od 60 let, le 3 % pa menijo, da so kmetje mladi, stari med 20 in 30 let.

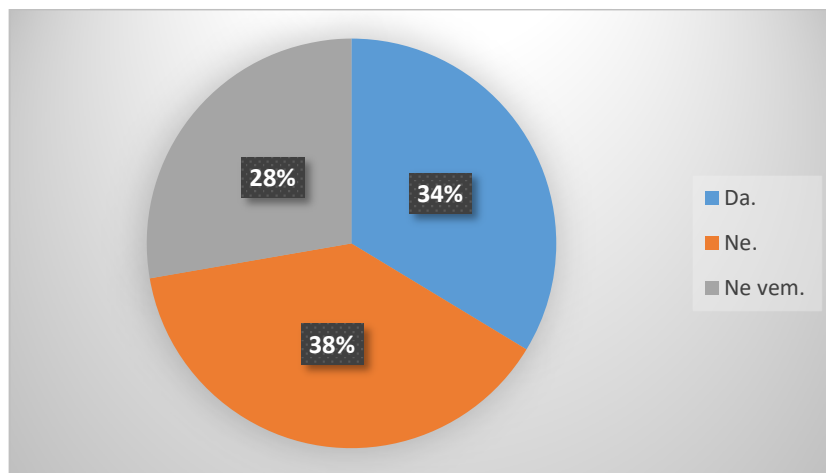
Graf 24: Kakšna je po vašem mnenju povprečna izobrazba mladih kmetov v Sloveniji?

Vir: lasten

Rezultat: 75 % anketirancev je mnenja, da je povprečna izobrazba slovenskih kmetov srednješolska, 13 % jih meni, da je višješolska, 10 % jih je bilo za osnovnošolsko izobrazbo, le 2 % pa za visokošolsko.

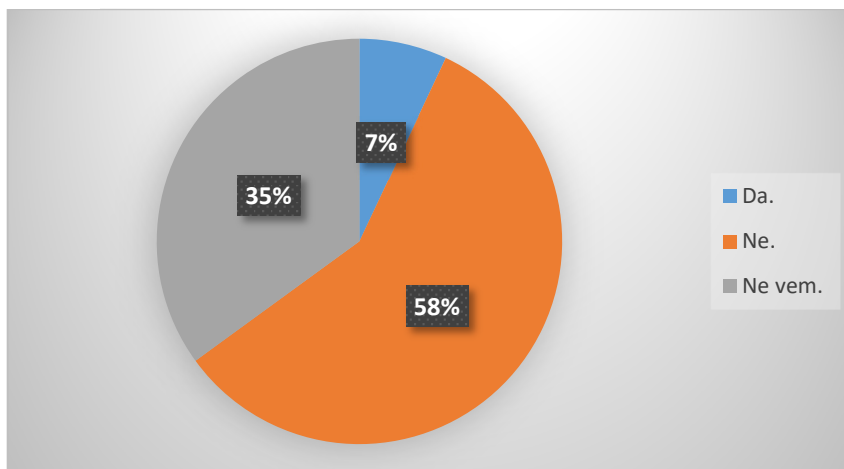
Graf 25: Se vam zdi slovensko kmetijstvo napredno?

Vir: lasten

Rezultat: 38 % anketirancev meni, da je slovensko kmetijstvo ne napredno, 34 % jih je potrdilo, da je napredno, 28 % vprašanih pa se do odgovora ni opredelilo.

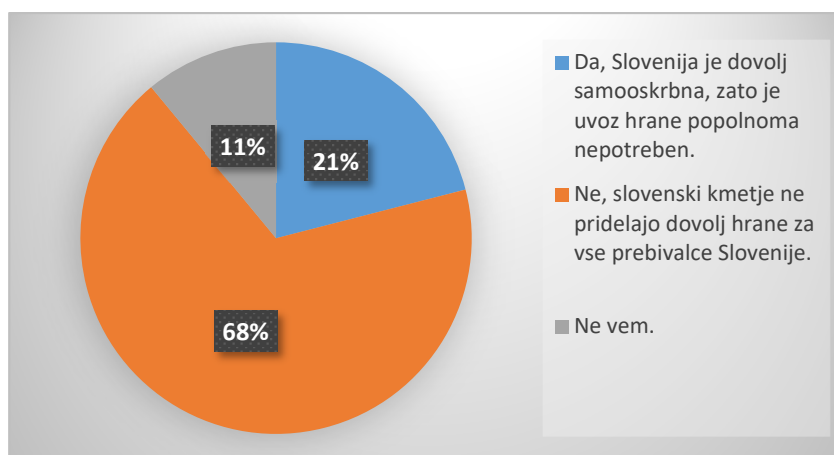
Graf 26: Ali so po vašem mnenju subvencije za mlade kmete dovolj visoke?

Vir: lasten

Rezultat: 58 % anketirancev je na vprašanje o subvencijah odgovorilo z ne, 7 % z da in 35 % z ne vem.

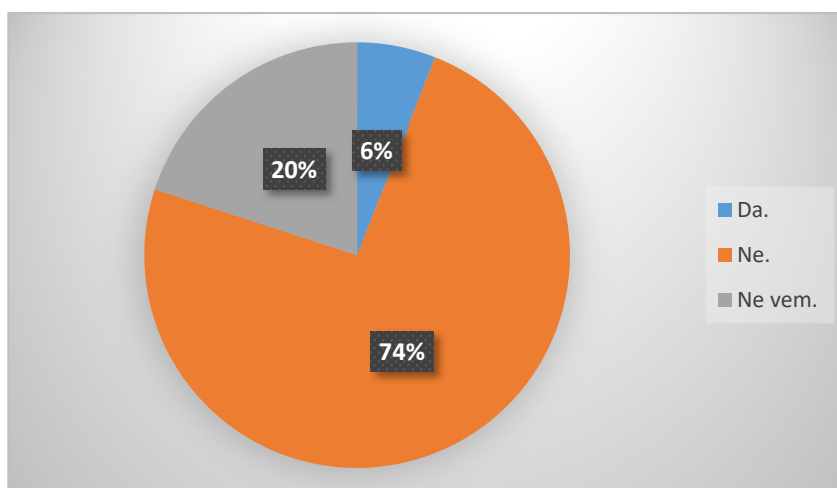
Graf 27: Se vam zdi, da je Slovenija s pridelavo hrane dovolj samooskrbna, da uvoz iz drugih držav ne bi bil potreben?

Vir: lasten

Rezultat: 68 % anketirancev ve, da Slovenija ni dovolj samooskrbna, 21 % jih meni, da je dovolj samooskrbna, 11 % anketirancev pa odgovora ne ve.

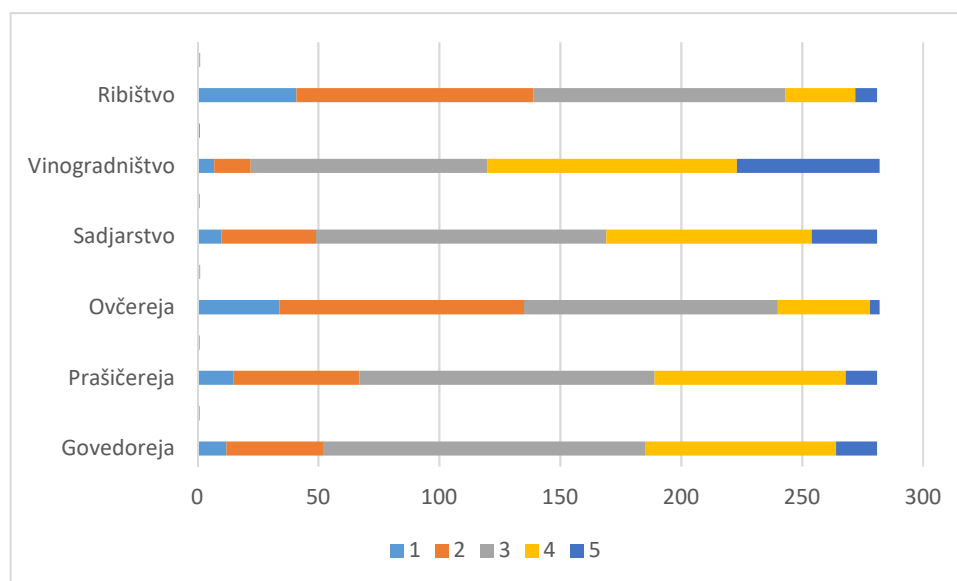
Graf 28: Ali po vašem mnenju slovenski kmetje zaslužijo dovolj?

Vir: lasten

Rezultat: 74 % anketirancev je odgovorilo, da slovenski kmetje ne zaslužijo dovolj. 6 % jih je odgovorilo, da ne zaslužijo dovolj, 20 % pa odgovora ne ve.

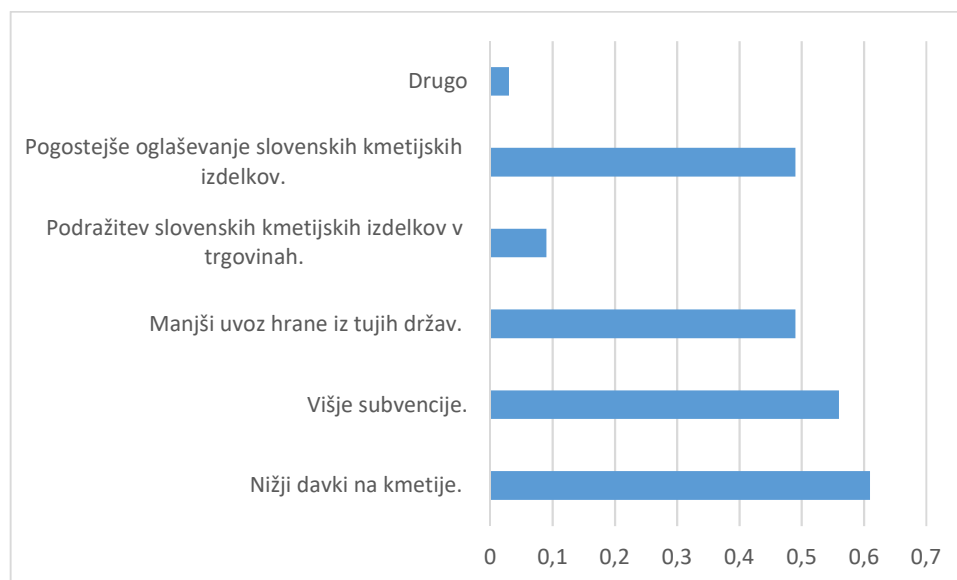
Graf 29: Koliko mislite, da slovenski kmetje zaslužijo z naslednjimi dejavnostmi? (1-zelo malo, 5-zelo veliko)

Vir: lasten

Rezultat: Največ anketirancev je mnenja, da slovenski kmetje največ zaslužijo z vinogradništvom. Na drugem mestu je sadjarstvo, na tretjem govedoreja, na četrtem ribištvo in na zadnjem ovčereja.

Graf 30: Kako bi dosegli, da bi slovenski kmetje zaslužili več?

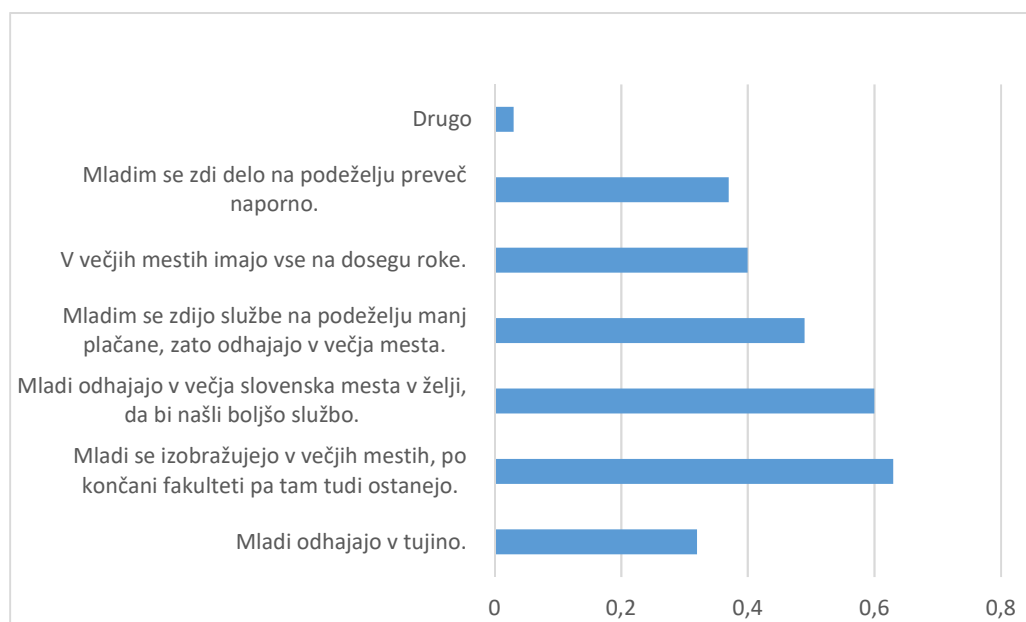

Vir: lasten

Rezultat: Največ anketirancev meni, da bi zaslužek slovenskih kmetov povečali z znižanjem davka na kmetije. Prvemu predlogu sledijo višje subvencije, manjši uvoz hrane iz tujih držav in pogostejše oglaševanje slovenskih kmetijskih pridelkov, na zadnjem mestu pa je podražitev slovenskih kmetijskih izdelkov v trgovinah. 3 % anketirancev so podali še dodatno mnenje.

Ozaveščanje kupcev o prednostih slovenske hrane.
Izboljšanje svetovalnih služb v Sloveniji.
Več zemljišč za pridelke.
Vzpodbijanje javnih zavodov (npr. šole), da uporabljajo lokalne izdelke.
Večja promocija in dostopnost slovenskih izdelkov.
Sprememba v politiki in trgovini.
Prodaja na domu.
Ustavitev uvoza nekakovostne cenene hrane.

Graf 31: Vse več mladih se seli iz podeželja v mesta. Zaradi tega prihaja do upadanja kmetijske dejavnosti, ki pa je za nas še kako pomembna. Zakaj menite, da do tega prihaja?

Vir: lasten

Rezultat: Največ anketirancev meni, da selitve iz podeželja povzroča izobrazba v večjih mestih, saj mladi po končanem študiju tam tudi ostanejo. Drugi najpogostejši vzrok je bil želja po boljši službi, ki ji sledi mnenje, da so službe na podeželju manj plačane. Z manjšim odstotkom so anketiranci odgovorili, da imajo mladi v mestu vse na dosegu roke, da se jim zdi delo na podeželju naporno in da odhajajo v tujino. Nekaj vprašanih pa je podalo še svoje dodatno mnenje.

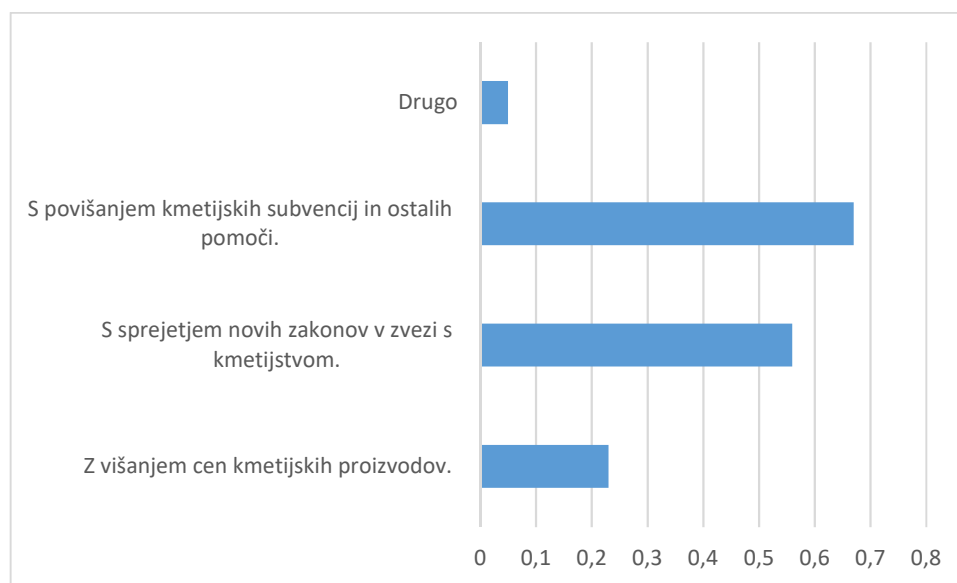
Drugo:

Poklic kmeta ni dovolj cenjen.
Razvrednoteno kmetijstvo iz časov socializma.
Ni zanimanja in interesa.

Slab življenjski standard ob delu na kmetiji in slaba strategija države (višanje davkov).

Mladi nočejo več delati.

Graf 32: Kako bi po vašem mnenju dosegli, da bi mladi ostajali na podeželju in se ukvarjali s kmetijstvom?

Vir: lasten

Rezultat: Največ anketirancev se strinja, da bi morali povišati subvencije, sledi predlog o sprejetju novih zakonov v zvezi s kmetijstvom in na koncu še zvišanje cen kmetijskih pridelkov. Anketiranci so podali še nekaj drugih mnenj.

Drugo:

S štipendijo (redko poklic).

Izobraževanje mladih kmetov o prednostih in priložnostih.

Z dvigom prepoznavnosti poklica kmeta.

Z večjim spoštovanjem in ozaveščanjem o pomembnosti kmetijstva.

Ustvarjanje dobrih pogojev za delo.

Sprememba vrednotenja v družbi (cenitev poklica kmeta).

Ustvarjanje potrebnega prodajnega trga.

22.2 Intervju z gospodično Polono Globočnik, nekdanjo članico organizacije Copa-Cogeca, ki skrbi za interese evropskih kmetov

Slika 20: Polona Globočnik

Pozdravljena, Polona. Prihajate iz kmetije na Gorenjskem. Jo lahko na začetku malo podrobneje opišete? S čim se ukvarjate?

Prihajam iz družinske kmetije, ki se nahaja v okolici Šenčurja pri Kranju. Doma se ukvarjamo z rejo kokoši nesnic, do letošnjega leta smo redili tudi prašiče. Na polju pridelujemo krmo za živali, pred 5 leti pa smo posadili tudi 2 hektarja lešnikov. Oba starša in mlajši brat so zaposleni na kmetiji, srednji brat pa v Münchnu študira fiziko.

Ali ste si že od mladih let želeli delati na področju kmetijstva?

Čeprav je bilo moje otroštvo na kmetiji izredno lepo, mi v najstniških letih kmetijstvo ni preveč dišalo. Vse se je nekoliko spremenilo v času, ko sem izbirala študij, eden izmed glavnih razlogov, da sem postala aktivna v kmetijstvu, pa je bilo predvsem udejstvovanje pri podeželski mladini.

Lahko bi rekli, da vi svoje poti niste nadaljevali po tradicionalni poti in ostali doma na kmetiji, saj ste študij opravili v tujini. Kdaj ste začeli razmišljati o študiju v tujini in kaj je bil poglavitni razlog, da ste se zanj odločili?

Srednjo šolo sem obiskovala na Slovenski gimnaziji v Celovcu, tako da sem že pred študijem dobila prve izkušnje v tujini. Razlog, zakaj sem odšla v Celovec, je bila predvsem želja po izboljšanem znanju nemščine in pa nova izkušnja. Po končani srednji šoli me je domotožje do neke mere vleklo nazaj v Slovenijo. Predvsem zaradi priznanosti fakultet in pa drugačnega načina razmišljanja in pogleda na stvari me je na koncu vseeno premamil Dunaj. Kar se tiče kmetije je bilo že precej zgodaj jasno, da največ interesa do kmetovanja goji mlajši brat, o prevzemu kmetije sama nisem razmišljala.

Vzporedno s študijem na področju kmetijstva ste študirali tudi ekonomijo. Poznavanje dveh tako različnih, a vendar zelo prepletenih področij vam najbrž zelo koristi pri vašem delu. Kako to, da ste se odločili tudi za študij ekonomije?

Ekonomija me je že vedno zanimala in na kmetiji sem zelo rada spremljala tudi delo »v pisarni«. Kmetije imajo svoje specifične, kar se tiče organizacije dela in financ, kljub temu pa se morajo kmetje vsaj do neke mere obnašati kot (majhna) podjetja. Na kmetijah vsakdan načeloma poteka po »zdravi kmečki pameti«, stvari se delajo, da so narejene, pogosto pa se zanemari ekonomski vidik. Osnovno znanje ekonomije v kmetijskem svetu pride še kako prav. Sama sem se osredotočila predvsem na podjetništvo, preko inštituta za srednja in mala podjetja pa sem si diplomsko nalogo lahko prilagodila tudi svojim interesom in pisala o dedovanju kmetij.

Potrošniki si želijo čim nižjo ceno hrane, na drugi strani pa je poudarek na ekološkem kmetijstvu, ki ni ravno poceni. Jasno je, da se ekološko kmetijstvo težko kosa s poceni uvozom hrane iz npr. Južne Amerike ali Afrike. Kakšen je vaš pogled na to?

Iz vidika kmeta je izredno težko sprejeti, da v Sloveniji in EU nenehoma zvišujemo standarde na vseh vidikih pridelave hrane, a kljub temu uvažamo izdelke, ki niso bili pridelani na enako trajnosten in okolju, živalim in ljudem prijazen način. V času francoskega predsedovanja je bilo v Bruslju veliko govora o »*mirror measures*« (zrcalnih ukrepih), ki bi za vstop izdelkov iz tretjih držav na evropski trg definirale tudi določene dodatne standarde, ki v Evropi že veljajo. Na žalost so pogovori po koncu predsedovanja brez vzpodbudnih rezultatov tonili v pozabo. Kljub temu da razumem trenutno geopolitično situacijo, se težko sprijaznim z dejstvom, da Evropska komisija hiti sprejeti sporazum Mercosur, ki bo omogočil uvoz ogromnih količin kmetijskih surovin in izdelkov z občutno nižjimi standardi.

Kakšen se vam zdi pogled na kmetijstvo na splošno v Sloveniji in kako to vpliva na njegov razvoj v Sloveniji? Se vam zdi, da je obdobje covida-19 in vsesplošne draginje vseeno spodbudilo več ljudi k temu, da začnejo razmišljati o tem, da bi se morda ukvarjali s kmetijstvom?

Kmetijstvo zagotavlja ključne dobrine za vse nas in prav se mi zdi, da se ljudje za kmetijstvo zanimajo in se z njim tudi kritično ukvarjajo. Na splošno imata kmetijstvo in poklic kmeta v Sloveniji še vedno negativen prizvok, zaupanje v kmetijstvo pogosto ni najvišje. V kmetijstvu v Sloveniji je in vedno bo, tako kot povsod drugje, veliko prostora za izboljšave. Kljub temu, če pogledamo resnici v oči, že danes nismo slabi, v preteklih letih in desetletjih pa smo dosegli velike izboljšave. Kar se tiče trajnosti pa naj se gre za uporabo antibiotikov ali vplive na okolje smo tudi v evropski primerjavi med boljšimi, kaj šele v svetovni. Po mojem mnenju je potrebno o kmetijstvu še več govoriti in se o njem izobraževati. Hkrati kot potrošniki ne smemo pozabiti, da je vsako naše naročilo v restavraciji ali nakup v trgovini izbira, s katero pokažemo kakšnega kmetijstva si želimo. Ob začetku pandemije covida-19 je zanimanje za kmetijstvo predvsem iz vidika prehranske varnosti kratkoročno naraslo, spremenjen način razmišljanja pa je večini kmalu popustil. Na splošno grejo trendi, ki smo jih opazovali na ravni EU, predvsem v smeri predelane hrane in pa prehranjevanja izven doma (restavracije, menze) in s tem še korak dlje od kmetijske pridelave.

Z začetkom vojne v Ukrajini se je v medijih v Sloveniji precej pisalo o pomembnosti, da slovenski kmetijski izdelki ostanejo doma. Se vam zdi, da se

Slovenci dovolj zavedamo pomena samooskrbe in porekla hrane? Ali dovolj podpiramo slovenske kmete in njihove proizvode?

Pogovor o samooskrbi je zelo zanimiv za splošno javnost, saj se ga lahko enostavno opiše s številko in primerja, po drugi strani pa težko oriše celotno situacijo. Zaradi naših naravnih danosti in vključenosti v skupni evropski trg je težko zagotoviti samooskrbo na vseh področjih. Tudi v Sloveniji uživamo veliko produktov, ki jih sami ne moremo pridelati oziroma je njihova dostopnost sezonsko omejena. Po drugi strani so omejujoč dejavnik pogosto naše razmere za kmetovanje, pod območja z omejenimi dejavniki spada kar 75 % Slovenije. Na teh območjih je kmetijska dejavnost otežena in primerna le za nekatere dejavnosti, največkrat živinorejo. Zdi se mi pomembno, da se kmete na takih področjih kar se da dobro podpre pri njihovem delu. Po drugi strani pa je potrebno delati tudi na ostalih sektorjih z nizko samooskrbo in jih dodatno okrepiti. Pomen domačega kmetijstva mora prepoznati tako politika kot tudi kupec. Od začetka vojne v Ukrajini je prehranska samooskrba in suverenost pogosto uporabljen pojem in zdi se mi prav, da ju okrepimo tudi pri nas. Slovensko kmetijstvo ne podpiramo le ko namesto tujega jogurta kupimo slovenskega, pač pa tudi ko se namesto za banano odločimo za slovensko jabolko. Enako velja za vso drugo sadje in zelenjavo, ki pri nas raste le v določeni sezoni.

Trenutno živite na Dunaju. Se pogled na kmetijstvo v Avstriji razlikuje od našega?

Kar se tiče naravnih danosti in strukture kmetijskih gospodarstev sta si Avstrija in Slovenija precej podobni. Iz političnega vidika se mi zdi, da je v pomembnost kmetijstva kot sektorja v Avstriji večja. Strategije in razmišljanje na področju kmetijstva se mi v Avstriji zdijo bolj dolgoročna. Zakonodaja se, sploh v primeru, da je povezana z večjimi spremembami, kot je na primer gradnja, napoveduje tudi po 20 let vnaprej. Take napovedi kmetom dajo čas, da dokončno realizirajo obstoječe projekte, amortizirajo opremo in se prilagodijo novim izzivom. Poleg tega se mi zdi, da je v Avstriji več poudarka na sodelovanju. V Avstriji okrog kmetijstva obstaja močan sistem, ki med drugim kmete podpira pri življenjskih izzivih, kot so prevzem kmetije, jim pomaga najti nadomeščanje na kmetiji za čas dopusta ali pa spodbuja souporabo kmetijske mehanizacije. Močno sodelovanje je prisotno tudi na politični ravni, kjer delujem sama. Vse skupaj je še okrepljeno z jasnim označevanjem izdelkov z avstrijskim poreklom, kmetje pa del svojega prihodka namenijo tudi v skupen fond, ki se ukvarja s promocijo kmetijskih proizvodov iz Avstrije. Seveda pa tudi v Avstriji ni vse rožnato, povprečen Avstrijec poje skoraj toliko banan kot jabolko (v kg).

Kje ste trenutno zaposleni in kakšno je vaše delo?

Od sredine oktobra 2022 naprej sem zaposlena na Avstrijski kmetijski zbornici na Dunaju, kjer delam na področju zelenjave. Polovico delovnega časa namenjam za vodenje prve panožne organizacije v Avstriji, ki pokriva pot sadja in zelenjave od kmeta pa do trgovca. Poleg zastopanja interesov sektorja organiziramo tudi izmenjave med deležniki v verigi in pogovore glede perečih tem. Organizacija zaposluje eno dodatno osebo, ki se ukvarja z ugotavljanjem porekla in preverja, da so sadje in zelenjava z navedenim avstrijskim poreklom dejansko zrasli na avstrijskih tleh. Pri delu na zbornici pa je moja naloga predvsem sledenje in odzivi na politično dogajanje

na Dunaju in v Bruslju ter posredovanje informacij v avstrijske zvezne dežele. Trenutno med glavne teme spadajo uporaba pesticidov, embalaža, vhodni stroški in cene energije in zaposlovanje sezonskih delavcev.

Pred tem ste bili v Bruslju zaposleni v organizaciji Copa-Cogeca, ki zastopa interese evropskih kmetov. Nam lahko prosim bolj podrobno opišete, kaj je obsegalo vaše delo? Vam je poznavanje kmetijstva iz prve roke pomagalo pri tem delu?

Na Copa-Cogeci sem bila odgovorna za področja prašičev, perutnine in rož. Naše delo je obsegalo komunikacijo s predstavniki kmetov v državah članicah in oblikovanje pozicij, ki smo jih kasneje predstavljali predstavnikom evropskih institucij. Od objave ciljev Zelenega dogovora v letu 2019 je bilo objavljeno veliko število zakonodajnih predlogov, ki so zadevali kmetijstvo, zato nam nikoli ni bilo dolgčas. Moje delo je v veliki meri obsegalo kontakt s predstavniki evropske komisije in izmenjave na temo prihajajočih politik. Istočasno smo bili v kontaktu s predstavniki evropskega parlamenta in deloma tudi sveta glede predlogov, ki so bili v njihovi obravnavi. V zadnjih mesecih so bile relevantne predvsem teme dobrobiti živali, uporabe fitofarmaceutskih sredstev, upravljanja z emisijami, informacije potrošniku in podobno. Vsekakor so mi pri delu na Copa-Cogeci osebne izkušnje iz kmetijstva prišle zelo prav. V Bruslju manjka tega. Stvari sem jemala bolj emocionalno, saj vem, kaj kratka beseda ali kompromis v zakonodaji lahko pomeni za praktično izvedbo na kmetiji.

Se vam zdi, da so slovenski kmetje dovolj vpeti tudi v mednarodno sfero?

Tako kot v katerikoli drugi panogi ne škodi, če vidiš in veš kako stvarem strežejo druge. Težko je pavšalno oceniti povezave slovenskih kmetov s tujino. Verjamem, da imamo ogromno posameznikov in posameznic, ki ne le da so odlično vpeti v mednarodno sfero, ampak se lahko tudi sami pohvalijo z inovativnimi rešitvami, ki so vzgled tudi drugim kmetom v Sloveniji in izven nje. Kot kmet je verjetno težko samoiniciativno hoditi okrog in si ogledovati kmetije, obstajajo pa možnosti za odhode v tujino za mlade, ki jih zanima kmetijstvo, npr. preko ZSPM. Izkušenj in povezav s tujino zagotovo nikoli ni preveč.

Dejavni ste tudi v Zvezi slovenske podeželske mladine. V zadnjih letih ste delovali predvsem pri povezovanju slovenskih kmetov s sovrstniki iz tujine. Na kakšne načine ste predvsem krepili sodelovanje?

Zveza slovenske podeželske mladine je zelo aktivna tudi izven Slovenije in članica treh mednarodnih mladinskih organizacij. Preko Evropske podeželske mladine (*Rural Youth Europe*, RYU) imajo mladi iz Slovenije vsako leto možnost, da se udeležijo večjih seminarjev in srečanj po vsej Evropi. Na srečanjih se pogovarjajo o tematikah, ki se tičejo mladih na podeželju. Teme so nekoliko širše kot samo kmetijstvo, RYE pa mlade na podeželju zagovarja tudi v političnem smislu. ZSPM je aktivna tudi v Evropskem svetu mladih kmetov (CEJA), ki se fokusira predvsem na zagovorništvo mladih kmetov in je aktiven sogovornik evropskih institucij v Bruslju. Kot predstavnik slovenskih mladih kmetov ZSPM sooblikuje pozicije Ceje in pa domov prenese kmetijske tematike iz bruseljskega parketa. Pred nekaj leti je ZSPM postala tudi

članica IFYE-a – mednarodne organizacije, ki omogoča izmenjave mladih v kmetijstvu. Preko IFYA se vsakoletno več mladih iz Slovenije za nekaj tednov ali mesecev odpravi na kratke prakse na kmetije v eno izmed evropskih držav ali v Ameriko. Za mlade iz podeželja je pomembno, da gredo v tujino, vidijo kako delo poteka drugje, si krepijo samozavest in nadgrajujejo znanje jezikov. V vseh organizacijah je ZSPM aktivna tudi v vodstvenih pozicijah in upravnih odborih.

Katere so po vašem mnenju največje težave, s katerimi se v Sloveniji soočajo mladi kmetje? Kako država spodbuja mlade, da bi se usmerili v kmetijstvo?

Tako kot drugje po Evropi je za mlade kmete velik izziv že s sam prevzemom kmetije in pa odločitev za kmetovanje. Slovenske kmetije so družinske kmetije, v delo so pogosto vpeti vsi družinski člani. Prve težave se pojavijo že ob časovni določitvi prevzema in se stopnjujejo pri finančnih tematikah. Ob tem seveda ni nikomur za zameriti, saj tudi za predajnike kmetije odločitev ni lahka, sploh ob težji finančni situaciji in še nedoseženi pokojninski starosti. Kmečkim družinam že na tem področju primanjkuje podpore in strokovne pomoči. Ostale velike težave so dostop do kapitala, zemlje, znanja, tudi struktura kmetij. Preko plačil SKP, predvsem dodatnih neposrednih plačil in pa razpisov, država in EU mlade kmete sicer poizkušata spodbuditi k poklicu kmeta, vendar zaradi boljših pogojev v drugih sektorjih odločitev ni lahka.

Glede na vaše mednarodne izkušnje, bi lahko katero državo izpostavili kot vzorno državo, v kateri je dobro poskrbljeno za mlade kmete?

Kot rečeno je odstotek mladih kmetov nizek in problematičen po vsej Evropi in zdi se mi, da preprosta rešitev za to težavo ne obstaja. Kmetijstvo je težaški poklic, fizično naporen, delavnik je dolg in nepredvidljiv, plačilo pa po pogosto vseeno neprimerljivo z ostalimi sektorji. Svoje doda še pogled javnosti na kmetijstvo. Po mojem mnenju je mladim kmetom lažje začeti ob dobri infrastrukturi, prenosu znanja in sodelovanju. V Avstriji mi je posebej všeč pomoč, ki jo tako predajniki in prevzemniki kmetije dobijo s strani kmetijske zbornice. Strokovnjaki mladim kmetom in njihovim staršem pomagajo razčistiti vprašanja kar se tiče družinskih zadev, financ, in vsega ostalega in s tem pripomorejo k lažjemu začetku. V Franciji sem dobila občutek, da je kmetijstvo dobro organizirano in sodelovanje med kmeti očitno pripomore h kakovosti življenja mladih kmetov. Tudi splošno prebivalstvo na kmetijstvo gleda drugače, s ponosom, kar zagotovo pomaga.

Kako bi po vašem mnenju mlade zadržali na podeželju, da ne bi odhajali v mesta?

Mladi se v mesta načeloma odpravimo zaradi študija, kasneje pa tam marsikdo tudi ostane. Sama sem veselje do kmetijstva in ponos na to da prihajam iz kmetije in podeželja razvila pri podeželski mladini. Močno socialno okolje zagotovo pripomore, da mladi prepoznajo prednosti, ki jih ponuja podeželje in tam ostanejo oziroma se vrnejo po končanem izobraževanju. Kar se tiče specifično poklica kmeta, je potrebno nanj gledati kot priložnost, kot poklic, iz katerega se da veliko narediti. Kmetijstvo ne sme biti »sociala«, nanj je potrebno gledati skozi podjetniške oči.

Življenje v velikih mestih, kot sta Dunaj in Bruselj, je precej drugačno kot življenje na vasi. Ali pogrešate domače okolje in domačo hrano?

Kljub temu da že kar nekaj let živim od doma se še vedno redno vračam na domačo kmetijo. Kratki obiski seveda niso enaki kot, če bi živela doma. Moram priznati, da pogosto pogrešam delo na kmetiji in svoje domače. Glede hrane sem se v zadnjih letih dodobra organizirala. Na letališčih so me včasih gledali z debelimi očmi, ko sem v ročni prtljagi prenašala jajca in klobase, še vedno pa se rada vrnem domov in pojem domačo hrano »za na žlico« izpod rok moje mame.

Kakšni so vaši načrti za prihodnost? Načrtujete ostati v tujini, ali razmišljate o vrnitvi domov?

Zaenkrat mi delo v Avstriji predstavlja izziv in mislim, da se tukaj lahko, kar se tiče kmetijstva, še ogromno naučim. V bližnji prihodnosti bom ostala na Dunaju in se trudila ohraniti povezave z Brusljem, ki je v kmetijski politiki pogosto ključen. Na vsak način pa vedno rada sodelujem in sem zelo vesela, če lahko pripomorem pri razvoju kmetijstva v Sloveniji.

Najlepša hvala, da ste se odzvali mojemu povabilu na pogovor. Želim vam veliko uspeha še naprej na vaši zasebni in službeni poti.

22.3 Predstavitev Ekološke sirarne Kocjančič d.o.o. in intervju z lastnikom Markom Kocjančičem

Slika 21: Bratje Kocjančič

Ekološka sirarna Kocjančič je družinska kmetija. Nahaja se v vasi Gotenica, ki spada pod občino Kočevje. Obsega 162 hektarjev površin. Upravljajo jo trije bratje: Jaša, Vito in Urban. Kmetija Kocjančič slovi po ekološki pridelavi in inovativnosti. V lasti imajo okoli 150 glav goveje živine, ki se pase po pašnikih sredi neokrnjene narave. Ukvarjajo se s pridelavo in predelavo ekološkega mleka v mlečne izdelke. Na mesec predelajo od 12.000 do 15.000 litrov mleka v ekološke mlečne izdelke. Preostalo količino ekološkega mleka odkupi Mlekarna Krepko. Kmetija je posebna tudi zato, ker so izumili nov način reje krav. Njihove krave imajo možnost, da na paši preživijo

cel dan, tudi pozimi. Imajo tudi dva molzna robota, montirana na prikolici, kar omogoča, da se krave molzejo kar na pašniku.

Slika 22: Hlev Ekološke sirarne Kocjančič

Pozdravljeni! Ukvarjate se s pridelavo in predelavo ekološkega mleka v mlečne izdelke. Zanima me, kako se je vse skupaj začelo? Od kdaj kmetija obstaja in kako je potekal razvoj?

Jaz sicer prihajam iz mesta. Na Snežniku sem vodil kmetijstvo in ker je bilo takrat to zelo donosno, smo se odločili, da naredimo 11 kmetij. To je bilo leta 1998. Leto za tem je nastala še kmetija v Gotenici. Objavili so razpise, lastnik sem na koncu postal jaz. Čez 9 let pa smo kmetijo preselili na današnjo lokacijo. Danes imamo 3 kmetije na različnih lokacijah. Prva kmetija je ta v Gotenici, drugo je sin Urban podedoval po mojem tastu, tretjo pa je sin Jaša vzel v najem. Ta se nahaja v Glažuti. Leta 2018 so sinovi ustanovili podjetje Ekološka kmetija Kocjančič d.o.o., z današnjim imenom Ekološka sirarna Kocjančič d.o.o. Na začetku sem se ukvarjal le s pridelavo mleka, leta 2015 pa me je sin Urban prepričal, da dodamo še dopolnilno dejavnost predelave. Od takrat naprej izdelujemo tudi sir in druge izdelke.

Koliko glav živine imate trenutno in koliko mleka na dan pridobite?

Trenutno imamo 151 glav živine, od tega je 94 krav molznic, ostalo so telice. Število se ves čas spreminja. V pomladnih in poletnih mesecih je število največje, saj telice takrat kotijo. V aprilu in maju pričakujemo nova teleta. Poletna paša je zastonj, jeseni pa bike in slabša teleta izločimo, da se število zmanjša, saj tako porabimo manj sena.

V mesecu januarju 2023 je bilo v povprečju 1.972 kg mleka na dan, kar je znašalo 20,3 kg mleka na kravo. Vse se je začelo s črno-belo pasmo krav, kasneje so sinovi začeli s križanjem z rjavo pasmo, ki ima boljše mlečne lastnosti.

Slika 23: Krave na Ekološki kmetiji Kocjančič v Gotenici

Kako to, da so se vsi trije sinovi odločili za delo na kmetiji? Kaj jih je tako pritegnilo?

Ne vem (smeh). Sprva je kazalo, da na kmetiji ne bo ostal nihče. Vsak od njih je šel v svojo smer. Urban je po poklicu diplomirani inženir agronomije, Jaša je diplomirani inženir strojništva, mlajši sin Vito pa je po poklicu gozdar. Najprej sta se za delo na kmetiji odločila Urban in Jaša, kasneje pa še Vito.

Si delo med seboj delite ali vsi opravljate vsa dela?

Na kmetiji delajo vsi trije sinovi, zaposlenega pa imamo še enega delavca. Delo si delijo. Urban je zadolžen za živino in mleko, Jaša in Vito pa za predelavo.

Vsi vemo, da je kmetijstvo služba za cel dan in vse dni v letu. Kako je z dopustom?

Kot sem omenil že prej, si delo med seboj delijo, vendar znajo delati vsi vse. Zelo dobro se dopolnjujejo, zato z dopustom nikoli ni problema. Vedno je za vse poskrbljeno, tudi če katerega od njih ni.

Zasledila sem, da ste Kocjančičevi »začetniki« novega načina reje krav. To je 24-urna paša. Kako ste prišli do te ideje in kako je s pašo pozimi?

Ideja ni bila moja. Vse se je začelo s sodelovanjem s profesorjem iz Biotehniške fakultete. Zagotovo smo bili prvi v Sloveniji, ki smo imeli zunanje prezimovanje.

Zgradili smo odprte hleve, da ima govedo možnost sprehajanja po pašniku cel dan. V današnjem času pa imajo krave zunaj že vsi kmetje. Krava je ena izmed živali, ki je preživela ledeno dobo, zato je bila prilagojena na zunanje temperature. Sin Urban pa se z zunanjim prezimovanjem ne strinja.

Pogovoru se je pridružil še sin Urban, ki je podal svoje mnenje:

Prezimovanje je edina skrajna rešitev, če na voljo nimaš hleva. Naravni prirast in količina mleka se v času prezimovanja zmanjšata. Iztok Bauer (kmet iz Kočevske Reke) je naredil poskus in dal telice v hlev. Teleta so bila čistejša, mleka je bilo več, hrana pa enaka kot pri nas, saj jih moramo pozimi hraniti s senom in silažo. Naše krave pa zaužijejo še več, saj so zdaj temperature tudi do -20 stopinj Celzija in veliko več porabijo za svoje segrevanje.

Katere izdelke prodajate in kje?

Prodajamo mleko, jogurte, skuto, mehki sir, starejši sir, sir z okusi, maslo, kislo smetano in sladko smetano. Svoje izdelke prodajamo na štirih tržnicah, to so Kočevje, Ribnica, Sodražica in Velike Lašče. Sem se odpravijo vsi trije sinovi, pomagajo pa jim še punce. Smo tudi člani kmetijske zadruge Zakladi Kočevske, ki nam je omogočila prodajo v javne zavode, tako da svoje izdelke prodajamo v kočevske šole, vrtce in domove starejših občanov. Mleko pa prodajamo v mlekarno. Sicer pa letno predelamo le 150.000 litrov mleka, 600.000 litrov pa ga prodamo. Predelava je zaenkrat še majhna, ampak začetek je dober.

Slika 24: Sir Ekološke sirarne Kocjančič

Ali bi lahko na kratko opisali postopek pridelave sira?

To pa je težko vprašanje (smeh). S pridelavo sira sem začel jaz, zdaj pa sem to popolnoma prepustil sinovom. Tako da sem že malo pozabil (smeh). Bo na to vprašanje odgovoril Urban.

Urban:

Mleko najprej pasteriziramo, nato ga ohladimo na približno 32 stopinj Celzija. Dodajamo akulturo (cianobakterije), ki določajo vrsto sira. Malenkost počakamo, nato damo zmes v sirilo. Tam mleko doseže pravo kislost in se sesiri. To pomeni, da se rahlo strdi. Strjen sir zrežemo na majhne koščke, na primer v velikost koruze ali graha. Zrna mešamo 15 minut. Nato mešalo ustavimo in počakamo, da zrna padejo na dno, na vrhu pa nastane sirotka, ki jo pobereмо in nadomestimo z mlačno vodo. Potem spet mešamo, da se zrna izsušijo. S tem poskrbimo, da sir ni kislega okusa. Nato damo vse skupaj v modele in stisnemo. Sir nato damo v solnico, po soljenju pa v zorilnico. Tu ga pustimo vsaj 3 mesece. Lahko ga pustimo zoreti tudi dlje časa. Bolj ko je staran, boljši je.

Kako dolg je bil postopek pridobitve certifikata ekološkega kmetijstva? Kako pogosto imate kontrole?

S kmetijstvom sem pričel leta 1998, z ekološkim kmetijstvom pa leta 1999. Potreboval sem približno dve leti, da smo naredili ta prehod. Takrat ni bilo še nobenih subvencij, zato je bilo to malo težje. Res pa je, da že prej nisem bil daleč od tega. Nisem uporabljal umetnih gnojil in pesticidov, zato je bil postopek kar kratek. Biološke kontrole imamo najmanj enkrat letno, drugače pa je odvisno tudi od prijav. Ljudje se vozijo mimo in vidijo krmila ali gnojila in kličejo inšpekcije. Ravno zdaj imamo zunaj gnojila. Če jih bo kdo videl, bo zagotovo prijavil, čeprav so ekološka.

Katere so po vašem mnenju največje težave, s katerimi se soočajo ekološki kmetje?

Težava ekološke kmetije je ta, da Slovenci nismo navajeni jesti ekološke hrane. Radi imamo domače, ekološko pa ne. Ekološki kmetje imamo skoraj enake cene kot konvencionalni. Z razliko da oni lahko gnojijo z umetnimi gnojili. Na srečo se stanje izboljšuje. Vse več ljudi se zaveda pomena ekološke hrane. Najbolj v večjih mestih, npr. v Ljubljani.

Mi (kot pridelovalci mleka) dobimo 13 centov dodatka na liter mleka od države.

Z začetkom vojne v Ukrajini se je v medijih v Sloveniji vse več pisalo o pomembnosti, da slovenski kmetijski izdelki ostanejo doma. Se vam zdi, da se Slovenci dovolj zavedamo pomena samooskrbe in porekla hrane? Ali dovolj podpiramo slovenske kmete in njihove proizvode?

Slovenci se zaenkrat ne zavedamo pomena samooskrbe in porekla hrane. Vsi hodijo v trgovino in kupujejo goji jagode, avokado in podobno, medtem ko imamo v Sloveniji zelje in repo, ki sta veliko boljši. Internet je naredil svoje, kar je žalostno. Namesto da bi jedli domače kislo zelje in krvavico, jemo tuje izdelke, ki so pripeljani od daleč in vsebujejo veliko škodljivih snovi. Potem pa se pojavijo različne bolezni in alergije.

Mislim pa, da se je stanje počasi začelo izboljševati. Najprej se je pojavil covid-19, zdaj še vojna v Ukrajini. Vse več ljudi podpira slovenske kmete in já domačo hrano. Počasi se začnemo zavedati, da je samooskrba zelo pomembna.

Potrošniki si želijo čim nižjo ceno hrane, na drugi strani pa je poudarek na ekološkem kmetijstvu, ki ni ravno poceni. Jasno je, da se ekološko kmetijstvo težko kosa s poceni uvozom hrane iz npr. Južne Amerike in Afrike. Kakšen je vaš pogled na to, glede na to, da se tudi sami ukvarjate z ekološkim kmetijstvom?

Jaz mislim, da ni nobene potrebe, da bi pozimi jedli paradižnik in rdeče jagode, ki sploh nimajo pravega okusa. Jesti bi morali tisto hrano, ki je za letni čas značilna. V Sloveniji se pridelava veliko hrane, ki bi jo morali bolj ceniti.

Urban:

Vedno moramo pogledati v naravo, kako živijo živali. Košuta ne bo poleti jedla suhe trave, medtem ko jo pozimi bo. V starih časih so jedli hrano, ki je bila za tisti letni čas primerna. Niso imeli hladilnikov in zmrzovalnikov, da bi si hrano, ki so jo jedli poleti, shranjevali za zimo. Poleti so jedli doma pridelano zelenjavo, poleti pa kislo zelje, meso, ki so ga dobili v času kolin ipd. Z evolucijo je človek pridobil lastnost, da v določenem času pridobi potrebne vitamine. Zdaj pa počnemo ravno obratno. Potem pa pride do raznih alergij, dermatitisov in ostalih bolezni. Potem pa so tu še telefoni in televizije. Ljudje se premalo gibljemo, to pa povzroči še dodatno škodo.

Najlepša hvala obema za sodelovanje in veliko uspeha še naprej.

23 RAZPRAVA

V raziskovalni nalogi sem postavila 8 hipotez in 1 raziskovalno vprašanje.

H1: Večina anketirancev, ki nimajo kmetije, si je tudi ne želijo imeti.

To hipotezo potrjujem, saj je kar 53 % anketirancev odgovorilo, da si kmetije sploh ne želi, 19 % pa si kmetijo želi imeti. Preostali so odgovorili z ne vem.

H2: Polovica anketirancev, ki živijo v mestu, si želi živeti na podeželju.

To hipotezo zavračam, saj je željo po bivanju na podeželju izrazilo le 26 % anketirancev, ki živijo v mestih. Ta rezultat me je vsekakor presenetil, saj se trend življenja na podeželju v zadnjih letih povečuje. Ljudje imajo radi naravo, tišino in mir, ki ga na podeželju dobijo z lahkoto.

H3: Mnenje anketirancev je, da so nosilci kmetij predvsem starejši kmetje (nad 50 let).

Hipotezo potrjujem, saj je kar 61 % vprašanih odgovorilo, da je povprečna starost slovenskih kmetov od 40 do 60 let. Na ta podatek sem naletela že pri pisanju teoretičnega dela raziskovalne naloge, pričakovala pa sem, da bodo takega mišljenja tudi anketiranci, saj večina mladih ni zainteresiranih za prevzem kmetij.

H4: Več kot polovica anketirancev opravlja eno izmed kmetijskih dejavnosti za svojo samooskrbo (npr. vrt z zelenjavo, sadno drevje, reja živali ipd.).

To hipotezo sprejemem, saj je kar 78 % anketirancev odgovorilo, da imajo doma vrt, rastlinjak, sadno drevje ali lonce z vsajeno zelenjavo. Iskreno povedano tako velikega števila nisem pričakovala, sem pa vseeno vesela, da so se ljudje začeli zavedati pomena samooskrbe in vrednosti domače hrane. Upam, da se bo trend nadaljeval tudi v prihodnje, saj je doma pridelana hrana veliko bolj kakovostna kot tista, ki se mesece in mesece vozi z ladjami in drugimi prevoznimi sredstvi v našo Slovenijo.

H5: Večina anketirancev ve, da Slovenija nima zadostne samooskrbe, zato veliko izdelkov uvozi v državo.

Tudi to hipotezo sprejemem, saj je 68 % vprašanih odgovorilo, da Slovenija nima zadostne samooskrbe s hrano, zato je potreben uvoz iz tujih držav.

H6: 70 % anketirancev misli, da je povprečna izobrazba kmetov srednješolska.

Tudi to hipotezo sprejemem, saj je kar 68 % anketirancev odgovorilo, da je povprečna izobrazba slovenskih kmetov srednješolska. Tak odgovor sem pričakovala, saj že skozi celotno zgodovino velja, da so kmetje manj izobraženi, vendar veliko ljudi ne ve, da se to v sodobnem času spreminja, saj število izobraženih kmetov narašča.

H7: Po mnenju anketirancev je slovensko kmetijstvo ne napredno in mislijo, da bo v naslednjih letih potrebno vlagati v razvoj kmetij.

To hipotezo zavračam, saj je bil rezultat precej izenačen. 31 % anketirancev meni, da je slovensko kmetijstvo napredno, 35 % vprašanih pa meni, da je slovensko kmetijstvo ne napredno. Ostali so odgovorili z ne vem. Takega odgovora nisem pričakovala, saj tudi sama menim, da je veliko majhnih kmetij precej nerazvitih in potrebnih inovacij.

H8: Po mnenju anketirancev je v Sloveniji premalo državne pomoči za mlade kmete.

To hipotezo sprejemam, saj je le 7 % vprašanih odgovorilo, da so subvencije in ostale pomoči za mlade kmete dovolj visoke. 58 % vprašanih meni, da so subvencije prenizke. Ostali odgovora ne vedo. Presenetilo me je, da le 7 % vprašanih meni, da so subvencije dovolj visoke. Čeprav sem pričakovala, da bo višji odstotek za prenizke pomoči, sem vseeno mislila, da le-ta ne bo tako velik.

RV1: Kako bi mlade obdržali na kmetijah, da ne bi več množično odhajali v mesta? Kako mlade spodbuditi h kmetovanju?

V raziskovalni nalogi sem prišla do treh rešitev, ki bi spodbudile mlade, da bi ostajali na podeželju in se ukvarjali s kmetijstvom. Prvo izmed rešitev bi morala urediti država. Čeprav obstaja veliko pomoči in subvencij, ki jih kmetje lahko izkoristijo, se mi le-te ne zdijo tako visoke, poleg tega pa morajo kmetje, ki prejmejo več kot 200 € subvencij, plačati 10 % davka. Visoki so tudi preostali davki, npr. davek na kmetijske stavbe znaša 0,30 % letno, davek na kmetijska zemljišča pa 0,15 % letno. Potem pa imamo tu še podnebne spremembe, ki vse bolj vplivajo na naše življenje. Naravne katastrofe so vse bolj pogoste, ob neizgledih pa država ne ponudi dovolj. To sem ugotovila tudi z branjem člankov. Mladi na kmetije ne bodo prihajali, če bo zagon kmetijstva predstavljal »nočno moro«. Zato menim, da bi tu prvi korak morala narediti država.

Drugo rešitev, ki jo predlagam, morajo uresničiti kmetje sami. Kot sem že prej omenila, je globalno segrevanje ozračja vse večja in večja težava. Če mladi želijo s kmetijstvom kaj zaslužiti, se bodo morali usmeriti v bolj trpežne rastline. Uvesti bodo morali tudi številne inovacije, npr. rastlinjaki ali druga zaščita pred sušo, poplavami itd. Predlagala bi tudi več namakalnih sistemov. Tudi na tem področju se lahko izkažemo in izboljšamo, saj nam je na voljo veliko društev, zvez in tekmovanj, v katerih lahko izrazimo svoje mnenje in smo tudi uslišani.

Tretja rešitev pa velja prav za vse Slovence. Začeti se moramo zavedati pomena samooskrbe in lokalne hrane. Večina potrošnikov pri hrani gleda na ceno. Vse večji pomen pa dajemo tudi na okus. S krizo korona virusa in vojne v Ukrajini smo se začeli zavedati, da je zdravje pomembno, zato potrošniki vse več kupujejo lokalno in sezonsko hrano. Pri kupovanju lokalne hrane tudi ni transportnih težav, kot so nastale pri uvozu žit iz Ukrajine. Predlagala bi tudi večje oglaševanje slovenskih izdelkov in poučevanje o njihovem pomenu. S tem bi morali začeti že v osnovni šoli. Vse bolj bi morali oglaševati poklic kmeta in ga predstaviti širši množici, saj se mi ne zdi prav, da tako pomemben poklic ostane skrit in zasramovan. Veliko bomo morali delati na spoštovanju in to ne samo do kmetov, ampak do prav vseh ljudi, saj bomo le tako lahko spremenili način razmišljanja današnje mladine.

24 ZAKLJUČEK

Kmetijstvo ima poseben družbeni pomen, saj poleg zagotavljanja hrane vpliva tudi na kakovost tal, zraka, voda, biotsko raznovrstnost ter prispeva k razvoju in poseljenosti podeželja. Kljub temu pa je kmetijstvo za mlade večinoma neprivlačno, zato se število mladih kmetov iz leta v leto zmanjšuje. Poleg tega kmete po vsem svetu pesti čedalje več težav s podnebnimi spremembami in škodljivci, poseben problem pa predstavlja tudi zastarela kmetijska praksa, omejen dostopu do tehnologije, pomanjkanje financiranja, zemljišč in usposabljanj. Kmetijstvo je poleg vseh naštetih težav tudi zelo težaško delo, kar je poleg vseh omenjenih težav spodbudilo generacijsko nezanimanje za kmetijstvo. Mladi nanj večinoma gledajo kot na nestabilno zaposlitev z majhnimi dohodki, zato se raje odpravijo proti urbanim središčem, da bi našli boljšo priložnost.

Po drugi strani pa so mladi kmetje vse bolj izobraženi, zato se lažje prilagajajo novim razmeram, sledijo razvoju tehnologij in so na splošno bolj iznajdljivi. Vsekakor so najbolj uspešni tisti kmetje, ki si upajo stopiti iz cone udobja, seveda pa je zato potrebna dobra ideja, trdo delo in veliko poguma, saj taka pot ni nikoli lahka. Vseeno v Sloveniji obstaja kar nekaj mladih kmetov, ki so s svojim pristopom oz. inovativnimi produkti prodrli tako na domače kot tudi tuje trge.

V raziskovalni nalogi sem testirala osem hipotez. Dobila sem kar nekaj presenetljivih odgovorov. Od vseh anketirancev, ki ne živijo na podeželju, je le 26 % takih, ki bi imeli željo, da bi se preselili na podeželje. Ta odgovor me je od vseh najbolj presenetil, saj se veliko ljudi v poznejšem obdobju življenja umakne na podeželje, saj želijo mir, čistejši zrak, neokrnjeno naravo. Anketirance sem še povprašala, če imajo doma kakršenkoli vir samooskrbe (npr. sadna drevja, rastlinjaki ipd.) in jih je kar 78% pritrdilo. Ugotovila sem tudi, da se Slovenci zavedamo, da nimamo zadostne samooskrbe. To je potrdilo 68 % anketirancev. Veseli me, da tudi ostali ljudje, ki se s kmetijstvom sploh ne ukvarjajo, opazijo pomanjkljivosti v še kako pomembnem gospodarskem sektorju. Izrazili so mnenje, da so kmetijske subvencije prenizke (kar 58 %). Zelo sem vesela, da so anketiranci napisali tudi kar nekaj svojih predlogov. Najbolj mi je bil všeč predlog, da bi ponudili štipendijo za tiste, ki bi se šolali na kmetijskih šolah in fakultetah. Čeprav obstaja kar nekaj štipendij za redke poklice, me čudi, da do te ideje v kmetijskem sektorju ni prišel še nihče.

Vsekakor moramo kot družba bolj resno pristopiti k iskanju rešitev, ki bodo privabile čim več mladih v kmetijstvo. Najbrž bo potrebno tudi spremeniti naš odnos do hrane, saj jo imamo velikokrat za samoumevno. Zagotovo pa lahko že danes prav vsi prispevamo tako, da kupujemo lokalne pridelke in tako podpremo slovenske kmete.

25 ZAHVALA

Izredno bi se rada zahvalila svoji mentorici, profesorici Suzani Andoljšek, za vso pomoč, nasvete in podporo pri izdelovanju raziskovalne naloge. Velika zahvala pa gre tudi gospodični Poloni Globočnik za opravljen intervjuju, ter Ekološki sirarni Kocjančič in njenemu lastniku Marku Kocjančiču, ki mi je bil pripravljen razkazati kmetijo in odgovoriti na nekaj vprašanj.

14 VIRI IN LITERATURA

Knjižni viri:

- SENEGAČNIK, Jurij. 2022. Geografija sodobne Slovenije 1. Ljubljana: Modrijan.
- SENEGAČNIK, Jurij in DROBNJAK, Borut. 2002. Obča geografija. Ljubljana: Modrijan.
- MAČEK, Jože. 2020. Zgodovina slovenskega agrarnega prebivalstva. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Spletni viri:

- COPA-COGECA. About us. Pridobljeno s <https://copa-cogeca.eu/about-us>.
- Društvo Ajda. (2023). Biodinamika. Pridobljeno s <https://ajda-vrzenec.si/>.
- Evropska komisija (2018). Mladi v kmetijstvu. Pridobljeno s https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/income-support/young-farmers_sl.
- EUCBENIKI. Oblike kmetijstva. Pridobljeno s <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2542/index1.html>.
- EUCBENIKI. Naravni pogoji za razvoj kmetijstva. Pridobljeno s <https://eucbeniki.sio.si/geo9/2627/index1.html>.
- EUCBENIKI. Ohranjanje kulturne krajine. Pridobljeno s <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2542/index2.html>.
- EUROPARL. Podatki o kmetijstvu v EU. Pridobljeno s <https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20211118STO17609/podatki-o-kmetijstvu-v-eu-subvencije-delovna-mesta-proizvodnja-infografika>.
- GOV.si. Ekološka pridelava. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/ekoloska-pridelava/>.
- GOV.si. Neposredna plačila za kmetije. Pridobljeno s <https://www.gov.si/podrocja/kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrana/kmetijstvo-in-razvoj-podezelja/neposredna-placila-za-kmetije/>.
- GOV.si. Prilagajanje podnebnim spremembam v kmetijstvu. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/prilagajanje-podnebnim-spremembam-v-kmetijstvu/>.
- GOV.si. Promocija lokalne hrane. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/promocija-lokalne-hrane/>.
- KGZS. Razpis za izbor inovativnega mladega kmeta/kmetice. Pridobljeno s <https://www.kgzs.si/novica/razpis-za-izbor-inovativnega-mladega-kmeta-kmetice-2021-06-30>.

-Kmečki glas. Velik pomen družinskih kmetij. Pridobljeno s <https://kmeckiglas.com/post/623732/velik-pomen-druzinskih-kmetij>.

-Kmetijski inštitut Slovenije. Prva ocena stanja v kmetijstvu v letu 2021. Pridobljeno s <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/PODROCJA/KMETIJSTVO/Kmetijstvo-v-st-22-12-21-Zeleno-porocilo/Prva-ocena-stanja-v-kmetijstvu-2021.pdf>.

-Letina, Doris. 2020. Vpliv pandemije koronavirusa na kmetijstvo. Pridobljeno s <https://zspm.si/vpliv-koronavirusa-na-kmetijstvo/>.

-Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2020. Plačilo za mlade kmete. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/placilo-za-mlade-kmete/>.

-Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Dopolnilne dejavnosti na kmetijah. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/dopolnilne-dejavnosti-na-kmetijah/>.

-Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2020. #Lepo je biti kmet. Pridobljeno s <https://lepojebitikmet.nasasuperhrana.si/>.

-NLB. Subvencije za kmetovalce na enem mestu. Pridobljeno s <https://www.nlb.si/subvencije-za-kmetovalce-na-enem-mestu>.

-Odvetniška pisarna Jadek & Pensa d.o.o. 2021. Aktualni ukrepi COVID-19 na kmetijskem področju. Pridobljeno s <https://jadek-pensa.si/aktualni-ukrepi-covid-19-na-kmetijskem-podrocju/>.

-SPIRIT izvozno okno. Gospodarske panoge v Avstriji. Pridobljeno s <https://www.izvoznookno.si/drzave/avstrija/gospodarske-panoge/>.

-SURs. Delovno aktivno prebivalstvo po statističnih regijah delovnega mesta, statusu zaposlitve, doseženi izobrazbi in spolu, Slovenija, letno. Pridobljeno s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/0764710S.px/>.

-SURs. Stopnja samooskrbe (%) po vrstah kmetijskih proizvodov, koledarsko leto, Slovenija, letno. Pridobljeno s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/H205S.px/>.

-SURs. Indeksi cen kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih (povprečje 2015=100), Slovenija, letno. Pridobljeno s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/0410810S.px/>.

-SURs. Dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah, Slovenija, 2016. Pridobljeno s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/Data/1516106S.px/>.

-SURs. Lani odkupljenega manj kravjega mleka, tudi proizvodnja mlečnih izdelkov večinoma manjša. Pridobljeno s <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10876>.

-SURs. Skupna vrednost odkupa okroglega lesa iz zasebnih gozdov nekoliko višja kot leto prej. Pridobljeno s <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10905>.

-SURs. Rastlinska pridelava. Pridobljeno s <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/11/90>.

-SURs. Ribišstvo in akvakultura. Pridobljeno s <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/11/94>.

-Wikipedia. Kmetijstvo v Sloveniji. Pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Kmetijstvo_v_Sloveniji.

-Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev/ZDKG/(1995). Uradni list RS, št. 70(8.12.1995). Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO383>.

-ZSPM. Zgodovina Zveze slovenske podeželske mladine. Pridobljeno s <https://zspm.si/zgodovina/>.

-ZSPM. Mladi kmetje in kmetijska politika. Pridobljeno s <https://zspm.si/mladi-kmetje-in-kmetijska-politika/>.

Viri člankov:

-BUCIK OZEBEK, Nataša. 2022. Živinorejci: Ne pomoč, to je mizerija! Nedeljski, 7.dec., 2022, str. 14.

- HUSEJNOVIĆ, Karmelina. 2022. Lokalni izvor hrane postaja za potrošnike vse pomembnejši. Pridobljeno s <https://www.caszazemljo.si/trajnostno/lokalni-izvor-hrane-postaja-za-potrosnike-vse-pomembnejši.html>.

-KGSZ.si. Kmetje so zaradi katastrofalne suše upravičeni do finančne pomoči. Pridobljeno s <https://www.kgzs.si/novica/kmetje-so-zaradi-katastrofalne-suse-upravičeni-do-financne-pomoci-2022-08-03>.

-VORNŠEK, Lea. 2022. Strošek elektrike se je kmetom več kot podvojil. Pridobljeno s <https://www.rtvsllo.si/okolje/kmetijstvo/strosek-elektrike-se-je-kmetom-vec-kot-podvojil/650950>.

-KOROŠEC, Maja. 2021. Inovativni kmet Gregor Slavec, prvi Slovenec z evropsko nagrado za mlade kmete. Pridobljeno s <https://www.24ur.com/novice/slovenija/inovativni-kmet-gregor-slavec-prvi-slovenec-z-evropsko-nagrado-za-mlade-kmete.html>.

15 VIRI SLIK

Slika 1: <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2542/index1.html>

Slika 2: <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2542/index1.html>

Slika 3: <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2542/index1.html>

Slika 4: <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2542/index1.html>

Slika 5: <https://old.delo.si/novice/znanoteh/dragocena-bioloska-pestrost-prsti.html>

Slika 6: <https://zspm.si/>

Slika 7: <https://zspm.si/izvedli-smo-kmecke-majske-igre/>

Slika 8: <https://www.kmetijski-zavod.si/sl-si/obvestila/novosti-in-nasveti/objava/id/371/inovativni-mladi-kmet-kmetica-2021>

Slika 9: <https://zspm.si/gregor-slavec-inovativni-mladi-kmet-2021/>

Slika 10: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/inovativni-kmet-gregor-slavec-prvi-slovenec-z-evropsko-nagrado-za-mlade-kmete.html>

Slika 11: <https://lepojebitikmet.nasasuperhrana.si/>

Slika 12: <https://lepojebitikmet.nasasuperhrana.si/>

Slika 13: <https://lepojebitikmet.nasasuperhrana.si/>

Slika 14: <https://lepojebitikmet.nasasuperhrana.si/>

Slika 15: <https://www.desmog.com/copa-cogeca/>

Slika 16: <https://www.gov.si teme/ekoloska-pridelava/>

Slika 17: <https://www.gov.si teme/promocija-lokalne-hrane/>

Slika 18:

<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20211118STO17609/podati-o-kmetijstvu-v-eu-subvencije-delovna-mesta-proizvodnja-infografika>

Slika 19:

<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20211118STO17609/podati-o-kmetijstvu-v-eu-subvencije-delovna-mesta-proizvodnja-infografika>

Slika 20: <https://www.gorenjskiglas.si/article/20210602/C/210609944/1002/med-brusljem--dunajem-in-vogljami>

Slika 21: <https://www.inkubator-kocevje.si/inkubiranci/155-ekoloska-kmetija-kocjancic-d-o-o>

Slika 22: lasten vir

Slika 23: lasten vir

Slika 24: lasten vir

16 PRILOGE

16.1 Anketni vprašalnik

Pozdravljeni,

sem Nuša Levstek, dijakinja 4. letnika Ekonomske šole Ljubljana. V okviru poklicne mature pripravljam raziskovalno nalogo z naslovom »Kako mlade obržati na kmetiji?«. Namen raziskave je ugotoviti, kako spodbuditi mlade, da bi ostali na podeželju in se ukvarjali s kmetijstvom, saj je le-to za nas še kako potrebno.

Anketa je anonimna. Za izpolnjevanje boste porabili približno 5 minut časa. Zbrani podatki bodo obravnavani strogo zaupno in analizirani na splošno. Rezultati bodo uporabljeni samo za pripravo raziskovalne naloge.

Za vaše sodelovanje se vam iskreno zahvaljujem.

Nuša Levstek

Q1 – Spol:

- ☐ Moški
- ☐ Źenski
- ☐ Ne Źelim povedati

Q2 - Starost:

- ☐ Mlajši od 18
- ☐ 18-25
- ☐ 26-35
- ☐ 36-50
- ☐ Starejši od 50 let
- ☐ Ne Źelim povedati.

Q3 - Status:

- ☐ Osnovnošolec/ka
- ☐ Dijak/inja
- ☐ Źtudent/ka
- ☐ Zaposlen/a
- ☐ Brezposeln/a

- ☐ Upokojenec/ka
- ☐ Ne želim odgovoriti

Q4 - V kateri regiji živite?

- ☐ Osrednjeslovenska regija
- ☐ Gorenjska regija
- ☐ Pomurska regija
- ☐ Podravska regija
- ☐ Koroška regija
- ☐ Savinjska regija
- ☐ Zasavska regija
- ☐ Spodnjeposavska regija
- ☐ Jugovzhodna regija
- ☐ Notranje-kraška regija
- ☐ Goriška regija
- ☐ Obalno-kraška regija

Q5 - Ali živite na podeželju?

- ☐ Ja.
- ☐ Ne.

IF (1) Q5 = [2] (Ne.)

Q6 - Imate željo, da bi kdaj živeli na podeželju?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

Q7- Ali doma pridelujete kaj za svojo samooskrbo (imate vrt, rastlinjak, sadno drevje ali v loncih vsajeno zelenjavo)?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

Q8 - Ali imate doma kmetijo (zemljišče, gospodarsko poslopje ali kmečko žival)?

- ☐ Ja, imam.
- ☐ Ne, nimam.

IF (2) Q8 = [1] (Ja, imam.)

Q9 - Ali ste seznanjeni z evropskimi in državnimi pomočmi, ki jih lahko pridobite? Če ste, ali jih uveljavljate?

- ☐ Da, sem seznanjen/a in jih tudi uveljavljam.
- ☐ Ne, nisem seznanjen/a.

IF (3) Q8 = [1] (Ja, imam.)

Q10 – S čim se ukvarjate na vaši kmetiji?

- ☐ S poljedelstvom.
- ☐ Z živinorejo.
- ☐ Z obojim hkrati.

IF (4) Q8 = [1] (Ja, imam.)

Q11 – Kako velika je vaša kmetija?

- ☐ Majhna.
- ☐ Srednja.
- ☐ Velika.

IF (5) Q8 = [2] (Ne, nimam.)

Q12- Ali bi jo želeli imeti?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.
- ☐ Ne vem.

IF (6) Q12 = [2] (Ne.)

Q13 – Zakaj si ne želite imeli kmetije?

- ☐ Ne vem.
- ☐ Ker je preveč naporno.
- ☐ Delo poteka ves dan in cel teden (tudi med vikendom).
- ☐ Drugo:

Q14 - Zakaj je po vašem mnenju slovensko kmetijstvo pomembno?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Omogoča domačo pridelano hrano.
- ☐ Slovenska hrana je v večini ekološka.
- ☐ Slovenska hrana je bolj zdrava.
- ☐ Slovenska hrana je cenejša.
- ☐ Slovensko kmetijstvo povečuje BDP.
- ☐ Drugo:

Q15 - Kakšna je po vašem mnenju povprečna starost zaposlenih v kmetijstvu v Sloveniji?

- ☐ Zaposleni so mladi kmetje, stari med 20 in 30 let.
- ☐ Zaposleni so stari med 30 in 40 let.
- ☐ Zaposleni so stari med 40 in 60 let.
- ☐ Zaposleni so starejši od 60 let.

Q16 – Kakšna je po vašem mnenju povprečna izobrazba mladih kmetov v Sloveniji?

- ☐ Osnovnošolska.
- ☐ Srednješolska.
- ☐ Višješolska.
- ☐ Visokošolska.
- ☐ Magisterij ali doktorat.

Q17 - Se vam zdi slovensko kmetijstvo napredno?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.
- ☐ Ne vem.

Q18 - Ali so po vašem mnenju subvencije za mlade kmete dovolj visoke?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.
- ☐ Ne vem.

Q19 - Se vam zdi, da je Slovenija s pridelavo hrane in rejo živali dovolj samooskrbna, da uvoz iz tujih držav ne bi bil potreben?

- ☐ Da, Slovenija je dovolj samooskrbna, zato je uvoz hrane popolnoma nepotreben.
- ☐ Ne, slovenski kmetje ne pridelajo dovolj hrane za vse prebivalce Slovenije.
- ☐ Ne vem.

Q20 - Ali po vašem mnenju slovenski kmetje zaslužijo dovolj?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.
- ☐ Ne vem.

Q21 - Koliko mislite, da slovenski kmetje zaslužijo z naslednjimi dejavnostmi? (1-zelo malo, 5-zelo veliko)

	1	2	3	4	5
Govedoreja	☐	☐	☐	☐	☐
Ovčereja	☐	☐	☐	☐	☐
Praščereja	☐	☐	☐	☐	☐
Sadjarstvo	☐	☐	☐	☐	☐
Vinogradništvo	☐	☐	☐	☐	☐
Ribištvo	☐	☐	☐	☐	☐

Q22 - Kako bi dosegli, da bi slovenski kmetje zaslužili več?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Nižji davki na kmetije.
- ☐ Višje subvencije.
- ☐ Manjši uvoz hrane iz tujih držav.
- ☐ Podražitev slovenskih kmetijskih izdelkov v trgovinah.
- ☐ Pogostejše oglaševanje slovenskih kmetijskih izdelkov.
- ☐ Drugo:

Q23 - Vse več mladih se seli iz podeželja v mesta. Zaradi tega prihaja do upadanja kmetijske dejavnosti, ki pa je za vse nas še kako pomembna. Zakaj menite, da prihaja do tega?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Mladi odhajajo v tujino.
- ☐ Mladi se izobražujejo v večjih mestih, po končani fakulteti pa tam tudi ostanejo.
- ☐ Mladi odhajajo v večja slovenska mesta v želji, da bi dobili boljšo službo.
- ☐ Mladim se zdijo službe na podeželju manj plačane, zato odhajajo v večja mesta.
- ☐ V večjih mestih imajo vse na dosegu roke.
- ☐ Mladim se zdi delo na podeželju preveč naporno.
- ☐ Drugo:

Q24 - Kako bi po vašem mnenju dosegli, da bi mladi ostajali na podeželju in se ukvarjali s kmetovanjem?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Z višanjem cen kmetijskih proizvodov.
- ☐ S sprejetjem novih zakonov v zvezi s kmetijstvom.
- ☐ S povišanjem kmetijskih subvencij in ostalih pomoči.
- ☐ Drugo:

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Hvala za sodelovanje.

16.2 Članki

Strošek elektrike se je kmetom več kot podvojil

Lea Vornšek, TV Slovenija

13. december 2022 ob 22:42

Ljubljana - MMC RTV SLO, Televizija Slovenija

Kmetje pričakujejo, da bo država odločneje omejila cene elektrike.

Kmet, ki ima 350 krav molznic, je lani plačeval 800 evrov mesečno za elektriko, letos že čez 2000 evrov. Za umetna gnojila na kmetijah odštejejo kar petkrat več. Letos se še prebijajo, skrbi pa jih, kaj bosta prinesla zima in prihodnje leto.

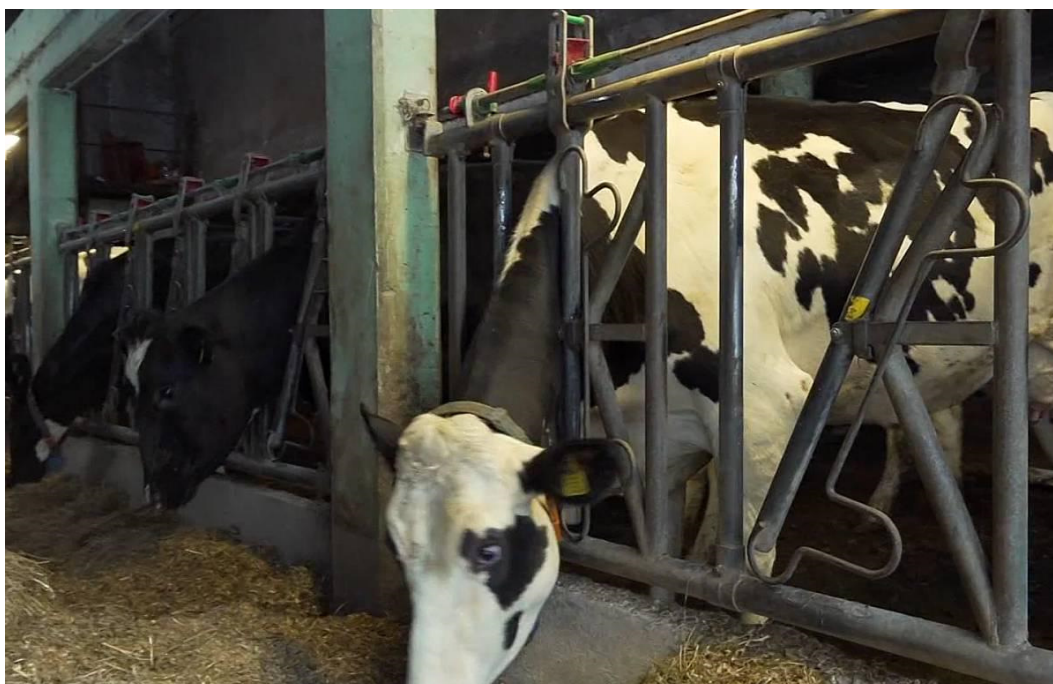

Foto: TV Slovenija/posnetek zaslona

Največji strošek elektrike na **kmetiji Peruš** na Koroškem s 50 glavami živine, ki jo je obiskala ekipa TV Slovenija, predstavlja hlajenje mleka. Pred dvema letoma so na 20 krav eno molzli za hlajenje mleka, danes pa za to molzejo dve, je povedal kmet **Ernest Peruš**.

Če se ne bi dvignila odkupna cena mleka, bi samo za elektriko delale kar tri krave od 20. Še nadaljnje tri delajo za povišane cene umetnih gnojil. Enkrat višji so stroški čiščenja molzne opreme, kje je še nafta.

Poskušajo se znajti. *"Pri nas smo pač letos zamenjali kompletno razsvetljavo. Za hlajenje mleka smo si umislili izmenjevalec za vodo. To se ne bo hitro povrnilo, ampak nekako pač s tem avtomatsko ne porabljaš toliko električne energije,"* je pojasnil Peruš.

Za trikrat se je dvignil strošek proizvodnje ledu, v ribogojnici pa morajo poledeniti 40 ton rib letno. *"Predvsem v drugi polovici leta se je cena električne energije kar podvojila, če bo tako naprej, upam, da slabše ne bo ...,"* se je pridušal Ernest Peruš, ki s težkim srcem opazuje, kako energija teče mimo. Že leta si želi postaviti hidroelektrarno, a je ovir preveč.

"Imamo toliko padca in toliko pretoka, da bi lahko praktično celotna kmetija z elektriko postala samooskrbna z elektriko in verjetno tudi še za nekaj sosedov okoli. Vendar to so investicije, ki zahtevajo tako čas, denar in umestitve v prostor," je poudaril.

Kmetijam, ki so v preteklosti s postavitvijo sončnih elektrarn že postale samooskrbne pri elektriki, gre lažje. Preostale si želijo predvsem vzdržnih cen. *"Upam, da bomo na ravni Evropske unije in v Sloveniji našli način omejiti oziroma narediti strpno gospodarstvo."*

Peruš je sklenil z opazko: najboljše je, če so razmere takšne, da subvencije ne potrebuješ.

Kmetje so zaradi katastrofalne suše upravičeni do finančne pomoči

Kmetijstvo za okolje, Sporočila za javnost, Obvestila za javnost, Kmetijstvo,
Rastlinska pridelava, 03.08.2022

Suša povzroča veliko škodo tudi pri koruzi

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) je Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) posredovala prve ocene stanja in škode zaradi pomanjkanja padavin. Kmetijska suša se pojavlja skoraj po vsej Sloveniji, stanje na prizadetih območjih zaradi suše in vročine je zaskrbljujoče, saj so kmetje marsikje že izgubili velik del pridelka in s tem vir zaslužka. KGZS zato zahteva, da MKGP na osnovi ocene pripravi program in predlog finančne pomoči prizadetim kmetijam.

Po podatkih KGZS je od poljščin še najbolj prizadeta koruza, ki predvsem na lahkih peščenih tleh ne bo niti oblikovala storžev oziroma bodo ti zelo majhni in poškodovani. Ocenjujemo, da bo pridelek v povprečju od 40 do 50 % manjši, ponekod lahko govorimo tudi o od 80 do 100-odstotnem izpadu pridelka. Pri drugih žitih ocenjujemo izpad pridelka v povprečju 40 %, pri bučah in krompirju pa za 30 do 50 % manjši pridelek. Pri hmelju bo pridelek zmanjšan za okrog 40 %.

Izpad pridelka na travinju in travno-deteljne mešanice ocenjujemo v povprečju na okrog 50 %, v nekaterih predelih pa tudi do 90 %.

V pridelavi zelenjave in sadja so največ škode povzročile visoke temperature, saj so listi ter plodovi ožgani, drobni in prisilno dozorevajo. Pridelki na vrtninah in sadju bodo nižji za vsaj 40 %, ponekod tudi od 80 do 100 %.

Tudi pri vinski trti, ki je na sušo sicer precej odporna, se kažejo vidni znaki pomanjkanja vode. Listi in grozdje venijo, bledijo in odpadajo. Pridelek bo lahko zmanjšan tudi do 50 %.

Veliko težav imajo živinorejci, ki že zdaj zaradi močno zmanjšanega pridelka na travinju težko zagotavljajo krmo za živali, obeta pa se še velik izpad pridelka koruze. Na območjih, kjer je izpad krme velik, so kmetje že prisiljeni zmanjševati stalež živali, morebiten dokup krme pa bo močno vplival na ekonomičnost kmetij.

KGZS na osnovi navedenih ocen ugotavlja, da je na kmetijskih rastlinah že nastala nepopravljiva škoda in zato dajemo MKGP pobudo, da se pristopi k pripravi ocene škode v kmetijski pridelavi zaradi suše in visokih temperatur v letu 2022.

Zbornica zato zahteva, da se na osnovi ocene pripravi program in predlog finančne pomoči prizadetim kmetijam, izvede predčasno izplačilo kmetijskih podpor ter zniža oziroma odpiše prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter najemnine za kmetijska zemljišča v lasti Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.

Živinorejci: Ne pomoč, to je mizerija!

Nataša Bucik Ozebek, 7. december 2022, Nedeljski

Razočarani so nad pomočjo, ki jim jo je vlada namenila za omilitev stroškov dokupa krme zaradi suše – Posledice suše se bodo kazale še več let.

Mizerija. Tako živinorejci ocenjujejo pomoč, ki jim jo je vlada namenila zaradi letošnje suše. »Prav je, da želi vlada pomagati kmetom, vendar mora biti ta pomoč tolikšna, da ji lahko rečemo pomoč in si bo kmet lahko vsaj del stroškov, ki jih je imel z nabavo krme, tudi poravnal,« je dejal predsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) Roman Žveglič, prepričan, da vsota, ki jo predvideva vladni odlok, ni niti simbolična. »Kmetje nas kličejo, da je to sramota,« odgovarja.

Nezadovoljstvo je s sprožila odločitev vlade, da kmetom za pomoč pri nakupu krme nameni 4,5 milijona evrov. Škoda, ki naj bi jo letos zaradi suše utrpeli kmetje, pa je po Žvegličevih navedbah ocenjena na 89 milijonov evrov.

17.000 evrov stroškov, 570 evrov pomoči

Žveglič je na primeru 30 hektarjev velike kmetije ponazoril, kaj pomoč države prinaša kmetom: »Kmetija, 30 hektarjev travnikov, 30 glav krav molznic in 30 glav mladega goveda, stopnja poškodovanosti travinja pa je bila po uradni oceni komisije od 30 do 50-odstotna. Kmet je moral dokupiti 60 ton sena, 250 kubičnih metrov koruzne silaže in šest ton pesnih rezancev, za kar je odštél 17.000 evrov. Po vladnem odloku bo upravičen do 570 evrov pomoči ki se bo štela tudi v dohodninsko osnovo.« Žveglič je prepričan, da bi morala vlada odlok razveljaviti, to so na KGZS od vlade tudi že zahtevali.

Predsednik novogoriške območne enote KGZS Klemen Šavli je pojasnil, da je samo na Tolminskem vlogo za povrnitev škode po suši oddalo 285 kmetov, škoda pa je bila prav v Posočju, na Goriškem in celotnem Primorskem najvišja. »Povračilo škode zaradi izpada krme je res tako nizko, da se o njem nimamo kaj pogovarjati, naše težave so hujše od tega. Zato upam, da to ni edina pomoč, ki naj bi jo kmetje prejeli po letošnji suši,« upa kmetovalec s Čiginja, ki obdeluje 14 hektarjev travnikov in 25 hektarjev gozda ter je aktiven član kmetijske zbornice.

Velika večina posoških kmetov se ukvarja z živinorejo. Šavli pojasni, da se vse posledice suše zato še niso pokazale. »Ne gre se samo za letošnji izpad prihodka, posledice bodo dolgoročne, zlasti če bodo morali kmetje zmanjšati osnovno čredo, ki so jo vzpostavljali več let. Stroj lahko kupiš čez noč, dobre krave pač ne. To pomeni, da se jim bo primanjkljaj kazal še dolgo. Kmetje so se znašli na najrazličnejše načine, krmo so uvažali iz Italije, Hrvaške ... Zanja so zmetali kupe denarja, cene so večinoma krepko nad 20 centov za kilogram sena, za katerega se na koncu pogosto izkaže, da je slabo ali pa staro,« pripoveduje Šavli. Suša je najbolj prizadela najbolj odročna in že

zdaj zapostavljena območja, zato se boji, da bo kateri od primorskih kmetov vrata hleva tudi za vedno zaprl.

Strokovnjaki ocenjujejo, da je letošnja suša v kmetijstvu povzročila za 89 milijonov evrov škode. Kmetje so drago seno dokupovali tudi v sosednjih državah.

Kmete pestijo še divjad in davki

Sogovornik opozarja, da kmetov ne dušijo le podnebne spremembe, ampak tudi divjad in vse bolj zaostrena davčna politika. »Država ljudi kupuje z drobižem, z davčnimi reformami pa jih bo uničila. Marsikdo se tega ne zaveda. Kar se z novo davčno politiko dogaja kmetom in obrtnikom, je nezaslišano. Sistem, ki ne spodbuja dela, je obsojen na propad,« je prepričan. Tudi glede divjadi bo treba ukrepati. »Danes se jeleni sprehajajo skozi vasi, kmetje ne sadijo več koruze, ker jo uničijo jeleni. Uničujejo sadovnjake in tudi ozimnih posevkov, kot so oljna ogrščica ali ječmen, se jim ne izplača sejati, saj vse pobere divjad. Bi pa prav ti ozimni posevki lahko rešili marsikatero težavo s pomanjkanjem krme,« je prepričan. In ker bodo suše bržkone stalnica, apelira, da je treba pospešeno urejati namakalne sisteme. »Škandalozno je, kar se že desetletja dogaja okrog namakalnega sistema Vogršček, tukaj bi moral marsikdo tudi kazensko odgovarjati, uporabniki pa bi morali veliko bolj aktivno pritiskati na državo. Samo besede žal ne zaležejo,« je kritičen.

Na ministrstvu za kmetijstvo, ki ga vodi Irena Šinko, pojasnjujejo, da je omenjena pomoč namenjena zgolj povračilu stroškov zaradi dokupa krme in predvsem temu, da zaradi visokih cen krme in pomanjkanja krme ne bi prišlo do zmanjšanja osnovne črede oziroma staleža živali. Osnovna pomoč zaradi izpada pridelka pa naj bi prišla kasneje. Prav tako je ministrstvo objavilo javni razpis za naložbe v namakalne sisteme, ki so namenjeni več uporabnikom. Upravičencem, ki se bodo odločili za naložbo in bodo izpolnjevali pogoje, bo država namenila dva milijona evrov nepovratnih sredstev. »Suša in vročina močno prizadeneta pridelovalce hrane, zato želi ministrstvo s tem javnim razpisom pomagati pridelovalcem slovenske hrane pri stabilni proizvodnji slovenske hrane,« pojasnjujejo. Slovenija po deležu zemljišč, opremljenih z namakalnimi sistemi, caplja na evropskem repu.

Suše v Sloveniji

2006 - Ocenjena škoda zaradi suše v kmetijstvu je znašala 42,4 milijona evrov, prizadetih je bilo skoraj 21.000 kmetov, država jim je odobrila slabih 12 milijonov evrov pomoči. Suše ni bilo le v Pomurju, ki pa so ga prizadela neurja s točo.

2007- Suša je prizadela 6419 oškodovancev v 56 občinah, škoda je znašala 16,5 milijona evrov, država pa je odobrila za 4,5 milijona evrov pomoči. To leto so kmetijstvo prizadela tudi neurja s točo.

2012 - Suša je zajela dobro polovico slovenskih občin. Najbolj so bila prizadeta jabolka, koruza v zrnju in za silažo, trajno travinje, hmelj in grozdje. Ocenjena škoda je znašala 56,5 milijona evrov, državna pomoč je znašala 5,6 milijona evrov.

2013 - Ena največjih suš, ki je prizadela kar 194 občin in 25.764 kmetov na skupno več kot 185.000 hektarjih kmetijskih površin. Ocenjena škoda je znašala 106,2 milijona evrov, odobrene je bilo za 5,3 milijona evrov pomoči.

2017 - Po hudi spomladanski pozebi je kmetijstvo prizadela še suša. Največ škode je bilo na poljščinah, zelenjadnicah, pri travinju in v vinogradih pa tudi na sadju. Škoda je znašala 65,3 milijona evrov, kmetje so dobili sedem milijonov evrov pomoči.

Vir: STA

Lokalni izvor hrane postaja za potrošnike vse pomembnejši

Karmelina Husejnović / 14.10.2022, 16:07

V zadnjih letih se vse več ljudi zaveda, kako pomembno je, da uživamo lokalno pridelano in sezonsko hrano. To se je pokazalo tudi v aktualni krizi, kjer so se zamajale tudi globalne prehranske verige. Tudi raziskave kažejo, da je vse več potrošnikov za lokalno in kakovostno hrano pripravljeno plačati več. K zavedanju, da je pomembno posegati po lokalni hrani, prispevajo tudi številne sheme in projekti, tudi takšni, ki so namenjeni predvsem mladim. In zakaj je pomembno, da čim več posegamo po lokalno pridelani in sezonski hrani?

Kupovanje hrane na tržnici FOTO: Shutterstock

Potrošniki postajajo vse bolj ozaveščeni in izobraženi na področju hrane, ugotavljajo na Inštitutu za nutricionistiko. *"Rezultati raziskav iz zadnjih let nakazujejo, da lokalni izvor hrane postaja za potrošnike vse pomembnejši, kar je zelo verjetno povezano tudi z aktivno promocijo Ministrstva za kmetijstvo. Mnoge druge lastnosti hrane so potrošnikom manj pomembne, vključno s hranilno sestavo, medtem ko je ključen nakupni dejavnik za mnoge še vedno cena,"* je pojasnil dr. **Igor Pravst** z Inštituta za nutricionistiko.

Pa je lokalno pridelana hrana tudi dejansko boljše kakovosti? *"Živila so sestavljena iz cele serije hranil in drugih snovi, katerih vsebnost je odvisna od številnih dejavnikov. Tudi način pridelave hrane je pomemben, in lahko prispeva k hranljivosti živil, ni pa to pravilo. Včasih ima celo ista vrsta ekološko pridelane zelenjave več enih hranil, pri konvencionalni pridelavi pa je lahko več katerega drugega hranila,"* pravi Pravst. Je pa ključna razlika običajno v senzoričnih lastnostih. *"Hrana iz intenzivne proizvodnje je mnogokrat manj okusna. Dober primer je paradižnik iz domačega vrta, katerega okus je neprimerljiv s tistim iz trgovine, ki je pripotoval iz držav z intenzivno proizvodnjo,"* je dal za primerjavo.

"Zanimanje za lokalne izdelke vse bolj narašča, saj se kot potrošniki čedalje bolj zavedamo pomena lokalne in sezonske hrane za zdravje, skrbi za okolje in naravo ipd. Lokalno hrano dandanes pogosto ponujajo že trgovci, čedalje bolj pa se krepi tudi

trend prodaje hrane na kmetijah, zadrugah in preko svetovnega spleta," pa so dodali na Nacionalnem inštitutu za zdravje (Nijz).

To potrjuje tudi trženjska raziskava, ki so jo junija lani opravili v okviru raziskovalnega projekta Analiza pridelave in trženja proizvodov shem kakovosti. Kar 73 odstotkov anketirancev je namreč prepričanih, da ima lokalno pridelana hrana boljši okus. 68 odstotkov pa meni, da je bolj hranilna od tiste, ki je pripeljana od daleč.

A da ne gre le za okus, pač pa tudi za zavedanje, da je lokalno pridelana hrana dobra tudi za okolje, kažejo podatki, da kar 79 odstotkov vprašanih meni, da kupovanje lokalno proizvedenih živil podpira trajnostne kmetijske prakse. Enak delež vprašanih (79 odstotkov) meni, da s tem podpirajo razvoj lokalne skupnosti in podeželja. Polovica (51 odstotkov) anketiranih pa se za lokalno hrano odloča, ker ne zaupa hrani, ki jo proizvajajo multinacionalne korporacije.

Center za zdravje in razvoj Murska Sobota je že pred leti lokalno hrano opredelil kot sveže pridelano hrano v lokalnem okolju, ki od njive do krožnika potuje najkrajši čas. Tako za lokalni trg štejejo območje, ki je od porabnika oddaljeno približno do 60 km. Zakon o kmetijstvu (2008, s spremembami in dopolnitvami) pa opredeljuje lokalni trg kot celotno območje Republike Slovenije.

Za lokalno in kakovostno pripravljene plačati več

Tistim potrošnikom, ki so pozorni na to, kako in kje je pridelana hrana, so v pomoč tudi številne evropske in nacionalne sheme kakovosti z označbami kot so EKO (Ekološka pridelava), IK (Izbrana kakovost), ZGO (Zaščitena geografska oznaka), ZOP (Zaščitena označba porekla), ZTP (Zajamčena tradicionalna posebnost) in VK (Višja kakovost). A ker je teh shem kakovosti razmeroma veliko in so slabo pregledne, lahko včasih tudi zmedejo potrošnika.

Poznavanje shem kakovosti FOTO: Univerza v Novem mestu

Najbolj prepoznani označbi kakovosti med potrošniki sta Izbrana kakovost in Ekološka pridelava, je pokazala prej omenjena raziskava. Lokalna živila so bila

ocenjena za živila boljšega okusa z več hranljivosti. V isti raziskavi je približno polovica anketiranih dejala, da so pripravljene plačati več za živila s strogim nadzorom kakovosti (48 odstotkov), ki so pridelana lokalno (46 odstotkov) in na kmetiji (40 odstotkov).

Največji delež vprašanih kupuje predvsem lokalno pridelano meso in mesne izdelke ter mleko in mlečne izdelke. Veliko manj kupujejo lokalno zelenjavo, sadje in sadne izdelke. A teh veliko pridelamo sami doma, so še ugotovili v raziskavi. Najmanj pa posegajo po žitih in žitnih izdelkih, ki so pridelani v Sloveniji.

Mladi obujajo stare recepte in lokalne jedi

Zavest o tem, kako pomembno je, da uživamo domačo in sezonsko hrano, pa je treba začeti graditi že pri otrocih. S tem namenom na slovenskih osnovnih šolah in enotah CŠOD vseh regij že 12 let poteka projekt "Kuhnepato". *"Osnovni namen ali poslanstvo je spodbuditi mladostnike k trajnostnemu ter posledično zdravemu in odgovornemu načinu življenja, to je: poseganju po sezonskih sestavinah iz okolice in pripravi le-teh v tradicionalnih jedeh, značilnih za posamezne kraje ali regije,"* so zapisali v projektu.

V projektu vsako leto sodeluje več kot sto osnovnih šol in s tem tudi vse več šolarjev vseh starosti. Vsako leto pripravijo več tradicionalnih obrokov v javnih zavodih, otroci pa svoje navdušenje nad slovensko tradicionalno kuhinjo prenesejo tudi na starše, ki posledično tudi doma posegajo po sestavinah manjših lokalnih pridelovalcev hrane. Poleg tega s tem projektom izboljšujejo tudi šolske jedilnike in zmanjšujejo količino zavrnjene hrane.

Projekt je bil leta 2018 izbran tudi za enega izmed 10 najboljših praks v Evropi na področju spodbujanja zdravja in trajnostnega načina življenja. Letos pa se bo projekt predstavil ob robu Svetovnega prehranskega foruma, ki bo potekal 19. oktobra v Rimu.

V Sloveniji veliko hrane uvozimo, saj domača pridelava ne pokriva vseh potreb

Ob letošnjem svetovnem dnevu hrane, ki ga obeležujemo v nedeljo, je Organizacija za prehrano in kmetijstvo (FAO) pozvala k prehodu na trajnostne prehranske sisteme. *"Cilj se zdi zelo ambiciozen, v prvi vrsti pa ga bomo skušali zagotoviti z novim slovenskim Strateškim načrtom skupne kmetijske politike 2023-2027, s katerim naslavljamo dolgoročno prehransko varnost, zeleni preboj in trajnostni razvoj kmetijstva, gozdarstva, živilske industrije in podeželja. V kontekstu prehranske in energetske draginje ter podnebnih in okoljskih izzivov je ključna usmeritev strateškega načrta trajnostna pridelava hrane na celotnem območju države in povečanje samooskrbe, pri čemer so pomembna vsa območja in vsa kmetijska gospodarstva, ne glede na velikost, usmeritev ali tržno usmerjenost. Ta krovna usmeritev podaja odgovore na izzive prehranske varnosti kot tudi na okoljsko-podnebne izzive, ki so pred nami,"* je ob svetovnem dnevu hrane izpostavila ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano **Irena Šinko**.

Trenutno prevladujoči način proizvodnje in porabe hrane je, poleg ostalih globalnih izzivov (revščina, lakota, podnebne spremembe, neenakost, naraščanje svetovnega prebivalstva, konflikti), dolgoročno nevzdržen in škodljiv tako za naše naravne vire

kakor za zdravje ljudi. Zato so spremembe nujne, so zapisali na ministrstvu kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Slovenija namreč pri hrani ni povsem samooskrbna, saj z domačo pridelavo ne pokriva vseh potreb in je neto uvoznica hrane. *"Samooskrba je praviloma višja in bolj stabilna pri živinorejski proizvodnji (razen prašičereje), pri rastlinski proizvodnji lahko precej niha zaradi letine in močnega vpliva podnebnih razmer (toča, suša, pozeba), zaradi geografskih značilnosti, majhnih in razdrobljenih kmetij ter nezadostnega poslovnega in proizvodnega povezovanja za uspešen skupen nastop na trgu,"* so pojasnili na ministrstvu.

Največ uvažamo predvsem zelenjave, sadja, krompirja in prašičjega mesa. V letu 2021 (v primerjavi z letom poprej) se je nekoliko povečala stopnja samooskrbe pri mesu, mleku in jajcih. Stopnja samooskrbe pa se je znižala pri žitu, krompirju, zelenjavi, sadju in medu.

Prednosti lokalno pridelane hrane

V času, ko se dražijo energenti in splošni življenjski stroški, toliko bolj v ospredje prihaja pomen lokalno pridelane hrane. Na cene uvožene hrane se namreč prelivajo tudi visoki stroški, ki nastanejo pri dodatnem pakiranju, transportu, uvozu in skladiščenju. Poleg tega pa smo videli (na primeru žit iz Ukrajine), da se lahko zaplete tudi pri dobavlljivosti proizvodov.

Lokalna hrana je praviloma tudi bolj sveža, dozorela, praviloma boljše kakovosti ter vsebuje več hranilnih snovi. Lokalno in sezonsko pridelana hrana namreč dozori na naraven način, medtem ko uvoženo sadje in zelenjavo običajno uberejo še preden dozori in zato pogosto ne razvije pravega okusa.

Grozdje FOTO: Shutterstock

"Rezultati raziskav potrjujejo, da imata sadje in zelenjava, pridelana v lokalnem okolju, boljše učinke na zdravje (višja hranilna vsebnost; višja vrednost antioksidantov; boljše senzorične lastnosti - videz, okus, tekstura, aroma, tradicionalen okus) v primerjavi s sadjem in zelenjavo, ki sta bila pripeljana od daleč in skladiščena daljši čas. Z uživanjem več lokalno pridelanega sadja in zelenjave zagotavljamo tudi večji vnos ohranjenih vitaminov ter mineralov in zaščitnih snovi," so poudarili na NIJZ.

Denimo, raziskovalci Univerze v Montclairu so primerjali vsebnost vitamina C pri brokoliju, ki je zrastel v sezoni, in vsebnost vitamina C pri brokoliju, ki je bil uvožen zunaj sezone. Ugotovili so, da je uvoženi brokoli zunaj sezone vseboval pol manj vitamina C. V raziskavi, ki je bila objavljena v znanstveni reviji *Journal of Agricultural and Food Chemistry*, pa so ugotovili, da so se ravni antioksidantov antocianov, ki imajo blagodejne učinke na zdravje, več kot štirikrat povečale, če so robide popolnoma dozorele.

Hrana, ki jo pridelajo manjši pridelovalci, običajno vsebuje manj (ali nič) pesticidov kot veliki, industrializirani pridelovalci hrane. Pogosto je njihova pridelava bolj organska.

"Pri reji živali so raziskave pokazale, da je uporaba antibiotikov v Sloveniji, glede na druge države, zelo nizka," pa dodajajo v NIJZ.

Hrana ima velik ogljični odtis, naš dosedanji sistem oskrbe s hrano (ko veliko hrane uvažamo, izvažamo in zavržemo) pa na dolgi rok ni vzdržen. Po ocenah lani objavljene raziskave Univerze v Illinoisu sistem proizvodnje hrane v globalu prispeva okoli 17 milijard metričnih ton oziroma kar 37 odstotkov izpustov vseh toplogrednih plinov na leto. Za primerjavo: komercialna letalska industrija letno proizvede 19-krat manj toplogrednih izpustov. To pa pomeni, da ima naš način prehranjevanja velik vpliv na podnebne spremembe. Če posegamo po lokalni hrani, torej prispevamo k manjšim izpustom CO₂, saj hrana ne potuje na dolgih razdaljah.

Z nakupom lokalno pridelane hrane podpiramo domače pridelovalce, ki nato lahko nadaljujejo s svojim pridelovanjem in tako ohranjajo kmetijska zemljišča. Če kmetje s svojim delom ne morejo preživeti, so pogosto prisiljeni prodati svoja zemljišča, ta pa lahko nato spremenijo namembnost.

Ko podprete lokalno hrano pomagajte tudi lokalnemu gospodarstvu, podpirate lokalno skupnost in pomagajte ohranjati lokalne proizvajalce v poslu.

Na Nijz so izpostavili še vrtnarjenje. *"Če imamo možnosti, lahko sadje in zelenjavo pridelamo na vrtu, zelenjavo pa tudi na naši terasi ali balkonu. Vrtnarjenje pripomore k boljšemu fizičnemu in duševnemu zdravju, obenem pa nam daje možnost (delne) samooskrbe z zelenjavo in sadjem ter njuno večjo porabo. Omogoča nam gibanje, boljši odnosa do dela, kakovostno preživljanje prostega časa, druženje, itd. Med otroci, ki sodelujejo pri pridelavi sadja in zelenjave, se na splošno izboljša odnos do zdrave prehrane,"* so zapisali. Poudarili so še, da raziskave kažejo tudi, da si z doma pridelano zelenjavo in sadjem lahko delno izboljšamo življenjski standard in celo lažje premagujemo gospodarske krize.

*"Hrana je eno tistih področij, na katerih imamo posamezniki zelo velik vpliv, saj lahko zelo hitro uvedemo spremembe na vsakodnevni ravni z izbiranjem podnebju in okolju prijaznejše hrane, za pridelavo katere niso bile kršene človekove pravice," je pred svetovnim dnevom hrane poudarila **Nika Tavčar** iz Umanotere.*

Ob tem so v tej slovenski fundaciji za trajnostni razvoj izpostavili tudi pomen aktivnega državljanstva in tega, da z zahtevanjem nujno potrebnih sprememb potrošniki vplivamo tudi na sistemsko stran oskrbe s hrano, in tako delujemo v smeri zaščite vseh členov v njeni verigi. Predvsem tistih najbolj ranljivih, kamor lahko uvrščamo kmetijske pridelovalce ter prebivalce držav, ki so posledicam podnebne in ostalih pridruženih kriz najbolj izpostavljeni.